NEMZETI NŐNEVELÉS.

IX. ÉVFOLYAM. 1888. JUNIUS. VI. FÜZET.

ÜNNEP UTÁN.

Az ünnep elmult, s ma már legdrágább emlékeink közt foglal helyet. Szép volt, s nagy jelentőségéhez méltóan nagyszabású; reméljük, hogy hatása is maradandó lesz.

Gönczy Pál jubileuma népoktatásunk ünnepe volt, — ama népoktatásunké, a mely gyökereivel az 1868. törvénybe fogódzik, s a melyet a szabadelvű nemzeti szellem éltet és izmosít. S midőn az ünneplők szivök mélyében dicsőítették a halhatatlan Eötvös «eszméinek diadalát», a jövőbe látó államférfiunak eme legfontosabb alkotását, a mely sebeket nem ütött, csak gyógyított, a mely senkit meg nem károsított, csak jótékonyságot árasztott mindenfelé, a mely az egyesek érdekei fölé emelkedve a nemzeti ügynek oly megbecsülhetetlen szolgálatokat tett s a magyar állam épületének egyik sarkoszlopává lett: semmi sem természetesebb és méltóbb, mint hogy ugyanakkor bemutassa hálája adóját ama férfiunak, a kinek első közoktatási miniszterünk s az ő utódai alatt a legkiválóbb rész jutott népoktatásunk mai szervezetének megalkotásában és megerősítésében. S ha az ünnepelt férfiú ennél többet nem is tett volna, eleget tett arra, hogy neve megörökittessék népoktatásunk történetében, s hogy a késő utódok is úgy emlegessék őt, mint a ki nagy szolgálatokat tett hazájának. De az ünneplők hódolata nem csupán a magasrangú s nagyhatalmú államtisztviselőnek szólt, egyaránt illette a pedagógust, az embert, a tanítók jóltevőjét és példaképét s ebben az értelemben Gönczy Pál jubileuma nemcsak a népoktatás, hanem a népoktatók ünnepe is volt.

Abban a korban lett tanítóvá, a mikor nálunk még csak néhány felvilágosodott filozófus és nemesen érző filantróp ápolgatta lelkében a nemzeti népoktatás amaz eszményképét, a mely ma már, legalább részben, az életbe oltott valóság s épen az ő hozzájárulásá-

val lett valósággá. Az a félszázad, a melyen át Gönczy Pál oly fáradhatatlanul s annyi sikerrel munkálta közoktatásunk földjét, hid gyanánt vezet át a régi nemesi Magyarországból az új nemzeti Magyarországba. Kortársa volt ama nagy hősöknek, a kik a magyar államot és társadalmat átalakították s munkatársává lett közülök azoknak, a kiket a gondviselés hosszú válságos évek után is megőrzött számunkra, hogy az átalakítás munkáját a magyar kultura nemzeti alapra fektetésével betetőzzék.

Jellemét, egyéniségét még azok a régi idők formálták, a melyeket mi epigónok csak a történetből ismerünk s ama jótéteményekből, a melyeket erőfeszítéseik számunkra biztosítottak. Gönczy Pál a szó legszorosabb értelmében a munka embere, de munkásságában nem az ambiczió volt ösztökélője, hanem a kötelesség érzete és szeretete: azé a kötelességé, a melylyel nemcsak magának, hanem nemzetének is tartozott. Nem a szó, hanem a tett, nem az elméletek, hanem gyakorlat volt az, a mire egyénisége utalta s a miben ereje nyilatkozott; ennek tulajdonítható, hogy sok pedagógus gyarlóságaitól ment maradt s olyan tulajdonságokkal tündökölhetett, a melyeknek azok hijával voltak. Féken birta tartani fantáziáját, mert tudta jól, hogy mily könnyen férkőznek a képzelet csapongásai az ész következtetéseinek helyébe a lelki élet jelenségeinek kutatása közben, s hogy az így, bár szándéktalanúl elkövetett tévedés mily kegyetlenül boszúlhatja meg magát a tanító kezére bizott zsenge nemzedéken. A tanítást művészetnek tekintette s hirdette mindenkor, nem tudománynak. Kerülte a kozmopolita ábrándokat, mert magyar volt és józan a szó legigazabb értelmében. Csak határozott czélokért lelkesült s ha küzdelemre került a sor, küzdött lankadatlan buzgósággal és rendíthetetlen meggyőződéssel.

Ezek a tulajdonságok emelték az egyszerű néptanítót abba a magasságba, a hol az egész nemzet tisztelete és elismerése veszi őt körül s a honnan az egykori szerény népiskola szűk falai helyett az egész ország népiskolái felett őrködik tekintete. S míg élete külső körülményei ily nagyot változtak, lelke belsejében állhatatosan megmaradt annak, a mi félszázad előtt volt. Igénytelen, egyszerű otthonában ép úgy, mint a társaságban; ellensége minden hivalkodásnak

s megjelenése mégis tiszteletet parancsol, mert méltósága nemes erkölcsi alapon nyugszik: ereje érzetén s maga mérsékletén. Kiemelkedett egykori pályatársai közül, de nincs a ki őket jobban ismerné és értené, a ki velük igazabban együtt érezne, mint ő; nincs, a kinek több joga volna hozzá, hogy szigorú birájuk is legyen — mert szereti őket — mint neki.

Ilyen alakban áll előttünk az imént lezajlott napok ünnepeltje, Gönczy Pál, s azt hiszszük, hogy ilyen alakban fog élni az utánunk következő nemzedékek emlékezetében is. E fényes ünnep Gönczy Pál ideális emlékszobrát világította meg a legméltóbb tisztelet, elismerés és hála fényével. Hogy miképen történt mindez, tudják már t. olvasóink, mert ismerik az ünnep részleteit, a melyek közlésében a nálunk gyorsabban járó lapok megelőztek bennünket. Az ünnep epilógjául szolgáló ama levelet azonban, a melyben az ünnepelt köszönetét fejezi ki az ország tanítóságának, sietünk közölni, mint annak bizonyságát és emlékét, hogy az igaz szívből eredt hódolat szívhez is szólt. A nagybecsű levél szószerint így hangzik:

«Midőn nevelői s tanítói pályám ötvenedik évét a mulandóság leple letakarta, az ország minden irányából eljöttek Önök s az időknek homályába merülő e számos évekre boruló éjszakát a visszaemlékezés fényes fáklyáival megvilágították. A fáklyák világának e terjengő fénye nemcsak azon kis pontot derítette fel, melyen lefutott pályám ötvenedik évének határmutatója áll, hanem e fáklyák sugarai fényre derítették azt az egész tért, melyen az Önök munkás kezei mozognak és a melyet az Önök törekvő szelleme betölt.

A visszaemlékezés e ragyogó fényénél felmerült a magyar nemzet népnevelésének multja s bevilágíttatott az Önök közelebbi két évtizedes nemes törekvéseinek szorgos munkája és kiemelkedtek Önök egyetemesen, mint egy erkölcsi nagy személy, mely hivatva van a nép fényes palotáitól le az alacsony sötet kunyhókig az értelmi világosság terjesztésére; megjelentek Önök a nekem rendezett ünnepélyen s a nemzet színe előtt bemutatták saját magukban azt az intelligenciát, mely a magyar haza fiainak értelmi számát csak a közel alig multban s a jelenben gyarapította és midőn e nekem szánt

ünnepélyt megtartották, észre sem vették, hogy a magyar tanítóság pünkösd-ünnepét ülték meg.

Ez ünnepet megkoronázták Önök a kegyelet legnemesebb érzelmeinek azzal a kifejezésével, hogy az árvák szomorú sorsának enyhítésére, jövőjük biztosítására filléreik egybehordásával, a neveletlen árvák nevelési alapját ez alkalommal is tekintélyes összegekkel gazdagították.

Boldognak érezheti magát e jelenségek szemlélésén e nemzet, szerencsésnek e nép, midőn jövőjét oly kezekre bizva láthatja, melyeknek egyikében az ő javára lobogó fáklya emelkedik magasra, másikával pedig a könyörületes emberszeretet kegyeletes áldásai hintetnek széjjel.

Ma-holnap elmondhatjuk: «Nem vész e nép már el, mert nem lesz tudomány nélkül való!»

De ez alkalommal elhozták Önök nekem is, igénytelen pályatársuknak, tiszteletök és szeretetök mirháját és tömjénét; a szó sokszerű változataiban kifejezték megfutott pályámon teljesített munkámért elismerésöket; buzgón kivántak éltem még hátralevő napjaira áldást és boldogságot. És én mivel fizessek Önöknek ennyi jótéteményökért, tiszteletök és szeretetök oly őszinte és oly meleg kifejezéseiért? — Köszönettel? — Igen, forró köszönettel és ráadásul őszinte viszont szeretettel!

Fogadják Önök e szives köszönetet és e soha el nem haló szeretet igaz viszhangjait, kérésem az Önökhöz is: tartsanak meg mindvégig szeretetökben. Régi bajtársuk, Gönczy Pál.»

Adja isten, hogy ez ünnep hatása, a melynél szebbet, jelentősebbet Magyarország tanítósága még nem ült, maradandó legyen; adja isten, hogy az ünnepelt törhetetlen egészségének és munkakedvének teljes birtokában még számos éveken át szolgálhassa azt az ügyet, melynek életét szentelte; adja isten, hogy megérhesse népoktatásunk fölvirágzását oly mértékben, a mennyire ő azon lelke minden érzésével csügg s a milyen rendületlen buzgósággal annak megvalósítására törekedett.

Sebestyén Gyula.

VISSZAPILLANTÁS

AZ ORSZ. NŐKÉPZŐ-EGYLET ÚJABB TÖRTÉNETEIRE.*

Tisztelt ünneplő közönség!

Mint az Orsz. Nőképző-egylet működésének e tanintézet megnyitásától kezdve több éven át egyik — bár csupán a tanítás terén foglalkozó — részese, mind mostanáig pedig élénk figyelemmel kisérője, szerencsés valék az egyesület tisztelt választmányának felhivása folytán, már hat évvel ezelőtt, az 1882. év január havában egy visszapillantás keretében vázolni e nagyérdemű egyesület élettörténeteit azon időpontig, midőn iskolája részére először emelvén állandó és saját hajlékot, fejlődése és sikerei e fontos mozzanatát két elnöke és vezértagja arczképeinek leleplezésével összekötött ünnepélylyel örökítette meg.

Elbeszéltem ama visszapillantásban: hogyan érett meg mintegy 22 évvel ezelőtt egy magas szellemű úrnő lelkében, ki ma is az egyesület élén áll, a nálunk eladdig állam és társadalom részéről meglehetős kopáron hagyott s csak egyes vállalkozók által épen nem kielégítő módon s gyakran ferde irányban művelt magasabb nőképzés reformálásának eszméje; hogyan kelt ki és termékenyült meg az általa elhintett mag a kezdeményezőhez méltó hölgyek nemes buzgalmának tápláló melegétől. Elmondtam azokat a fáradozásokat, áldozatokat, küzdelmeket, melyekkel aztán a megalakult egyesület a maga elé tüzött magasztos czél megvalósításához szükséges anyagi eszközöket megszerezni a mily kifogyhatatlan leleményességgel, épen oly jó sikerrel törekedett; s megállapítván ily módon saját hir-

* Felolvastatott az Orsz. Nőképző egyesület 1888. május 16-án tartott házfölavató ünnepélyén.

nevét a társadalomban, megalapítá egyszersmind iskolája lételét, mindig szélesebb térre terjeszté ki áldásos tevékenységét s majd egy díszes tanépület felállításával ingatlan tőkét is teremtett magának.

Akkor — hat év előtt — alig hihette volna valaki, ha csak a keblöket eltöltő eszme lelkesítő erejétől messzebb-látásra képesített egyleti hölgyek nem, hogy néhány rövid év leforgása után a Nőképző-egylet életében ismét egy újabb esemény merüljön föl, eléggé fontos és méltó, hogy — mint e mai napon teszszük — ünnepet szenteljen örömére, és mint egy újabban elért czélpontnál megállapodva, ismét az elégültség érzelmével tekintsen vissza az eddig megfutott pálya szakaszára. Ez az újabb esemény az egyesület tan- és nevelő-intézete épületének befejezett megnagyobbítása, vagyis az eredetileg emelt épületnek kétszeres terjedelemben való kiegészítése, a minek létesítését az előbbi épületrész fölavatása idején jámbor óhajtásként kimondani is soknak látszék vala, számításba venni pedig még egyáltalában nem lehetett.

Midőn azért az Orsz. Nőképző-egylettől ez örömteljes alkalomra azt a megtisztelő megbizást nyertem, hogy mint amaz előbbi fölavató ünnepélyen, úgy most is a multakra való megemlékezésnek egy-két irott levelét csatoljam krónikájának azon kötetéhez, melyet az utódok számára megőrizni kiván; annál kevésbbé vonakodhattam e tisztnek megfelelve, kiegészíteni az egyesület működésének és haladásának az előbbi alkalommal már egybeállított adatait, minél örvendetesebbek ezek nem csak az egyesület tagjaira nézve, hanem mindenki előtt, a ki a magyar nőnevelés ügyének fejlődése iránt érdeklődéssel viseltetik.

*

Az 1881. év nyarán készült el az egyesület tan- és nevelőintézete épületének azon régibb része, melynek utczai homlokzata öt ablak szélességgel bírt. Stílszerű, befelé terjedő, a telek hátsó részén kerttel is ellátott épület, mely már így magában véve is, bár nem nagy, de tetszős otthonul szolgált az intézet elhelyezésére s az egyesület az 1882. január 15-én tartott fölavatási ünnepélyen méltán örvendhetett fáradozásainak ily szép eredménye fölött.

Ez anyagi gyarapodással azonban nemcsak lépést tartott, hanem túl is szárnyalta azt csakhamar a tanintézet jó hirneve és látogatottsága; a mennyiben úgy a bejáró, mint a bentlakó növendékek száma folyvást emelkedett; ez épület régibb részének megnyitása óta, nevezetesen a jelen tanévig 125-tel; s az egyesület csakhamar aggódó örömmel látta, hogy szaporodó szellemi családját befogadni szűkké vált az eddigi hajlék.

Közvetlen szomszédságában az intézetnek, ettől északra, két telek terült el; rajtok a mult századból való roskatag dísztelen házak, melyek az utcza újabb szabályozási vonalába mélyen bekönyökölvén, már a városszépítési érdek is követelte minél előbbi eltávolításukat. E szempontból a főváros tanácsa e két háznak és teleknek kisajátítását határozta el; a Nőképző-egylet pedig a fővárostól kérelmezte e telkeknek intézeti háza továbbépítése és kiegészítése czéljaira leendő átengedését. A fővárosi tanács és képviselő-testület, tekintettel azon érdemekre, hogy a Nőképző-egylet egy kitünő elemi, polgári és felsőbb osztályokból álló leányiskolát tart fön saját erejéből, a minek kiválólag a fővárosi lakosság élvezi közvetlen hasznát, nem egyszer tanusított szivességet már előbb is az egyesület iránt, s ezúttal is hajlandó volt a kérdéses két telket, melyekért tulajdonosaiknak összesen 36 ezer forint kártalanítási összeget fizetett, a Nőképző-egylet czéljaira átengedni oly kikötés mellett, hogy ez adomány az egyesület részére tett alapítványnak tekintetvén, annak fejében, az egyleti alapszabályoknak megfelelőleg, a főváros jogosítva lesz állandóan három ingyenes bentlakó és 30 tandíjmentes bejáró növendéket ajánlani fölvételre az egyesület tan- és nevelőintézetébe. Ily módon az egyesület e telkeknek készpénzfizetés helyett, a saját működési körén belül eső és jótékonysági törekvéseinek megfelelő viszonszolgálat árán jutott birtokába. Megjegyzendő azonban, hogy az egyesület az egyik telek tulajdonosának, a főváros által fölajánlott és fizetett 18 ezer forint kisajátítási összegen fölül még 6000 frtot volt kénytelen sajátjából fizetni azért, hogy a kisajátításba beleegyezzék. E szerint a továbbépítkezésre nyert terület a Nőképző-egyletnek ezen készpénzben fizetett 6000 frtjába és a város iránti említett kötelezettségébe került.

Az újonnan megszerzett telkeken az 1886. év folyamán kezdetét vette a kiegészítő szárny építése, mely Fekete Elek jóhirű építőmester által az 1887. év nyarán be is fejeztetett, — itt is, mint a törzsrész emelése körül, *Gönczy Pál* közoktatási államtitkár úr támogatván az egyletet, közbenjárásával az építési költségek beszerzése-, s tanácsával az épületnek didaktikai szempontból való berendezése dolgában.

A mi ugyanis az e czélra tett újabb kiadásokat illeti: miután az egylet az új szárny építésének és a régibb helyiségek megfelelő átalakításának költségeit a rendelkezésére álló pénzkészletből csak kisebb részben tudta fedözni, az első hazai takarékpénztártól egy 40 ezer forintos törlesztési kölcsönt vett föl. Úgy, hogy ez idő szerint a régibb épületrészre a kereskedelmi banktól fölvett 95 ezer forintnyi kölcsönnel együtt évenkint, kamatfizetés és tőketörlesztés fejében, közel 10 ezer forintot fizet az egyesület adósságainak letisztázására s ez képezi azt az évről-évre megujuló terhét, mely még hosszabb ideig fog vállaira nehezedni.

E teherrel szemben lássuk az egyesületnek egyrészről jövedelmi forrásait, másrészről meglevő aktiv vagyonát, hogy az erre vonatkozó adatok átnézetéből ítélhessük meg úgy a multban az anyagi eszközök megszerzése körül nyilvánult tevékenységének eredményeit, mint azon kilátás alapos voltát, hogy jövőben is sikeresen fog megküzdeni azokkal a nehézségekkel, melyek ez idő szerint még vagyoni viszonyai teljes rendezésének útjában állanak.

A nőképző-egyesület jövedelmi forrásai részint tan- és nevelőintézete bevételeiből, részint e tanintézet javára a magas kormánytól rendszeresen vagy kivételesen juttatott segélyezésekből erednek; más nemét a jövedelmeknek képezik az egyesület tagjainak évi járulékai, vagy befizetett alapítványai; másfelől vannak az egyesület körén kivül álló jótevők, a kik ennek magasztos czéljai iránt való elismerésöknek, alapítványképen kezelendő, vagy a folyó szükségek födözésére fordítható nagyobb összegű adományok tétele által adtak kifejezést; s végre jelentékeny bevételekre tett szert az egyesület az utóbbi évek folyamaiban is oly módon, hogy a nagy közönség jóté-

konysági hajlamát díszes és nemes irányú mulatságok rendezése által saját hasznára jövedelmezővé tenni igyekezett.

A mi első sorban a tan- és nevelőintézetnek tandíjakból és a bentlakó növendékek tartási díjaiból álló bevételeit illeti: az előttem fekvő adatok ennek évi összegét az utóbbi években rendesen több mint 40 ezer frtban tüntetik föl, de a mely tetemes összeg ugyancsak a tan- és nevelő-intézet szükségletei, a nevelő és tanitó személyzet fizetései és a háztartás költségei által évről-évre körülbelül teljesen igénybe is van véve. Hogy e tekintetben a bevételek és kiadások közt mégis jóformán egyensúly áll fön és hiány nem igen mutatkozik, a fölött alig fogja bárki is csudálkozását elnyomni, és elismerését elvonni azoktól, kik az egylet gazdasági ügyeit intézik, ha mint én, nehány órát szentel az intézet költségvetésének tanulmányozására.

Vegyük hozzá mindehez azt is, hogy az egyesület a maga tan- és nevelőintézetében nagymérvű jótékonyságot is gyakorol, részint e tekintetben elvállalt kötelezettségei értelmében, részint saját humanitásából és jól fölfogott hivatásából kifolyólag. Ugyanis a főváros telekadományának megfelelő viszonszolgáltatásul e tanévben 3 bentlakó növendéknek ad teljesen ingyen tartást, 30 bejárónak pedig tandíjmentességet; azután részint e czélra tett magánalapítványok czímén; részint saját folyó költségeinek terhére még további 47 növendéket részesít majd teljesen ingyenes, majd kedvezményes fizetés melletti ellátásában, majd teljes, majd féltandíjmentességben. Összesen tehát jelenleg nem kevesebb, mint 80 növendék élvez az intézet kebelében, különféle jogczímen és különböző terjedelmű jótéteményeket, melyeknek évi egyenértéke 8010 frtra megy föl. Ha tehát az összeget az intézet 40 ezer forintnyi bevételéhez hozzá adjuk, kitünik, hogy virtuális jövedelmének egy hatodát jótékonyságra szenteli. A Nőképző-egylet a maga czéljánál fogva, mely a művelt osztályok leánygyermekei magasabb és női hivatásuknak megfelelő képzésben való részesítését tartja szem előtt, nem jótékony jellegű egyesület ugyan; de hogy rendeltetésének határain belűl jótékonyságot is gyakorol: azt nem csak helyeselni lehet, hanem a főczél irányelvének megtartása mellett a mi társadalmi viszonyaink közt

különösebb súlyt is kell fektetni rá, s annyival nagyobbat, minél jobban fog az egylet ezután anyagi tehetőségében megerősödni. Az a gazdasági válság, mely egymást követő különféle okokból negyven év óta dúl hazánkban, kiválólag egy, még pedig a múltban nagy érdemeket szerzett társadalmi osztály körében eredményezte a legérzékenyebb pusztításokat. Míg azonban az osztály fiai előtt, bármily kedvezőtlen anyagi viszonyok közé jutottak, sokféle pálya áll nyitva, melyen kitartó erélylyel maguknak tisztességes állást, esetleg hírnevet és vagyont szerezhetnek: addig ugyanazon sorsra jutott leánygyermekei sokkal mostohább kilátással birnak a jövőve nézve, s legalább is a szellemi elzüllésnek eshetnek könnyen áldozatul. Nemes és nagy jelentőségű föladatot teljesíthet az az egyesület, mely egy ily specziális természetű társadalmi baj enyhítését gondjai közé sorozza; és az Országos Nőképző-egylet, mely ily feladatra czéljánál fogva különös hivatottsággal bir, ez eszme minél bővebb mértékben leendő megvalósítása érdekében is jogosítva van és jogosultnak érezheti magát az előkelő társadalom áldozatkészségére, és azon nemes szívű emberbarátok anyagi támogatására appellálni, kik abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy vagyonuk fölöslegét egy áldásos czélnak szentelhetik, és örökké gyümölcsöző depozitumképen bizhatják a legjobb és leghűségesebb női kezekre.

A mi az Orsz. Nőképző-egylet jövedelmeinek másik forrását, a királyi kormány segélyét illeti: e tekintetben hálával kell megemlékezni első sorban arról, hogy a közoktatásügyi miniszter úr rendszeres és jelentékeny évi segélyösszegben részesíti az egyesület tanés nevelőintézetét; mint a melynek működését szintúgy ő, a minden közművelődési tényező iránt élénken érdeklődő államférfi, valamint miniszteriumának legfőbb tisztviselői is, közvetlen látás és tapasztalás után ismerik és méltányolják. A pénzügyminiszter úr pedig az 1887. évi jótékony czélú állami sorsjáték jövedelmének két tizedrészét kegyeskedett az egyesület javára engedélyezni. Ez adomány számszerű eredménye ez idő szerint még nincs tudva, remélni lehet azonban, hogy az innen várható bevétel is szép összeget fog juttatni az egyesület pénztárába.

Az egyesület vagyonának alapját s tanintézete fenntartási

költségeinek első és eredeti forrását, melyről e minőségénél fogva először kell vala megemlékeznem, a pártoló, rendes és alapító tagok évdíjai és alapítványai szolgáltatták. E forrás jövedelmeit számszerűleg, kezdettől máig felsorolni, nem lehet e rövid történelmi áttekintés és a jelen alkalom feladata. Csupán annyit említek föl, hogy a legutolsó kimutatás szerint a pártoló és a rendes tagok évdíjaiból közel 600 frt évi jövedelem folyt be, míg az alapító tagok alapítványaikat már nagyrészben befizették s e pénzek az egyesület ingatlan javaiba és fölszerelvényeibe vannak fektetve, melyekről alantabb fogok szólani. Künn van még be nem fizetett alapítványi tőke 3600 frt, melynek évi kamatjai szaporítják az egyesület jövedelmeit, valamint kölcsönképen van elhelyezve — hat százalékos kamatra — néhai Röck Lilla úrnő 2000 frtos alapítvánnya is.

Névszerint illik azonban megemlítenem azon urnők és urak neveit, a kik részint az egyesület tagjai közől, részint kívül álló nagy alapítványokat tettek, vagy nagyobb összegű adományokkal segítették a Nőképző-egyletet a maga czéljainak megvalósítására folytatott munkájában és rendeltetésének elérésében. Ugyanis: 400 frtos alapítványt tett *Rudnay Józsefné* szül. Veres Szilárd úrnő; 1000 frtos alapító tagok: özv. *Veres Pálné* Beniczky Hermin, *Bulyovszky Gyuláné, Gajzágó Salamonné* szül. Fluck Paulina *Vigyázó Sándorné* szül. b. Podmaniczky Zsuzsánna úrnők, és néha gr. *Karácsonyi Guido* úr, s ugyancsak 1000 frtot adományoztak az egylet czéljaira *Szentiványi Miklós* és *József* urak, mint testvérek. Mint már előbb is említve volt, néhai *Röck Lilla* úrnő 2000 frtot végrendeletileg hagyott az egyesületnek: 6000 frtos örök alapítványokat tettek: *Bujanovich Koppi* Mária és néhai *Nadányi Albertné* Olasz Czeczilia úrasszonyok, s végül a jótékonyságáról Európaszerte ismeretes *Hirsch* báró 5000 forintot ajándékozott az egyesületnek az építési költségek födözésére. Kívánjuk, hogy e díszes sor után számos nevet jegyezzen még föl az egyesület a maga évkönyveinek lapjaira és vessen be az e czélra szánt márványtáblákba!

De nem apadt el ez utóbbi hat év alatt, melynek fejleményeire ma visszatekintünk, az egyesület jövedelmeinek az a forrása sem, mely a nagy közönség lelkének mélyén minden nemes ügy iránt,

látatlanul, de állandóan buzog, mint vízerek a talaj felülete alatt, s csak a női szív esztetikai *érzéke* és tapintatának varázsvesszőjére vár, hogy mint termékenyítő vízsugár a fölszínre szökjék. Az 1870-es évek elejének fiatalabb s ezért az idealisabb gondolkozásra hajlandóbb társadalma hálásabb tért nyújtott ugyan a női egyesületeknek, hogy ügyes és izléses mulatságok rendezése által megtalálják a közönség adakozó kedvének kulcsát; de a Nőképzőegylet újabban is dicsekedhetik némely anyagilag is sikerült ilynemű pénzügyi művelettel. Az Izsó-szobor értékesítésére rendezett sorsjáték 1733 frtot jövedelmezett, s a mellett a szobor egy az egyesület birtokában maradt sorsjegyre esett nyereményül. A múlt év elején az operaházban rendezett fényes mulatság, noha a jövedelem nagy részét a költséges kiállítás és az operaházzal való osztozkodás emésztette föl, mégis 800 forint hasznot hajtott. Még sokkal jobban sikerült anyagilag ugyancsak a múlt év májusában az a vidám képű, mozgalmas és érdekes «tavaszi vásár», melyet az egylet hölgyei a fővárosi tanács szivességéből átengedett városligeti fővárosi pavillonban három napon át tartottak s melynek elárusítás alá került tárgyait a Nőképzőegylet barátai és a nagyobb kereskedők ajándékozták. Ő felsége a király is 300 frt adománynyal kegyeskedett a vásár pénzügyi eredményéhez hozzájárulni, mely ilyenképen 2500 frt tiszta bevétellel gazdagította az egyesületnek épen a múlt év folyamán nagyon igénybe vett pénztári készletét.

De hogy bevégezni siessek ezen financziális jellegű adatok fölsorolását, melyeknek statisztikája a tisztelt hallgatóságot sokkal kevésbbé alkalmas mulattatni, mint a mily örvendetesek voltak azok az érdekelt egyesületre nézve: röviden föl fogom tüntetni még az Orsz. Nőképző-egylet tényleges vagyoni állását, meghúzván a mérleget a cselekvő vagyon és a lebegő terhek közt. Az intézeti épületnek és a telkeknek, melyeken ez áll, pénzbeli értéke, ha az előállítási költségeket és a vételárakat veszszük alapul, meghaladja a 250 ezer forintot, míg a fölszerelésekre több mint 30 ezer frt van befektetve. E szerint az egylet ingatlan vagyona, tartozékaival együtt (nem számítva tehát fönlevő pénzbeli követeléseit és még nem folyósított, de biztos kilátásban levő várományait, a milyenek-

ről fentebb szólottam), mintegy 280,000 forintot képvisel. Ellenben tartozik az egyesület a kereskedelmi banknak az első ízben fölvett kölcsön fejében 95,000 és a hazai első takarékpénztárnak a másodízben realizált kölcsön fejében 40,000 forinttal, mely kölcsönök közül az előbbinek törlesztése már néhány év, a másodiknak törlesztése egy év óta folyik. Mindkét kölcsön, melyeknek teljes összege 135,000 frtra rúg, törlesztési levén, kamatfizetési és tőketörlesztési hányad czímén évenkint összesen közel 10,000 forint fizetésének kötelezettsége terheli az egyesületet s ez az évi teher áll szemben a 280,000 frt értékű ingatlan értékkel, oly módon, hogy ez évi tartozásnak sokkal nagyobb része mintegy 26 év múlva, kisebb része pedig 33 év múlva fog teljesen megszűnni, ha csak az egyesületet kedvező körülmények képessé nem teszik adósságainak gyorsabb tisztázására.

Bár ezek szerint az egyesület vagyoni viszonyai eléggé kedvező mérleget mutatnak, a teher mégis, melynek lerovása még hosszú időn át évről-évre megújuló kötelezettséget képez, nem csekély s továbbra is teljes mértékben igényli a Nőképző-egylet elnöksége, választmánya és minden rendű tagjai részéről azt a szeretetet, fáradni nem tudó buzgalmat, önzetlen lelkesedést, csüggedetlen kitartást, ügyes leleményességet, okos számítást, melyet eddig az ügy érdekében kifejtettek és tanusítottak. Követeli továbbá az állami és fővárosi hatóságoknak azt a jóakaratát, a társadalmi tényezőknek azon kedvező előzékenységét s egyesek és a közönség jótékonyságának azt a melegét, melyet eddig a Nőképző-egylet s annak iskolája oly hálára méltó bő mértékben volt szerencsés tapasztalni. Ez a mai ünnepély legyen biztosító záloga annak, hogy mindez jövőben sem fog hiányozni. Ez a mai ünnepély, mely a lefolyt évek sikereinek van szentelve, szolgáljon buzdításul és irányjelül a további teendőkre nézve és kiinduló-pontjául azon egymás mellett párhuzamosan haladó törekvésnek, hogy az egyesület anyagi terheitől megszabaduljon és hogy azután tevékenységét kizárólag a maga főczéljára: a nagyobb nőnevelés igényeinek kiterjedtebb mértékben leendő megvalósítására s tan- és nevelőintézete folytonos fejlesztésére fordíthassa.

Most pedig vessünk még egy tekintetet a jelen ünnepély szemmel látható két főtárgyára s az Orsz. Nőképző-egylet húsz évi munkálkodásának két szép eredményére: virágzó iskolájára és az azt magában foglaló gyönyörű épületre, melynek falai között összegyűltünk.

E tan- és nevelőintézet a maga nemében és speciális rendeltetésénél fogva egyetlen a magyar hazában. Beléphet ide a hat éves leánygyermek és négy elemi, négy polgári s három felső osztályon keresztül oktatást nyer szintúgy a törvény által az elemi és polgári leányiskolák részére meghatározott tantárgyakban, mint a magasabb női műveltség alapját képező tudományokban és az izlés, szépérzék fejlesztésére s a szív nemesítésére szolgáló ismeretekben, hogy mint 17 éves hajadon visszalépvén ismét a szülői házba, legyen annak dísze és öröme, majdan pedig őrangyala a családi életnek, támasza és igazi felesége a férjnek, nevelője a gyermekeknek, példányképe az erénynek és jó erkölcsöknek, takarékos vezetője a háztartásnak, vagy ha kevésbbé kedvező sorsa más működési tért jelöl számára az életben: akkor is, ott is, idegen hajlék födele alatt is, tudjon ura lenni kötelességeinek s áldása mindazoknak, a kik gondjaira bízvák; minden esetben pedig terjesztője a magyar szellemnek és nyelvnek, ápolója az igazi érzékkel bíró nemzeti jellemtulajdonoknak, letéteményese a tiszteletre méltó régi hagyományoknak, de a mellett lelkes híve az okos társadalmi haladás eszméinek, büszke saját méltóságára, szerény mások megitélésében, bátor a világ küzdelmei közt, alázatos az isten előtt.

A derék nő ez eszményképének minden vonásai az egyes egyénekben bizonyára csak ritkán valósulnak meg; mert hiszen tökéletes embert hol találhatunk? De azért ez eszményképnek kell fölállitva lenni a magasabb nőnevelés és tanítás oltárán; ez az eszménykép van fölfüggesztve a nőképzés e csarnokában is, hol jelenleg 358 növendék nyeri ez eszménykép vonásaira irányzott tekintettel és annak mintájára szabott elvek szerint lelki művelődését és jellemtulajdonainak idomítását. Ez az eszménykép az, melynek jellemző vonásait vitte ki az életbe az a körülbelül 1500 ifjú nő, kik ez intézet fönállása óta kevesebb vagy több éven át

s egyesek az összes tanfolyamokon keresztül, itt nyervén kiképeztetésöket, ma már mint családanyák, vagy a társadalmi tevékenység különböző térein, avagy még az élet gondtalan tavasz napjait élvezve, bizonnyal mindannyian hálás szívvel gondolnak vissza e tűzhelyre, melynek lángjánál lelkök fáklyáját meggyújtották.

A nőképző-egylet tan- és nevelőintézete élén egy igazgatónő áll, már számos év óta egy oly hölgy, kinek a nőnevelés gyakorlati terén szerzett érdemeit, igazi anyai szeretetét és nevelői tapintatát már a második nemzedék tagjai, az egykori növendékek leányai, hirdetik.

Mellette 21 tanár, öt tanítónő, hat nevelőnő és két bonne osztozkodik odaadó buzgalommal a tanítás és az annyi körültekintést, türelmet és szerető gondoskodást igénylő nevelés munkájában, megelégedésére a szülőknek, a tanügyi felügyelőségnek és a tanügy mindazon barátainak, kik e helyiségeket az évi közvizsgálatok — nem csupán mutatás végett, hanem az alapos tudás kinyomozása czéljából tartott vizsgálatok — alkalmával be szokták népesíteni.

Azon színgazdag képhez, mely egy leánynevelő-intézetet a fiúiskolák egyhangúságától oly előnyösen szokott megkülönböztetni, teljesen méltó az az érdekes keret, az a művészi foglalvány, melyet ez épület, a Nőképző-egylet díszes palotája alkot.

A kétemeletes, de a mellette álló háromemeletes házakkal egyenlő magasságú épület utczai arczvonalában teljesen egységesnek, ugyanegy időben keletkezettnek tűnik föl, bár — mint említém — északi hosszabb része tavaly épült s így hat évvel újabb azon résznél, mely az utczára néző vonalában rövidebb, de befelé mélyebben terjed. Az egésznek derült nyájas jellege, renaissance-stílű tiszta vonalai, színes téglaburkolatú falai s terracotta-díszitményekkel ellátott elegáns homlokzata, félkörives szemöldökű ragyogó ablakainak tizenkettős három sora: már kívülről is rávallanak a nőnevelés modern csarnokára. Nem barátságtalan és jellegtelen bérház, mely állandó tanyát nem igér; nem rideg zárda, melyben a világ örömeiről való lemondás lakik; nem dísztelen kaszárnya-épület, a merev kötelességteljesítés jelképe; de nem is czifra és hivalkodó, mint a hiúságok vásárcsarnoka; hanem egy-

szerűen szép és nemes, példázva azok magaviseletének kellékeit, a kik falain belül növekednek.

Külső szépségének megfelel belső berendezésének czélszerűsége. Széles födött folyosók, tágas nyilt csarnokok, bőlevegőjű lakó- és hálószobák, világos tantermek, sőt még egy cserjebokrok és virágokkal beültetett kert is — a belváros zsúfolt házai között becses apró oáz — kellemes és lakályos színt kölcsönöznek az egésznek s elegendő tért és helyiséget nyújtanak a bentlakó növendékeknek, hogy kedvezőtlen időjáráskor is mozoghassanak. Összesen 70 helyiséget foglal magában az épület, melyekből 24 szolgál tanczélokra, ú. m. 11 osztályterem, 3 tanulóterem, 5 zongoraszoba, egy-egy rajz-, ének- és zongoraterem és 2 gyűjteménytár. A többi részeket a lakó- és betegszobák, háló- és ebédlőtermek, a díszterem és a háztartáshoz szükséges egyéb helyiségek foglalják el.

*

Tisztelt közönség! Néhány nap múlva lesz épen 20 éve annak, hogy a Nőképző-egylet, miután alapszabályai a miniszteriumtól megerősíttettek, első alakuló közgyűlését megtartá s az így megtestesült eszme első hirdetőjét és lelkes terjesztőjét, *Veres Pálné* úrhölgyet az elnöki s *gr. Teleki Sándorné* úrhölgyet az alelnöki székre megválasztván, az egyesület tényleges működése megindult. A tanintézet még csak az azután következő év őszén nyílott vala meg. Tehát alig húsz évnek eredménye mindaz, a mire a tisztelt közönség figyelmét irányoztam, a mit ma szemünk előtt látunk. A kezdeményezésnél közreműködött hölgyek ma még többnyire teljes tevékenységben szentelik erejöket a munka tovább folytatására; ugyanazon elnök és alelnök vezeti az egyesület ügyeit; a pénztár ügyeinek sok felelőséggel járó vitele csaknem az egylet első megalakulása óta máig ugyanazon gondos kezekben nyugszik; a választmány újabb elemekkel ugyan folyvást fölfrissítve, most is jó részben tartalmazza még azoknak neveit, kik a kisded intézmény bölcsőjét anyai szeretettel ringatták. E két évtizedes múltra való visszagondolás, törekvéseiknek sikere ma bizonyára mindannyiok keblét édes örömmel és jogos büszkeséggel töltheti el!

De az emberi természetben egyszersmind kiolthatatlanúl él az a vágy, hogy a későbbi, az egyéni élet határán túl terjedő jövő időkbe előre tekintsen s maradandóságra szánt művének sorsában a maga halhatatlanságának egy részét szemlélhesse. És ez a vágy — a jövendőt kutatni — annyival jogosultabb és az a remény a jövőben való fönmaradás iránt annyival biztosabb alapon áll, minél inkább ki tudott valaki lépni az egyéni önzés szűk köréből s minél jobban össze tudta olvasztani és azonosítni saját lényét egy általános czéllal, egy eszmével, mely a maga egészében örökké fönmaradó emberiségnek boldogítására van rendelve.

Sokszor hasonlították össze a költők az időt a tengerrel. Mint amannak a jövő titkát határoló küszöbén, úgy áll az ember ennek partjain tétovázva és tehetetlenül, míg önön erejére van hagyatva; vágyódó szemei bizonytalanúl tévedeznek a végtelen vizeken. De ha egyszer hajót épít talpa alá, ha vitorlát feszít ki feje fölött, ha kormányt alkalmaz kezeügyébe: vígan halad tovább; ismeretlen égtájak köde fölszakad s új világ partjai bontakoznak ki tekintete előtt. Ilyen hajó, ilyen vitorlák, ilyen kormány a bizonytalan jövő tengerén: az általános emberi fejlődés nagy érdekeinek szolgálatában teljesített munkálkodás. A mit valaki az utódok állandó hasznára tett, a mit a társadalom és nemzete javára tartós becsűt végzett: abban saját lényének legnemesebb részét adja át a jövendőnek, saját szellemi képét örökíti meg; önnön erejét, gondolkozását és eszméletét hagyja, mint egy századokra fölhúzott óraművet, működésben és így önmagát látja még azon idők távolában is, a mikor érzéki léte már a mulandóságban merült el.

Milyen lesz az országos Nőképző-egylet, milyen e tan- és nevelő-intézet sorsa, állapota, képe egy félszázad, avagy száz év múlva? meg fogja-e a gondviselés kímélni sújtó próbáltatásoktól, milyeneknek minden emberi mű alávetve van? meg fogja-e hozni fejlődésének azokat a gyümölcseit, melyekkel a mai szép virágzás biztat? meglesz-e az utódokban, ha majd a mai támaszok kidőlnek, az a szerető gond, az a lankadatlan buzgóság, az a termékeny lelkesedés, mely a semmiből a mai eredményeket teremté s a mely szükséges ahhoz, hogy ez eredmények ne csak veszendőbe ne menjenek,

hanem gyarapodva, folyvást újabb haladásnak szolgáljanak alapjául? Ezek a kérdések merűlnek ma föl a Nőképző-egylet hölgyeinek lelkében, ezeknek tudására irányul a jövőbe tekintő vágyuk. E kérdéseknek és e vágynak lesz kifejezése ez ünnepély ama végső aktusa, mely szerint az egyesület a most fölavatott intézeti épület zárkövébe határozta elhelyeztetni mindazon irományokat és adatokat, melyek eddigi történelmére, fejlődésére, vívmányaira és reményeire világot vetnek. Az ötven és majdan a száz évvel később élő és működő utódok hozzák ismét napfényre ez adatokat s adjanak választ azon kérdésekre, melyeket a jelen, nem amaz iratok betűiben, hanem az azokból beszélő tettek érthető nyelvén intéz hozzájok.

Hogy milyen lesz a jövő válasza ama kérdésekre, ki tudná most előre jósolni! De ha tudjuk, hogy a jó és alapos kezdet a sikeres folytatásnak biztosítékát szokta képezni; ha bizodalmunk van, hogy a magyar nők jellemereje, kulturai érzéke és hazafisága a jövőben sem fogja megtagadni magát és mindenkor az a szikla lesz, melyen a nemzeti műveltség géniusza — mint Krisztus az ő hiterős tanítványán — fölépítheti a maga házát: akkor bizton remélhetjük, hogy az a fél, vagy egy századdal utánunk következő kor, vagy akár egy még távolabb jövő mélyén nyugvó év is, hatásában gyarapodott, erejében és hírében növekedett és a magyar nőképzés történelmének elismerésétől környezett közművelődési tényezőként fogja találni az Orsz. Nőképző-egyletet és annak tan- és nevelő-intézetét. Hiszszük, hogy mikor e most új épület födelét a tisztes vénség moha fogja már borítani: itt bent e termekben és csarnokokban akkor is és mindig a magyar nőnem örök ifjúságának tavasza fog ragyogni s a magyar szellem hervadatlan virága évről-évre dúsabb tenyészetben újul meg.

De ha a jövendőbe való biztos látás nem is adatott meg az embernek, mégis mi, kik az Orsz. Nőképző-egylet körén kívül állva, mint a tan- és nevelésügy barátai, vagy mint szülők veszünk részt e szép ünnepélyben, egyet bátran előlegezhetünk a jövendőtől s attól a közönségtől, mely ötven év múlva fogja e termet betölteni. És ez: az elismerés és hála szózata, melylyel adóznunk kell azon tiszte-

letreméltó hölgyeknek és férfiaknak, kik ez egyesület, kik e tan- és nevelő-intézet létesítésére, fentartására és virágzóvá tételére, lelköknek nemes eszméit, vagyoni tehetségök adományait, tanácsuk és tudományuk kincsét, szeretetöknek melegét, szívök gondos jóságát szentelték és folyvást szentelik.

Élvezzék még sokáig a legtisztább örömet, mely az önként vállalt társadalmi kötelesség sikerdús teljesítésének tudatából eredve, eltölti keblöket; legyen jutalmok az a dicsőség, hogy lelköknek eszményét egy nagy szellemi család tagjaiban valósították meg és hogy áldásos működésök emlékezete a nemzedékek szívében és a magyar nőnevelés történelmének lapjain megörökítve fön fog maradni!

Dr. Csiky Kálmán.

A BIBLIA KIVÁLÓBB NŐI ALAKJAI.*

(Befejező közlemény.)

A mint elkezdjük az új-testamentum lapjait forgatni, egyszerre meglep, hogy itt mennyi női alakkal találkozunk úgy magának a nagy Mesternek, mint tanítványainak körében. A fogékony női lélek az, mely szinte a rajongásig menő áhitozással várja szüntelen imádkozások között a Messiásnak eljövetelét, mint *Anna* a próféta-asszony, Fánuel leánya, ki a templomban bemutatott kisded Jézusban örömmel ismeri fel a világ megváltóját, megvilágosíttatott szemekkel látván be a messze jövendőbe és a szeretetre alkotott szív érti meg később is legelőször a szeretetnek nagy parancsolatát, melyet a törvények aprólékos rendeletei helyett ád a kitünő próféta, kihez hasonlólag nem szólott még ember. Nők kisérik őt végig tanítói pályáján. Ők gondoskodnak fentartásáról, egy *Johanna*, *Zsuzsánna* és több mások, kik megosztják vele vagyonukat (Lukács: VIII. 3.) és általában, ha az evangelisták a szeretetnek valamely igazán nemes nyilvánulását beszélik el, az mindig a fenköltebb női lélekből származik. Bizonyos odaadó ragaszkodással csüggenek a mesteren, bizonyos rajongással és áhitattal veszik őt körül. A legelsők közé ők tartoznak, kik dícsfénynyel övezik Jézus felséges alakját. Az ő körében levő nőknél is megbizonyosodik az, a mit jóformán általánosságban mondhatnánk, hogy a női nem bizonyos tekintetben sokkal állandóbb, szilárdabb, kitartóbb a maga érzéseiben, s ha még szíve is, rokonszenve is belejátszik, több hűséget, sőt több visszarettenthetlen bátorságot mutat, mint a férfi.

* Az első és második közleményt l. folyóiratunk idei IV. és V. füzetében a 182—92. és 239—48. lapokon.

Jézus barátnői is ott voltak a Mester mellett, mikor barátai már félénken szétrebbentek. Az egy János kivételével tanítványai közül egyetlen egy sem követi őt a Golgothára s még a «kőszikla» tanítvány, Péter is háromszor tagadja őt meg ama borzasztó éjszakán. Ellenben azok, a kik kevesebbet igértek, mint emezek, annál többet tettek. Sirva kisérték ki a szenvedések útján. Áttörtettek az elvadult, fanatizált tömegen a keresztig s nem féltek megmutatni az egész világ előtt, hogy ők a megfeszítetthez tartoznak. Kitünően fogta fel a nőknek Jézushoz való ragaszkodását Munkácsy Mihály, midőn híres Krisztus képén a «feszítsd meg»-et ordító tömeg közé a falhoz szorultan oda állítja azt a szép nőt gyermekével karján, ki részvéttel csügg a gyermekek barátján; ő az egyedüli a jelenlevők között, ki megérti az istenembert s ki fel tudja fogni annak szenvedéseit. Azután a kegyes asszonyok akarják harmadnap reggelén bebalzsamozni a keresztről levett hullát — az ő hitöket, az ő szeretetüket nem ingathatta meg a zsidók szemében annyira megbotránkoztató kereszthalál, melylyel csak a legnagyobb bünös végeztetett ki; de felséges jutalmuk is lesz; a feltámadott Úr nekik jelenik meg először, ők hirdetnek először egy feltámadott Messiást a világnak. Mikor pedig megalakulnak az első keresztyén gyülekezetek, a nők azokban is fontos szerepet játszanak. Mennyi név az apostolok cselekedeteiről irott könyvben és a Pál apostol leveleiben!

Az új testamentum női alakjai között a legszebb és legvonzóbb *Mária*, Jézus anyja. Jellemét, egyéniségét illetőleg ugyan kevés vonást találunk az evangeliumokban; de abban a kevés vonásban is annyi a szeretetreméltó és nemes nőiesség, hogy egyáltalában nem csodálkozhatunk rajta, hogy a mint időben és térben távozott tőle a kegyeletes emlékezés, mind eszményibbnek és eszményibbnek tünik fel előtte alakja és vallásos hittel akarja kipótolni mindazt, mi az evangeliomi tudósításokból hiányzik. Az apokryph irodalom már kutat szülői után. E szerint atyja Joachim egy vallásos pásztor ember, anyja pedig Anna volt, mindkettő a Dávid családjából. A későbbi kor pedig kiszakítja a földi viszonyok közül s az ég királynőjévé teszi, a szentek seregének élére. Kétségtelenül csak a keresztyénség körében állhatott elő a nőiességnek ily megdicsőitése,

de másfelől el kell azt is ismernünk, hogy nem alap nélkül történt ez épen Máriában és nem ok nélkül gyakorolt ez alak oly nagy hatást a keresztyén művészetre is.

Egy csendes, nyugodt, magát Isten akaratának készséggel alárendelő lélek. «Imhol vagyon az Úrnak szolgáló leánya, legyen nékem a te beszéded szerint», mondja az angyalnak, ki az Úr végzését hozza neki hirűl. (Lk. I. 38). Anyai boldogságának érzetében szívét egy dicsénekben önti ki: «Magasztalja az én lelkem az Urat és örvendez az én lelkem az én megtartó Istenemben; mert megtekinté az ő szolgáló leányának alázatos állapotját, mert ime engemet boldognak mondanak minden nemzetségek; mert a hatalmas Isten én velem nagyságos dolgokat cselekedék» stb. (Lk. I. 46—55.) Mikor az Üdvözítőnek életet ad, csak csendes örömmel fogadja a hódoló «tisztességtevőket» s elméjében forgatja mindazt, mit fiáról mondanak. Az igazi anyai szeretetnek elő- és élőképe, mondja róla Székács. Folytonosan őrködik, hogy elhárítsa a gyenge életet fenyegető sokféle veszélyt. Mennyi jellemző gondosság és aggodalom van kifejezve ama szavaiban, melyeket a Jeruzsálemben visszamaradt és aztán a templom előcsarnokában megtalált fiához intéz: «Fiam, miért cselekedtél így mi velünk? Ime a te atyád és én nagy bánattal keresünk vala tégedet». (Lk. II. 48.) Mikor fia, ki az ő mennyei atyjának dolgaiban foglalatoskodik, kilép a nyilvánosság elé, akkor már őt csak egyetlen egyszer látjuk szerepelni, a kánai menyegzőnél, hol épen a legjobb anyákat jellemző, nemes anyai büszkeségében jelenik meg. Tudja, hogy fia mindeneket megcselekedhetik, dicsekedni vágyik vele, óhajtja, hogy hatalmát mutassa meg, hogy higyjenek ő benne mások is. (Ján. II. 3. s köv.) Anyai bizodalma és szeretete biztatja, hogy lépjen fel mielőbb mint Messiás; de kénytelen őt fia szeliden arra figyelmeztetni, hogy az «ő órája még nem jött el».

Azután fia dicsősége mellett szerényen háttérbe vonúl s nem követel magának semmiféle előjogokat s míg fiának nevét hangoztatja a világ: csendben örvend, hogy ez az ő fia; midőn hozzá a magányba hat a magasztalás felőle: Istennek hálát rebeg, hogy ennek ő adhatott életet. «S mindaddig, míg érezte, hogy a világ-

megváltás munkájában fáradó gyermeke az ő tanácsát nélkülözheté, visszavonultságából szemlélte, de nem követte őt. De midőn halálra itéltetett, ott látjuk őt a kereszt alatt, elhagyta mindenét, mert koczkáztatva volt mindene s még egyszer látni kivánta őt, még egyszer szemeibe nézni. És tudjuk, fia meglátta őt s meg is jutalmazta s ha olvashatnánk az Isteninek szívében, azt kellene hinnünk, hogy keserű halála kelyhébe e találkozás pillanatai vegyítettek némi örömöt, némi könnyebbséget.» (Székács.) Megtörten, a fájdalom súlya alatt roskadozva áll ott, mint mater dolorosa, a megtestesült anyai fájdalom! A hagyomány mennybe emelte őt. A kereszt alól fia jobbjára, hogy ne hagyja őt ott, a Golgothán elepedni, hol az evangeliumi tudósítások utoljára emlékeznek róla.

Az evangeliumoknak könnyező Niobéja *Ráchel,* a bethlehemi édes anya, kinek két szép iker-gyermekét öleti meg a herodesi féltékeny, zsarnoki kegyetlenség. Nincs róla feljegyezve több, mint csak ennyi: «Ráchel siratván fiait, nem akart vigasztalást bévenni, mivelhogy az ő fiai nem volnának» (Mt. II. 18.). De elég ennyi is, hogy részvéttel s tisztelettel hajoljunk meg nagy fájdalma előtt, — mert a ki így tudott gyászolni, az nagyon jó anya lehetett, igen szerethetett.

A Jézuson csüggő enthusiastikus csodálat és ragaszkodás a legélénkebben *Mária Magdolnában,* a keresztyén művészet «bűnbánó madonnájában» nyer kifejezést. Magdalából való volt s a Márk (XVI. 9.) és a Lukács (VIII. 2.) evangeliumának elbeszélése szerint, erős hiszterikus bajban vagy legalább valamely ehez hasonló betegségben szenvedhetett, mert az akkori népfelfogás őt ördögöktől megszállottnak tartotta. Az az ideges ingerlékenység, mely e betegséggel együtt jár, az után, hogy a mester csodahatalma őt meggyógyította, iránta az ábrándosságig menő csodálattá változott át. Gyógyulása órájától fogva Jézust mindenüvé elkiséri. Mikor a tanítványok elhagyják mesterüket, ő akkor is híven követi lelkiorvosát el egészen a kereszt alá (Mt. XXVII. 56.; Mk. XV. 40.; Ján.XIX. 25). A tragikus katasztrófa után is elkiséri a temetkezési helyig, emlékébe vési a sírbolt fekvését s ott esik össze veszteségének súlya alatt és siratja el legnagyobb jóltevőjét. Másnap ünnep van, nem mehet ki,

hogy kedves halottjáról gondoskodjék. De harmadnap reggel, a hétnek első napján, már «nagy reggel», mikor még alig virradt, kimegy hozzá drága kenetekkel, hogy az ő Szentjének testét balzsamokkal óvja meg az enyészet hatalmától. Szeretetében, ragaszkodásában még daczolni vágy a kérlelhetlen idő megemésztő hatalmával is. Nem fél magát megtisztátalanítni a halottnak érintésével. Mit neki törvény, mely ezt tiltja s mit neki főpap, ki galamb-áldozattal tisztíthatja őt meg?! Boldog, ha még egyszer láthatja, kit imádott s ha csak halotti leplét érintheti is annak, ki neki mindene volt. Ha őt a Szent magához fogadta, mit bánja ő, ha az emberek kerülik, mint ki halottat balzsamozott be. Pihegve ér nehány kegyes asszonynyal együtt a sírbolthoz s ime! a kő el van róla hengerítve. Ijedten rohan az üregbe s nem találja a drága tetemeket. Kétségbeesve jő azután ki. Az ott őgyelegni látszó kertészt kérdezi meg: Uram, talán te vitted el?! S mikor ez nevén szólítja: «Mária!» és ő hallja azt a bensőségteljes, azt a szelid, kedves hangot, melynek csengése a szívig hatott le: lábaihoz borul, felismeri a feltámadott Jézust s örömében csak annyit tud mondani: «Rabbuni!» (mester!) Azután örömét elhirdeti az egész Jeruzsálemnek, összehívja a félénken bujdokló tanítványokat, kivezeti őket az üres sírhoz s örömkiáltása még hozzánkig is elhangzik: «Az Úr feltámadott!» Gyönyörűen mondja róla Tompa: «Mária Magdolna az evangeliumi dicső tavasz pacsirtája».

Ez az új testamentum Mária Magdolnája; de a művészetben annyiszor szerepeltetett Magdolna *egy egészen más* alak. Az ő jellemének lealacsonyítása volna őt eme másik bünös nővel ugyanazonosítni. A művészet szeret nemcsak érzékelhető testet, de nevet is adni alakjainak, — így adott hát nevet annak a névtelen nőnek, a ki Simon farizeus házában alabástrom szelencze drága balzsamával keni meg Jézusnak fejét, könnyeivel öntözi lábait s hajának dús fonatékával szárogatja fel onnét a bűnbánat harmatcseppjeit. Ez őszinte nyilvánulására a bűnbánatnak szólal meg Jézus kegyelmes szava: «az ő sok bűnei megbocsáttattak néki, mert igen szeretett!» s elbocsátja őt: «A te hited tégedet megtartott. Eredj el békességgel!» Képzelhetni minő *békességgel* ment el!

A Márk irása szerint való evangeliumban a szent sírhoz kizarándoklott nők között van említve *Salómé*, a két Zebedeus fiúnak, Jánosnak és Jakabnak anyja, a kit a későbbi hagyomány *József* első házasságából származott leányának tart. Ő is Jézus hű követője. De Jézusnak az istenországáról szóló tanításait úgy látszik egészen érzékiesen fogta fel; azt az országot, mely tulajdonképen nem e világból való, itt e földön hitte, mint politikai államot, megvalósulni. E tekintetben tökéletesen korának gyermeke volt. Hisz Jézust épen az a csalódás feszítette keresztre, hogy ő nem földi birodalmat alapított, a mit vártak, hanem lelki országot hirdetett. Jellemzi őt amaz elbeszélés, melyet a Máté evangeliumában (XX. 20. s köv.) olvasunk róla. Az Úrban vetett erős bizodalmában oda borúl Jézus lábai elé s azt kéri tőle, hogy cselekedje meg, hogy ha majd megalapítandja az ő országát, az ő két fiai üljenek egyik az ő jobbja, a másik az ő balkeze felől, azaz legyenek elsők abban az országban. Melyik anya nem óhajtaná gyermekeit az elsők között látni?! A lelkek mélyét ismerő mester nem is utasítja egyenesen vissza e kérést, hanem szeliden figyelmezteti az anyát is, a fiúkat is ama feltételekre, melyekhez az istenországában való elsőség kötve van: «Nem tudjátok, mit kértek. Megihatjátok-e a pohárt, melyet én megiszom és a keresztséggel megkeresztelkedhettek-é, melylyel én megkeresztelkedem?» — — — «hogy pedig az én jobb- és balkezem felől üljetek, nem adhatom, hanem adatik azoknak, a kiknek az én Atyámtól megkészíttetett.» A gyermekies, hit- és bizalomteljes kivánságra csak ez lehetett a nem elkeserítő, de mégis gyengéden helyreutasító válasz.

A kép változik. Bethaniában, az Olajfák hegyének egy alacsonyabb előbombján fekvő kicsiny faluban vagyunk. Üdvözítőnk kedves tartózkodási helye, hová félrevonúlt, mikor a farizeusokkal és irástudókkal való küzdelemben megfáradt. Alig kétezer lépésnyire Jeruzsálemtől, de elég távol arra, hogy annak zaja és izgalma oda ne hasson. Jeruzsálemből a Kidron völgyén át vezetett ki az út. Olaj-, füge-, mandola- és Szt.-Jánoskenyérfák veszik körül, melyeknek zöldjével élénk ellentétben van a mészkőhegyek s az ugyanily kövekből épült koczka alakú házak sárgás színe. A kicsiny, alig

40—50 házból álló faluban, a «nyomorultak házában» (mert neve ezt teszi), könnyen megtaláljuk Lázárnak s két nővérének: *Máriának* és *Márthának* házát. Térjünk be e vendégszerető hajlékba. A családnak nagy ünnepnapja van: Jézus látogatta meg őket. Az Úr ott pihen egy kereveten, lábainál ül hűséges tanítványként *Mária*, lesi minden szavát, nagy, értelmes szemei a mesteren csüggenek s szíve imádattal van eltelve iránta. Egyetlen szót sem akar elszalasztani az isteni igékből, mind be akarja vésni lelkébe. Húga, *Mártha* meg, hogy minél inkább kimutassa örömét az Úr látogatása felett, sürög-forog s minden módon azon fáradozik, hogy őt minél jobban kiszolgálhassa. Egy igazi szíves vendéglátó keleti asszony. Jó szivű, munkás, gondos. A maga nemében kedves, szeretetreméltó nő. Buzgóságában, melylyel minél gyorsabban mindent a legjobban szeretne megtenni, bántja őt, hogy nénje tétlenül ül és csak elmerülve hallgat. Jézushoz fordúl hát: «Uram! nincsen-é arra gondod, hogy az én néném elhagyott engemet, hogy csak én magam szolgáljak? Mondjad azért néki, hogy nékem segéljen!» (Lk. X. 40. stb.) Jézus aztán gyengéden utasítja rendre: «Mártha! szorgalmatos vagy és sokra igyekezel, pedig csak egy az igazán szükséges dolog. Mária a jobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle» — mintha csak azt mondaná: mire való e sok sürgés-forgás, holott én is megelégszem kevéssel, de meg általában kevés az, a mi igazán szükséges, kár az ezért való szorgalmatoskodásban elfeledni a léleknek javát. Az az eledel, mely az örök életre táplál, egyszersmind megszabadít a földi gondok nyügözésétől is.

Ime a két testvér. Egymás mellett merő ellentétek s mégis ki tagadhatná el, hogy mindegyik bájos, rokonszenves. Jézus is szerette mindkettőt. Egyiket a szelidség, a nyugalom, a tudnivágy, a csendes elmélődés, a magába mélyedés; a másikat a hév, a hirtelen fellobbanás, a folytonos tevékenység és gyakorlatiasság jellemzi, ki itt a földön be akarja legjobb tudása szerint tölteni kötelességeit, de elvont merengésekre nem hajlandó. Ugyanilyennek találjuk a két testvért, ha megfigyeljük őket egy másik jelenetnél.

Lázár — a kis család feje — meghal. Jézus megtudván barátja halálát, megy ki hozzá, hogy életre hívja őt. Mikor Mártha

meghallotta, hogy Jézus közeledik feléjük, elébe szalad, — míg Mária csendes fájdalmával otthon marad. Mártha sokat beszél, mintegy ki akarja magából beszélni fájdalmát, több külső szomorúságot árul el, hangos panaszban tör ki, minden reményét veszteni látszik. Mária keveset szól, de annál többet érez. Mária már teljesen ismeri a Mestert. Tudja, hogy hatalma van élőkön és holtakon s ő, ki egyszer annak lábainál szívta magába az örökélet beszédét, most megint ott keres vigaszt. (Ján. XI. 11. és köv.) A János evangeliumában Mártha lép inkább előtérbe a maga sanguinikus természetével, melylyel fellobbanásában egyszerre vallást tesz a Krisztus istensége mellett; de érzik, hogy több igazság és mélység van Mária néma fájdalmában s több hit ama nyilatkozatában: «Uram, ha itt voltál volna, nem halt volna meg az én atyámfia!» (Ján. XI. 32.) A későbbi hagyomány arról regél, hogy Mártha testvérével, a feltámasztott Lázárral Galliába ment s Marseilleben hirdette az evangeliumot s e vidéken maig is kiváló tiszteletben részesítik.

Jézus Tirusban és Sidonban jár. «És ime egy asszony, Kanaán nemzetéből való, onnét a tartományból kijövén, kiált vala, mondván néki: «Könyörülj rajtam, Uram, Dávidnak fia! az én leányom az ördögtől gonoszúl gyötretik!» Jézus nem felel neki semmit. Hogyan? Ő, a kiről mindig és mindenünnen azt hozta hozzá a hír, hogy mindenkivel jót tesz, neki most még csak felelni sem akar. Lehetetlen! Még erősebben kiált. A tanítványok figyelmeztetik reá Mesterüket. «Nem bocsáttattam én, hanem az Izrael házának elveszett juhaihoz», hangzik most az elutasító válasz. Miért?! Hát Jézus is gyűlöli az idegen nemzetséget, mint honfitársai? Vagy mielőtt segítni akarna, meg akar bizonyosodni e nő hite felől? Igen. És e várakozást igazolta a következő pillanat. Az asszony hite nagy, újra kér Jézus lábai elé borulva, mélyen megindító alázatossággal és bizalommal. A próba azonban még nem elég. «Nem jó a fiaknak kenyeröket elvenni és az ebeknek vetni.» «Úgy vagyon uram» — mond az asszony ép oly szellemesen, mint teljes hittel, a Mester jóságába vetett bizalommal, iránta való nagyrabecsüléssel, igazi bensőséggel — «mert a kölykök a morzsalékokkal élnek, melyek

hullanak az ő Uroknak asztalukról.» Erre nem lehet más a felelet: «Oh asszony, nagy a te hited, legyen a te kívánságod szerint!» (Mt. XV. 21. és köv.)

A biblia az *életnek* könyve. Az életet tükrözi vissza a maga változatos tarkaságában. Nem hiányozhatnak hát belőle a ledér *Herodiások* s azok kaczér leányai, nem a bünös nők, nem a *Sapphirák*, a hamis, álszenteskedő, hiúságnak bálványozó asszonyok és nem az álmaiktól félő, babonás nők sem, mint a minő *Pilátus neje*. A mint Jézusnak körében is tarka vegyületben mozgott az élet: ép oly változatos képet nyújt az első keresztyének kicsiny társasága is. Vannak, kik a legnagyobb önfeláldozással s lelkesedéssel csüggnek az új eszméken s viszont, kik árulói lesznek ezeknek.

Az első keresztyénség körében a nőknek nagy szerep jutott. Az apostolok cselekedeteiről irott könyv emlékezik egy *Máriáról*, Márk János anyjáról, kinek házában Jeruzsálemben a keresztyének összejöveteleket tartottak. Egy másik *Máriáról* Pál apostol szól, ki Ephezusban az apostol irányában a szeretet munkáját gyakorolta. Ott van aztán a vendégszerető *Lydia* és a jótékony *Tábitha*.

Lydia Thyatirából való s biborszövetek festésével és azok elárusításával foglalkozó nő, kit Pál apostol térített meg, megkeresztelve őt és egész házanépét. A Cselekedetek könyve szerint házához hívja meg az apostolt s ott elhalmozza őt hálája kifejezéseül a szivesség minden jeleivel. (Csel. XVI. 14., 15., 40.) *Tábitháról*, a joppei kegyes nőről pedig azt olvassuk: «Gazdag vala jó cselekedetekkel és alamizsnákkal, melyeket osztogatott vala». Történt pedig, hogy ez a jó asszony meghalt s halála a legnagyobb szomorúságot idézte elő az egész városban. A gyászolók a közel Liddában tartózkodó apostolhoz, Péterhez küldenek, hogy «késedelem nélkül hozzájuk menne» hátha életre hívhatná jóltevőjüket. A mint aztán Péter megérkezik, «eleibe állanak néki minden özvegy asszonyok, sirván és mutogatván a ruhákat és öltözeteket, melyeket Tábitha készített nekik, míg velük együtt volt». Meghatva az apostol a szeretetnek ennyi jelei által, imádkozik az elhunyt felett, felkelti őt ravataláról és «szólítván az özvegyeket és a szenteket elevenen adá nékik azt». (Csel. IX. 36—41.) «A példa példázatnak is gyönyörű. Ki szép,

nagy eszmét teremte, örökké él abban s a jóltevő a szívek hálájában és a hű emlékezetben: a halálból is feltámad», mondja Tompa Mihály. És tökéletesen igaza van! s midőn mintegy czélzatosan hagytam legutoljára Tábitha képének bemutatását, ezzel azt óhajtottam jelezni, hogy az ő örökségébe kell korunk nőinek is lépni. A szeretet vallása volt, mely a régi helyén egy új világot alkotott. Ez örök szeretetnek kell a maga átalakító munkáját ma is folytonosan végeznie, és kik lehetnének e nagy feladat megoldásának hivatottabb és méltóbb munkásai, mint épen a gyöngéd női lelkek, a kiket maga a Teremtő is egyenesen a *szeretetre* alkotott?! Társadalmi életünknek annyi baja, sebe van, ezeket megenyhíteni, ezeket bekötözni a nők szerető szíve van hivatva legelső sorban. Minden egyes letörölt könny, minden egyes felsegélt árva és özvegy, minden egyes kielégített éhező és szomjuhozó, hajlékot nyert hajléktalan Tábitha özvegyeiként teszen majd bizonyságot a szeretetről, mely a legfőbb minden erények között.

Kenessey Béla.

A MAGYAR NYELVI DOLGOZATOK KÉRDÉSÉHEZ.*

A közoktatásügyi tanács a polg. leányiskolák magyar nyelvi oktatásáról nem nyilatkozott kedvezően, a mi az illető iskolák fővárosi tanárait különösen kellemetlenül érintette. A szakbeli tanárok ellennyilatkozattal válaszoltak, sőt a vall. és közokt. miniszter úrhoz «*önvédelmet* és *czáfolatot*» tartalmazó emlékiratot terjesztettek fel.

A magyar nyelvi oktatás ügye magában véve is, annyival inkább jelen kapcsolatában nagyon megérdemli, hogy az iskolai élet eme elsőrendű kérdéséhez lehetőleg sok szakember hozzászóljon s véleményét nyiltan kifejezze. Ez a — mondhatnám — kötelességérzet irányozza tollamat, a midőn a *Nemzeti Nőnevelés*-ben, tehát épen ott, a hol az első nyilatkozat megjelent, óhajtom igénytelen nézeteimet elmondani.

Megvallom, fővárosi tisztelt pályatársaim «védekező és czáfoló» fölterjesztését nem teszem magamévá. Nem tudom belátni, mi szükség volna jelen esetben arra, hogy magamat védjem, vagy valamely állítást czáfoljak?! Hiszen a közokt. tanács nyilatkozata, bármily nagy tiszteletet tulajdonítsak is annak, nem egyéb, mint 200 irásbeli dolgozat alapján alkotott statisztikai kimutatás, megtoldva néhány jóakaratú, de egyéni véleményen alapuló következtetéssel. Ámde minden statisztikai kimutatás csak hozzávetőleg jelzi a valót. A szóban forgó kimutatás becse is igen nagy a tájékoztatás szempontjából; egyetemesen érvényes itélet hozatalára azonban nem alkalmas. Ilyen itélet hozatala e kérdésben nem is lehetséges. Minél többen s minél több oldalról szólnak hozzá a kérdéshez (ki-ki

* E czikket szerzője még az e tárgyban kibocsájtott miniszt. rendelet megjelenése előtt írta. *Szerk.*

az ő személyes tapasztalatai és tanulmányai alapján) tehát minél inkább a részletekig ható az így szerzett tájékozás: annál világosabban látjuk a helyzetet, annál biztosabb lesz itéletünk s annál kevesebb a kivétel, a mely az itélet általánosságát csökkenti.

Mellőzve a közokt. tanács jelentésének birálatát, magához a kérdéshez szólok, de egészen más alapon, mint ama jelentés készítője. Több évi tapasztalat, melyet ép a magyar nyelv tanítása körül az iskolában szereztem s különösen a legutóbbi országos kiállításon bemutatott magyar nyelvi írásbeli dolgozatok áttanulmányozása szolgáltatják az anyagot észrevételeimhez s véleményem megalkotásához. Őszintén szólva, a dolgozatokból azt láttam, hogy a magyar nyelvtanítás országszerte javításra szorúlt. Némely figyelemre méltó kivételeket elismeréssel említve, általában áll az, hogy magyar nyelvtanításunk rendkivül egyoldalú, örökös elemzéssel bajlódó, a feltalálást, az önálló alkotást teljesen mellőzi s nehány sovány példa avagy gépies utánzás által kielégíthető. A kedély- és jellemképzésnek, az erkölcsi igazságok konkrét példákon, apró elbeszélésekben stb. való feltüntetésének (a mint Carré és Moy teszi) semmi nyoma sincsen. A mi iskolai dolgozatainknak nincs nevelő hivatásuk, nem is lehet ilyen hatásuk. Bizonyos lelki nyilatkozatok, a melyek a tervszerű megbeszélések eredményei szoktak lenni, a mi növendékeink dolgozataiban nem találhatók. A fejlődő lelki élet fokozatai szerint a nyelvtanítás nincs megfelelő körökre osztva. Az előleges szóbeli megbeszélés tartalom s terjedelem tekintetében, a szókincs szaporítása és felhasználása, a szerkesztés becse s az abban nyilvánuló készség, végül a kijavítás módja sehol fokozatok szerint, a maga szükséges tervszerűségében nem tűnik elő a dolgozatokból.

A mi apróbb növendékeink a legjobb esetben diktálás után írnak s ezt is csak gépiesen teszik, nem eszmélve s gondolkodva; tehát fáradságuk pedagógiai értelemben kárba vész. Azután következik a világ leggyötrőbb munkája, a grammatizálás, — a mi nemcsak hogy unalmas, hanem hiányos, homályos, a nyelv szellemét nem érzékeltető, merő időpazarlás. Hol van ebben a szellemképzés, hol a lelki és gyakorlati élet az ő követelményeivel? Itt van pl. előttem egyik derék pályatársunknak, dr. Szántó Kálmán úrnak

most megjelent magyar nyelv- és olvasókönyve. Ez bizonyára mindamaz eredményeket összegezi, a melyeket az eddigi gyakorlat felmutathat, és ime a nyelvtanítás nála sem áll egyébből, mint az ilyféle tételek kidolgozásából (első kötet 120. lap): «Keressük ki az olvasmányból a helyhatározókat s csoportosítsuk őket a három kérdés szerint. Irjunk névutós határozóval bővített mondatokat, hármat a *hol*, hármat a *honnan*, hármat a *hova* kérdésre. — Irjunk tiz olyan mondatot, melyekben a helyhatározó szóval van megjelölve. Irjunk öt oly mondatot, melyekben *nek*-ragos helyhatározó van» stb.

Nem mondom, hogy Szántó kollégánk a csupamerő nyelvtani oktatást nem simította s nem tette világosabbá, a mely tekintetben Király Pál nyelvtana is meglepő sikert ért el; de az írásbeli dolgozatok mi módon való eszközlésére nézve egyik mű sem lendítette előre nyelvoktatásunkat. Talán mindent megtettek, a mit a grammatizálás érdekében a tanulók javára megtenniök lehetett; ámde ama lelki tulajdonságoknak — a melyek az embert alkotják — tevékenységre nevelése czéljából alig nyujtottak valamit. Ne vegyék tőlem rossz néven, ha azt mondom, hogy talán annyit sem nyujtottak, mint a mennyit a régi *Donatus* időszakában, a mult század végén és a jelennek elején — legalább az ország egyes részeiben — a nyelvoktatásban tényleg megvalósítottak.

A Donatus használatának időszakában, kétségkívül ennek hatása alatt, az általam Borsodmegyében gyűjtött adatok szerint, a tanulóval *előbb apróra megbeszélték a fogalmazás tárgyát, azután ezzel kapcsolatban s erre vonatkozólag fogalom- és szókincset gyűjtöttek, megmagyarázták ezt is, kiterjeszkedvén esetről esetre a grammatikai ismeretek gyarapítására is. Eme szókincset, fogalom- és szómagyarázatokat végül folytonosan leírták* s ép úgy gyűjtötték miképen a latin nyelv tanításával tették. Ime ebben az elfelejtett s ma már csak körvonalaiban felismerhető rendszerben megtaláljuk mindazt, a minek mai nyelvoktatásunk annyira híjával van. Oly forrásokat jelöl meg, a melyekhez nekünk is el kell járnunk, hogy lehető mélyen merítsünk belőlük. Példáján látjuk, mily könnyűvé és biztossá válhatik a fogalmazás tanítása, ha a helyes methódust megtaláltuk. Az első feladat tehát: *szó- és fogalomkészlet gyűjtése;*

második: *annak megbeszélése*; harmadik: *az előkészület megőrzése az emlékezet számára.* A munka ebben a rendben halad napról-napra s a napló híven visszatükrözteti, kinek mennyire bővült fogalomköre, szókincse s mennyire gyarapodott ügyessége ezek felhasználásában.

Ezt a rendszert kisebb-nagyobb hézagossággal jegyzetekben találtam lerakva; kidolgozva és nyomtatásban közzétéve talán nem is volt, legalább az én kutatásaim e tekintetben eredménytelenek voltak. Eme rendszer összeállítását én már évekkel ezelőtt megkísérlettem s tanítványaim körében folytonosan alkalmaztam is. Különösen nagy figyelmet fordítottam annak írásbeli dolgozatok útján való feltüntetésére az 1883/84. iskolai évben. Kecsegtetett a remény, hogy az orsz. kiállításon talán magára vonja a szakférfiak figyelmét s el fog dőlni, hogy az az irány nem érdemelné-e meg a nyomdafestéket és a felkarolást. Csupán csak a «*Néptanoda*» vette észre s jelezte, hogy méltó volna vele behatóan foglalkozni; de bizony nem méltatta azt figyelemre senki sem. Egyébképen sem tudtam e rendszernek, t. i. hogy a *nyelvet a fogalmazás alapján tanítsuk,* híveket toborzani. S míg nálunk vállat vonnak rá s a régi szokás a régi úthoz köt: azt veszszük észre, hogy a külföldön igen tekintélyes pedagógusok ép ebben az irányban sürgetik az anyanyelvi oktatás reformálását.

Fejletlen nép- és polg. iskolai nyelvoktatásunk a középiskolai nyelvoktatásra vezethető vissza, a mely a maga helyén s a klasszikus nyelvek körében helyes lehet, de alsóbb fokú s más rendeltetésű iskolákban, az anyanyelv tanításában csak félszegségeket szülhet, károkat okozhat.

Hogy a felső nép- és polgári iskolai nyelvoktatás eme bilincsektől megszabadítva a maga lábára állíttassék és sikeresen haladhasson a hivatásának legjobban megfelelő úton, talán azon, a melyet fentebb megjelöltem: arra nézve legtöbbet tehetne egy jó *vezérkönyv,* a mely mind elméleti, mind gyakorlati tekintetben teljes tájékozást s minden részletre kiterjedő utasítást adna a tanítónak. Ki írja meg e vezérkönyvet? Szabad a tér az egyéni vállalkozásra is; de én azt hiszem, hogy erre mégis első sorban a közokt. tanács

lenne hivatva, a mely nem érheti be azzal, hogy a bajt konstatálja; meg kell jelölnie a módokat is a baj sikeres orvoslására.

Tudom, hogy a nyelvtanítás eredményességének biztosítására egy ily vezérkönyv magában véve nem elégséges, hogy más tényezőknek is jelentékeny részük van ebben; de ezeknek taglalására nem terjeszkedem ki ezúttal. A mit a közokt. tanács jelentése e tekintetben ajánl, igen figyelemre méltó. A tanács pedig folytassa működését a megkezdett irányban, a mely nem gáncsot érdemel, hanem köszönetet.

Dr. Kerékgyártó Elek.

A MÁRIA DOROTHEA EGYESÜLET MEGSZILÁRDULÁSA.

Egyesületi életünk történetében is a legnagyobb ritkaságok közé tartozik az a csaknem mesés gyors emelkedés, mely a magyarországi tanitónők és nevelőnők egyesületének, a Mária Dorothea egyletnek életében a jelen év első felében előfordúlt. Újévkor az összes egyesületi vagyon még nem érte el a 20,000 forintot s így igen természetes, hogy az egyesület buzgó tagjai között is igen sokan voltak, kik aggódva néztek a jövő elé, midőn egy felszerelésével együtt közel 35,000 forintba kerülő épületet jótékony czélra be kell népesíteni. S íme! April elején, midőn az évi közgyűléshez a számadásokat lezárták, a vagyon már a 25,000 frtot meghaladta, s most május közepén, tehát alig egy pár hét múlva, ez a vagyon már több 30,000 forintnál, azaz négy-öt hó alatt az előbbi évek összes gyűjtésének 50 %-ával erősödtünk. Maga ez a szám egyesületünk erősbödésének fényes bizonyítéka s ma már csakugyan nincs senki, ki kételkedhetik, hogy egy év múlva, midőn az egyesület díszes épülete készen lesz, az egy krajczár adósság nélkül lesz a mi tulajdonunk s bizonynyal lesz még egy pár ezer forint tőkénk is, melynek kamatait a folyton szaporodó tagok díjaival s más összegekkel együtt az intézet fentartására fordíthatjuk. S a legörvendetesebb ebben az anyagi gyarapodásban az a körülmény, hogy — Röck Szilárd tagtársunk nemeslelkű 2000 frtnyi adományán kívül — az egész 10,000 forint összeg krajczáros adományokból gyűlt össze s egyesületünk a kormányt, a hatóságokat s főurakat még eddig meg sem keresve, intézetének megnyitásakor a szükségesnek látszó gyámolításnak még eddig igénybe nem vett kiváló kútforrásaival fog rendelkezni.

Az egyesület anyagi helyzetének megszilárdulásával karöltve nőttön-nő (s ez épen a legörvendetesebb jelenség!) a tagok munkakedve s tevékenységi ösztöne. Számokban alig kifejezhető eredmény ez, de a ki jelen soraimat figyelemre méltatja, be fogja látni, hogy egyesületünk megszilárdulása e tekintetben is mesés gyorsasággal halad oly annyira, hogy még egy fél évvel ezelőtt a Mária Dorothea egyesület összes tevékenysége alig állott egyébből, mint hogy egy nemes czélú intézet építésére pénzt gyűjtsön, ma ugyanaz az egyesület s ugyanazok a tagok méltán országos jelentőségű munkákat kezdeményeznek s a kezdeményben is megvan minden kellék, hogy azt virágzónak tüntesse fel.

Az egyesület ugyanis mindenekelőtt jótékonyságát a lehető legegyszerűbb eszközökkel az összes tanítónőkre s nevelőnőkre igyekszik kiterjeszteni. Ez okból tervbe vette, hogy a «Tanítónők otthoná»-t igénybe nem vehető tagok számára *kölcsön- s segélypénztárt* létesít, különös tekintettel a betegség vagy keresethiány idején beálló szomorú napokra s e mellett a hely nélkül levő okleveles tanítónőknek s nevelőnőknek *helyközvetítő irodát* állít fel, melynek munkálataira az «otthon» munkaképes tagjait is felkéri. Hogy ez annál sikeresebben történhessék, a magyarországi *tanítónők s nevelőnők törzskönyvét* állíttatta össze, mely mű a hazai tanfelügyelők szíves közreműködésével ma már teljesnek mondható, s mindenesetre oly teljes, hogy a magyar tanítónőkről s nevelőnőkről hazánkban senki sem képes oly biztos kimutatást adni, mint egyesületünk irodája. De a legjobban előre haladott állapotban van mindezen segélyezési munkálatok között a *beteg tanítónők fürdőházának* eszméje. Dr. Tergina Gyula sárosmegyei tanfelügyelő szíves közbenjárása folytán az Eperjes mellett kies vidéken fekvő s a szerényebb igényekhez mért czemétei fürdő igazgatósága egyesületünk számára tetszés szerinti nagyságú *ingyen telket* ajánlott fel beteg tanítónők számára, egyedül azon kikötéssel, hogy a fürdőigazgatóság tulajdonjogának elismerése végett □ölenkint s évenkint 1, azaz egy krajczárnyi bért fizessünk. Ugyanők kötelezik magukat, hogy az egyesületünk által oda küldött tanítónőknek a dívó gyógydíjból 50 %-nyi, a fürdődíjakból pedig 25 %-nyi engedményt adnak; a segélyre szorultaknak orvosi ren-

delvényre ingyen fürdőjegyet fognak kiszolgáltatni s végül a téglagyártáshoz a tért és anyagot teljesen ingyen adják. Ily kedvező feltételek mellett s mivel Eperjes városa is jelentékeny segítséget ad, reményünk van, hogy körülbelül 2000 frt költséggel Czemétén már a jövő nyarára építtet a Mária Dorothea egylet egy lakóházat, hol a nagy szünidő alatt 10—12 tanítónő nyerhet lakást, s oly olcsó ellátást, hogy egy havi ott időzése, mindent beleszámítva, 30—35 forintnál többe nem fog kerülni. Dr. Tergina Gyula már meg is kezdte a terv létesítéséhez szükséges munkálatokat. Ezenkívül Dr. Hajnóczy Z. József szepesmegyei és Szabó Károly sopronmegyei tanfelügyelők igérték meg, hogy más fürdőhelyeken is lépéseket tesznek ily fürdőházak létesítése tárgyában.

A tanítónők anyagi helyzete javításának érdekében tett ily sokoldalú működéssel párhúzamosan halad egyesületünk működése a *nemzeti nőnevelés reformja* ügyében. Mint következményeiben ugyan rendkívül fontos, de egyelőre csak szerény kezdetet, egyszeszerűen felemlítem azt, hogy a választmány legközelebbi ülésében 100 frtot szavazott meg egy oly *nagyobb szakkönyvtár* kezdeményezésére, mely könyvtárban a nők összes tevékenységére, különösen pedig a nőnevelésre vonatkozó hazai és külföldi művek, röpiratok, egyesületi évkönyvek és jelentések összegyűjtetnének. Ugyancsak a legutóbbi félév alatt kezdte meg működését egyletünk *tanítónői szakosztálya* s miként e folyóiratban közlött jelentések tanúsítják, működése folyvást erősbödik s ülésein minduntalan több érdeklődő vesz részt. Különösen fontos e szakosztály működésében a *serdülő leányok olvasmányaira* vonatkozó utasítás s könyvjegyzék készítése, melyet a szakosztály tagjai elismerésre méltó buzgósággal s lelkiismeretességgel végeznek. Örömmel kisértem figyelemmel e szakosztály működését s erős meggyőződésem, hogy a magyar nőnevelés reformjának e pionnierjeire, kik itt-ott talán tapogatózó léptekkel, de mindig nemes idealizmussal s erős kötelességérzettel dolgoznak, a jövő szebb kor művelődés története egykor hálásan fog visszaemlékezni.

A legjelentékenyebb lépés azonban, melyet egyesületünk a legutóbbi időkben tesz, az a lépés, mely hirnevét kétségkívül s eset-

leg anyagi helyzetét is jelentékenyen emelni fogja, az *országos kisdednevelési kiállítás* rendezése. A Léderer Abrahám által megpendített eszme a Mária Dorothea egyesület vezértagjai részéről lelkes fogadtatásban részesült s számos kiváló nevelő, gyermek-orvos és humanista, e mellett azonban közéletünk nem egy elsőrangú nevezetessége igérte meg szíves közreműködését. E kiállításról, mely valószínűleg csak jövő évi május havában nyittatik meg, több ízben fogunk megemlékezni; egyelőre is közöljük a Sehnierer Gyula miniszteri tanácsos elnöklete alatt működött előkészítő bizottság által megállapított tervezetet, mely eléggé mutatja, hogy a kiállítás nem egyszerű látnivaló lesz, hanem teljesen komoly munka, mely sikerűlte esetén (s a sikerről a résztvevők szakértelme s lelkesedése mintegy kezességet nyújt) a Mária Dorothea egyesületnek újabb dicsőséget szerez, de egyúttal az anyák műveltségének s ez által az egész magyar társadalmi élet niveaujának emelésére s a gyermekhalandóság enyhítése által nemzeti létünk megszilárdulására is jótékonyan fog hatni. A kiállítás tervezete a következő:

A Mária Dorothea egyesület Budapesten 1889-ben országos jellegű s a tanköteles kort el nem ért kisdedek összes szükségleteire kiterjedő kisdednevelési kiállítást rendez oly czélból, hogy a művelt nagy közönségnek és különösen az anyáknak az okszerű kisdedápolás és kisdednevelés eszközeit lehetőleg bemutassa s továbbá, hogy a kiállítással kapcsolatban az itt szerzett tapasztalatokat szakértők előadásai és nyomtatványok által megerősítse s minél tágabb körben kiterjessze.

Maga a kiállítás öt csoportra osztatik:

I. Az egészséges kisded ápolása. Ide tartoznak: A kisded élelmezése, Liebig-féle sűrített tej, gyermek-lisztek, mesterséges gyermek-tápszerek, különféle szoptató üvegek, pólyák, bölcsők, rácsos ágyak, gyermek-székek, tolókocsik, testegyenesítők, járáshoz szoktató övek, szellőztetési és fürdőkészülékek, a kisded czélszerű fekvését s karonhordozását feltüntető rajzok és minták. Ugyanitt mutatandók be a tejhamisítások, mérges czukorkák stb.

II. Az egészséges kisded értelmi nevelése. A hallás, látás s egyáltalában az érzékszervek fejlesztésére szolgáló eszközök. Gyermekjátékok, bábuk, hintalovak, összerakó játékok, karácsonyfára tehető ajándékok, képes könyvek, Fröbel-féle eszközök. Mintagyermekkertek tervrajzai, foglalkoztató szerei. Kisdedek kézimunkái.

III. A gyermek-betegségek. Az egyes gyermekbajokat, különösen fognövést, torokgyíkot, difteritiszt, himlőt, továbbá a hát- és lábgörbülést feltüntető rajzok, táblázatok és főszminták. Oltószerek. Fertőztelenítő-sze-

rek, kisded-melegítő gépek. Testegyenesítő eszközök. Gyermekkórházakra vonatkozó adatok. Gyermek-halandóságot mutató táblák.

IV. A társadalom működése a kisdedekért. Kisdedek javára állított közintézetek, bölcsődék, lelenczházak, gyermekmenhelyek, árvaházak stb. tervei és mintái, az egyes intézetek berendezése, butorzata, nevelési segédszerei. Gyermekparkok tervrajzai. A gyermekek érdekében történt humanisztikus törekvések történeti és statisztikai adatai. A magyar irodalom kisdedekre vonatkozó termékei.

V. A kisdednevelés a múltban és a külföldön. A kisded ápolása a multban, ide vonatkozó irodalmi művek, képek és játékszerek kiállítása. Ethnographiai gyűjtemények kisdedek játékairól, öltözeteiről a különféle nemzeteknél, különösen a vad és félművelt népeknél.

Az öt csoporton kívül esetleg különleges vagy időleges kiállítások is rendeztetnek, minők pl.:

1. Minta-gyermekszobák.

2. Kisdedeket ábrázoló fényképek, olajfestmények és szobrok gyűjteménye.

3. Társas játékok gyakorlati bemutatása.

4. Egykorú, természetesen táplált egészséges csecsemők bemutatása külön orvosi bizottság felügyelete alatt.

A kiállítással kapcsolatban hetenkint legalább kétszer orvosok és nevelők a kiállítás irodalmi bizottsága által megállapított sorrendben, de mindenkor a meghatározott helyen s időben népszerű előadásokat tartanak, melyeket ugyanaz a bizottság Mária Dorothea egyesület nevében s számlájára «Anyák könyvtára» czím alatt egyenkint is megszerezhető füzetekben kiad. A felolvasások keretébe a kiállítás egyes csoportjainak kritikai ismertetésén kívül más, a kisdednevelés körébe vágó tárgyak is felvétetnek, minők pl. a következők:

1. Az anyák életrendszabályai a gyermek születése előtt és a szoptatás ideje alatt.

2. Tanulmányok és mérési eredmények a kisdedek növéséről, testi gyarapodásáról s egyes testrészek arányairól.

3. A gyermekek czélszerű és csinos öltöztetése.

4. Az anyák házi gyógyszerei s útmutatások az első segítségben.

5. Az anyák által való szoptatás előnyei.

6. Darwin, Preyer és mások feljegyzései a kisdedek szellemi fejlődésének fokozatairól.

7. Gyermekhumor.

8. A kisdedek erkölcsi világa s annak fejlesztése.

9. Magyarország népesedési viszonyai, kapcsolatban a gyermekhalandósággal, összehasonlítva más országokkal.

10. A magyar kisdednevelési szakirodalom birálatos ismertetése.

11. Bánásmód a siket-néma, vak stb. kisdedekkel.

Felsoroltuk a Mária Dorothea egyesület megszilárdulására vonatkozó főbb adatokat. Felemlíthetjük még ezenkívül a «Tanítónők otthoná»-nak most megállapított s jelen füzetünkben más helyen közölt tervezetét, mely szintén egy életerős fiatal egyesületnek reformoktól s előítéletektől vissza nem riadó törekvéseit tűkrözi vissza, felemlíthetjük, hogy az egyesület újabb körlevelet bocsátott ki a nagy gyűjtésben még részt nem vett tanintézetekhez s felhívást az összes még tagokul be nem iratkozott tanítónőkhöz és nevelőnőkhöz, hogy közös munkájukban ők is igyekezzenek tehetségök szerint részt venni.

Nagy és lélekemelő munka ez, fényes tanúsága annak, hogy ma is számosan vannak, kik az ideális eszmék hatása alatt tudnak a jónak és nemesnek ismert ügyért oly buzgón és fáradhatlanúl dolgozni, mint talán saját ügyükért nem. S nem egy-kettő dolgozik most már a Mária Dorothea egyesület érdekében. Én láttam őket munkálkodni, tanúbizonyságot tehetek mellettök. Mindannyian s köztük a Mária Dorothea egyesület lelkes munkásainak zöme és törzskara, a Zirzen Janka vezetése alatt álló intézet tanítónői megtanulták már szeretni az ideális czélú munkát önmagáért; többet mondok, megtanúltak dolgozni a csüggedést hirdető s gúnyolódó szavak hallatára is. Ezrek és ezrek birtokával felér, talán nagyobb is az a láng, mely eszményeket szeretni tanít s mely megoszolva nőttön-nő.

A legfőbb biztató s lelkesítő szót pedig onnan nyertük, a honnan reményleni is alig mertük. Ritkán, hazánkban talán sohasem hangzott fejedelmi vérből származó nő ajkairól ily lelkesítő szó, mint a minőt a mi egyesületünk védnöke Mária Dorothea főherczegnő mondott. Ide igtatjuk a Zirzen Janka úrnőhöz, mint a Mária Dorothea egyesület gyűjtőbizottsága elnökéhez intézett levelet a fenséges főherczegnő sajátkezű aláírásának hű másolatával együtt, a mint következik:

Örömmel értesültem Nagyságodnak és a gyűjtőbizottság többi tagjának sikeres működéséről s midőn ezért a Magam nevében is teljes elismerésemet fejezem ki, kérem, folytassák működésüket továbbra is ily szorgalommal, hogy valóban jogunk legyen arra az épületre, mely egyesületünk nemes czéljainak fog szolgálni s melynek megnyitásánál Magam is résztvenni óhajtok, felírni ezt a pár szót: «Tanítónőinek emelte közadakozás útján a magyar nemzet.» Isten áldása legyen továbbra is munkálkodásokon.

«Tanítónőinek emelte közadakozás utján a magyar nemzet!» Kell-e ennél szebb, büszkébb s lelkesítőbb felirat? Az akadémiát s honvédmenházat a 60-as évek társadalmának lelkesültsége teremtette meg, a mi ifjú egyesületünk hajléka lesz az az épület, melyen ez a megtisztelő szó: «a nemzet építtette», a mi korunkban is méltán helyet foglalhat. S ki kétkedik abban? Tizenöt-huszezer forintot szükséges még legfeljebb összegyűjtenünk s a szeretett főherczegi család nemes ivadékának szava, az a biztató igéret, hogy az épület megnyitásánál ő is jelen lesz, megkétszerezi a gyűjtőbizottság munkálkodását, messze-messze elterjeszti a rokonszenvet s meleg érdeklődést egyletünk czéljai iránt.

Igen, nincs kétség többé, hogy a Mária Dorothea egyesület virágzási kora megkezdődött. Az az egyesületünkre nézve olyannyira eseménydús pár hó a jelen évből biztató a jövőre nézve, ha a vezetők buzgalma csak addig tart is, midőn a jövő évben a tanítónők otthonát s a czemétei fürdőházat megnyitjuk, már meglesz a szilárd alap s új nemzedék fog támadni, mely küzdeni tanúlt és melynek meglesz a vágya, hogy a magyar tanítónők egyesülete is, mint a berlini Letteverein s társai, mustár magjából hovatovább nagyra s nagyobbra nőjjön a tanítónők s a nemzeti nőnevelés érdekében.

György Aladár.

IRODALOM.

TANULMÁNYOK. Irta *Gönczy Pál.* Budapest, 1888. Mehner Vilmos kiadása. Nagyobb 8-adr. I—XXXII és 1—348 lap.

A napokban ünnepelte Magyarország tanító világa Gönczy Pál félszázados pedagogiai működésének jubileumát. Ez ünnepen, mely egyszersmind a magyar népnevelésügy egyik szép ünnepe volt, egyéb egyesületek és intézetek közt Magyarország nagyszámú tanítótestületei egymással vetélkedve siettek kifejezni a magyar tanítóknak az ünnepelt iránt érzett őszinte ragaszkodását, háláját, tiszteletét és jó kívánatait. A lelkesedés árjában uszó népes gyülekezet minden tagja a szív igaz érzéséből hajolt meg egy munkában és eredményekben gazdag élet előtt. A harczoló sereg örömünnepe volt e nap, mely midőn egyik vezérének sikereit ünnepli, egyszersmind saját önérzetében is megtalálja az okot a lelkesülésre. De a tanítóvilágnak Gönczy személye iránt táplált ragaszkodása még bensőbb, tisztelete még öntudatosabb lehet akkor, ha életének nemcsak külső körülményeit ismerik, munkálkodásának nemcsak végeredményeit látják, hanem megismerik az egyén belső fejlődését, az ifjúnak nemes eszményiségét, emberszeretettel tölt szivét, a lelkében korán megérlelődött nézeteket és elveket hazája fiainak a nevelés által való boldogítására. Ebben a világításban foghatjuk fel csak igazán a férfi összefüggő, következetes működését s láthatjuk magunk előtt lehetőleg kidomborítva alakját.

Gönczy Pál tanulmányainak első kötete, melyet a szerző engedelmével a «Felső nép- és polgárisk. egyesület» ez ünnep alkalmából adott ki, megkönnyíti tisztelőinek, hogy vele, lelki világával, közelebbről megismerkedhessenek. E kötetnek majdnem a felét azon, eredetileg kiadásra nem is szánt naplójegyzetek teszik, melyeket a 27 éves Gönczy Pál 1844-ben svájczi tanulmány-útja alkalmával írt, midőn mint a Zelemére felállítandó szegény árva-nevelőintézet és gazdasági iskola leendő igazgatója az eféle intézetekben oly gazdag Svájczot bejárta. Itt ismerkedett meg Fellenbergen és Wehrlin kívül sok lelkes tanítóval és nevelővel, s lelkében az emberszeretet tüze, azok lelkének lángjától is élesztve még magasabban lobogott fel. Midőn itt alaposan tanulmányozza Svájcznak a mienknél akkor sokkal előrehaladottabb népoktatásügyét: minden lépten a szeretett haza képe tűnik föl lelke előtt, melyet mély fájdalommal tölt el a mi elmaradottságunk tudata. De az ifjú nemcsak lelkesedik a külföldi állapotokon, hanem kifejezi nem egy helyt bírálgató itéletét is. A meleg lelkesedés és komoly megfontolás karöltve járnak lelkében. E naplójegyzetekből előtünik már nagy vonásokban azon férfiú alakja, a kinek egy negyedszázad mulva oly fontos szerep jutott a magyar népoktatás ügyének reformálásában.

A kötet többi részét értekezések töltik be. Kettő 1857-ből: «*Nevelésünk ügye*» és «*Nevelési irányeszmék*», melyek annak idejében a Pesti Napló hasábjain jelentek meg. Amaz akkori oktatásügyünk hiányait tárja fel, rámutatva egyszersmind részletesen e hibák orvoslatára; emez általános pedagógiai irányú s a szülőknek szól. A «*Népiskoláink*» című értekezés 1858-ból való, a reformátusok iskolaügyére vonatkozik, de szerzőjök sok általános értékű nézetet és eszmét fejt ki benne, a melyek később részben valósulást is nyertek. — A 60-as évek végéről, tehát népoktatási törvényünk hozatalának ideje tájáról való a többi 3 értekezés (megjelentek a Budapesti Szemlében), melyek egyike Svájcz köz-, különösen népoktatásügyét, másika Poroszország iskolaügyét ismerteti részletesebben, harmadika pedig «*A népoktatás Magyarországban*» czím alatt kimutatja a népoktatásügyünk rendezésére szükséges teendőket, s voltakép már magában foglalja népoktatási törvényünk alapelveit.

A tanulmányok előtt a szerző jól talált arczképe foglal helyet. Ezt követi a szerző életrajza, melyet dr. *Kiss Áron*, a ki e kötet szerkesztését is végezte, gondosan állított össze. Az életrajzhoz *Gyulai László* készített csinos illusztrácziókat, melyek a szöveg közé vannak nyomatva.

Hadd álljon itt pár rövid idézet e könyvből, melyek így töredékesen is kitűntetik, mily régen megvolt s mennyire összeforrt Gönczy Pál lelkében az a tőle újabban is sokszor hangoztatott gondolat, hogy az embert a munka teszi emberré, és hogy a nép nevelésében fődolog a *munkásság* szeretetének fölébresztése, a szorgalmas munkához való szoktatás, a nevelés a munka által. Így ír Szt.-Gallenban 1844. jul. 22-én, a szt.-galleni árvaház megtekintése után: «Itt ismét az emberszeretet nemes példájára találunk, s ha Svájczban utazunk, ez nem oly ujság, mint másutt. Itt egyik ember a másikért él, s örömmel néz szét maga körül mindenki; mert mindenütt, merre tekint, nem csak alakokat, melyekre egykor a róka megtette észrevételét, hanem embereket lát; embereket, kik a természettől mostohán ajándékozott földet naponkint elbájolóbbá, mondhatni paradicsommá varázsolják át; embereket, kik alapos ismerettel forognak műhelyeik körül s vetekedve igyekeznek túlhaladni egymást műveik szépsége- és olcsóságában. És midőn ezen emreket én, e földön idegen, látom jólét, kényelem közt, én, ki egy áldott, de néptelen haza fia vagyok, öröm s fájdalom közt némán ballagok tovább, mert hazám s e nép hazája közt, bármint igyekezem keresni, semmi hasonlatot nem találok, s búsongásom után vágy kél fel lelkemben s remény, hogy a «haladjunk» zászlója alatt egykor, de minél hamarabb érjük meg azt, a mit Svájczról én most elmondhatok; hadd nevezhesse az idegen hazánkat «*szorgalom* hazájának» (21—22. lap).

Majd 1858-ban a «Népiskoláink» című czikkben, midőn a tanítóképezdék szükséges átalakításáról beszél, ezeket mondja: «Preparandiáinkat, a hol már vannak kivált, úgy kellene elrendezni, hogy azokban tanítóságra készülő ifjaink gyakorlatilag tanítóskodnának, egyszersmind pedig azon kézi foglalatosságokban is, melyek a népiskola környékében gyakoroltatnak, jártasságot szereznének. — — De atyámfiai, nem tanítok én nektek új tudományt, csak elvezetem figyelmeteket a nevelés története lapjaira. Ott látjátok a nagy *Pestalozzit*, kortársát s elvei realizálóját a nagy *Fellenberget* s ennek barátját *Wehrlit*. Ezek oldala mellett annyi értelmes és gyakorlati ismeretekkel biró tanító nőtt fel, hogy

bármerre forduljatok Svájczban, az iskolák- és nevelőházakban mindenütt ilyen tanítókkal találkoztok. Lépjetek át Constanzból a Bóden-tó déli partjára, e parton a kreuzlingeni tanító-képezdében olyan növendékeket találtok, kik tanítási óráikon kívül az intézet szántóföldjein és kertjében kapával, kaszával forgolódnak. Járjátok be Svájcz népiskoláit, árvanevelő-házait, megláthatjátok, hogy a népiskolai tanító nemcsak a lélek kimívelése s ismerete öregbítésében fáradozik, hanem gyakorlati gazda is egyszersmind, ki a mezei munkát tanítványaival együtt folytatván, az iskolában megveti alapját annak, mit a felnőtt ifjúnak az életbe átléptével csak folytatnia kell; és ezen tapasztalatból azonnal meggyőződhettek, hogy nem lehetetlenségről beszélek» (253—4. l.).

E könyv nemcsak nagyérdemű szerzőjének egyéniségével, józan és gyakorlatias pedagógiai nézeteivel ismertet meg bennünket, hanem igen becses adatokat nyujt hazánk népoktatásügyének legújabb történetéhez is. Nem is kételkedünk, hogy az iskolai könyvtárak s haladni szerető tanítók sietnek ezt megszerezni s ez által közvetve azt is előmozdítani, hogy a «Felső nép- és polgárisk. Egyesület» e «Tanulmányok» 2-ik kötetét is minél előbb közrebocsáthassa.

Komáromy Lajos.

*

RENDSZERES SZÉPTAN. *Greguss Ágost* hátrahagyott jegyzeteiből sajtó alá rendezve tanítványa *Liszka Béla*. Átnézte *Beöthy Zsolt*. Budapest, 1888. Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár). Nagy 8-adr. I—XX és 1—268 lap. Ára 2 frt 60 kr.

Greguss Ágostnak 1880-ban megjelent Magyar Költészettan-át bizonyosan ismerik azok, a kik irodalmi oktatással foglalkoznak. Ennek a középiskolák használatára szánt kézikönyvnek egy része, mely a szép tárgyi és alaki formáival foglalkozik, rövidre fogott kivonatát képezi a most megjelent Rendszeres Széptan 2-ik részének, a részletes széptannak. Az irodalmi tanulmányokkal s az eszthetikával behatóbban foglalkozók bizonyára örömmel fogadják a most megjelent *Rendszeres Széptant*, mely részletezve s tudományos rendszerben adja elő Greguss széptani elméletét, melynek megalkotására élete javát szentelte s melyet tizenegy éven át a budapesti tud. egyetemen előadott. A könyv első része az általános széptant foglalja magában a következő fejezetek alatt: A széptan mint tudomány. A szép érzékéről. (Lélektani alapvetés.) Az érzésről. A szép erkölcsi alapjáról. (Ethikai előzmények. Az erkölcsi szép nyilvánulásai.) A szép logikai alapjáról. (Az igazság szépsége.) A szépségi formák hatása. (Az eszthetikai érzésekről.)

A Rendszeres Széptan végleges átdolgozása s közrebocsátása Greguss utolsó életéveinek főfeladatát képezte. E feladatának megoldásában azonban a halál meggátolta ez alapos és törekvő tudósunkat. Most hálás tanítványainak jutott az a kegyeletes és a magyar tudományos irodalomra nagy haszonnal járó munka, hogy tanárjok Széptanát ennek egyetemi előadásai után, a melyekről írott jegyzeteiket maga Greguss nézte volt át és javítgatta volt ki; sajtó alá rendezzék s mesterök munkáját a közönség kezébe adják. Fölhasználták ehhez az említett jegyzeteken kívül azokat az értekezéseket is, melyek Greguss kiadott tanulmányaiban széptanának fejezeteiből megjelentek.

Így jutott a közönség kezébe e könyv, mely magyar nyelven eddig az első igazán rendszeres, eredeti széptan. Jellemzésére ide igtatunk pár sort Beöthy Zsoltnak a munka elé irt bevezetéséből. «Mint Greguss nak ezelőtt negyven évvel készült vázlata, a Széptan Alapvonalai, Hegel erős hatását mutatja: úgy ez újabb, terjedelmesebb sem szakad ki a nyugati elméletek eszmelánczolatából. De rendszerében egészen önálló bölcseleti munka, s e tekintetben kevés könyvet állíthatunk melléje irodalmunkból. Elfogadott kiinduló pontjaiból, Greguss a tudás kiváló mértékével, a következetességnek egész szigorával s az önállóságnak kedvetelő bátorságával építette föl rendszerét, a mely mint ilyen, az övé magáé és senki másé. — — — Nemcsak arra szánta, hogy izlésünk finomulásának, hanem arra is, hogy az igazságot kereső szemeink élesedésének s mindenekelőtt szivünk nemesülésének iskolája legyen.»

Ajánljuk e becses munkát, melyet kiegészítője, a Művészettan, nemsokára követni fog, az irodalmi oktatással foglalkozók figyelmébe. Képezdék, polgári és felsőbb leányiskolák könyvtárai bizonyára nem fogják elmulasztani ezen, irodalmunkban majdnem magában álló tudományos munka beszerzését. K. L.

*

KÉPEK A FÖLDRAJZI ALAPFOGALMAK SZEMLELTETÉSÉRE. Szerzők és kiadók *Angyal Béla* és *Vizy Ferencz* tanárok Körmöczbányán. Nyomatott *Jacob M. A.* műintézetében Körmöczbányán. 8-ad ívrétű lap, vászonra felhúzva.

E vállalatnak nem csekély előnye, hogy egy lapon ábrázolja mindazon tananyagot, melyet az 1877 aug. 26. kiadott miniszteri tanterv a földrajzból a népiskolák négy alsó osztálya számára ír elő. Azon szemléltető képek mellett, melyeket e czélból a miniszterium bocsátott közre, épen nem fölösleges a történelmi képeikről már jó hírnevű szerzőknek ezen kiadványa sem. A lap közepét Magyarország térképe foglalja el, melyeken a földrajzi tényeknek általános neve (hegyláncz, fensík, folyam stb.) nagyobb betűkkel, a részletes pedig (Kárpát, Duna stb.) kisebbekkel van megjelölve. Ily elmés és gyakorlati modorban mutatják be szerzők a térkép ismeretéhez tartozó összes jeleket és jelzéseket.

A mellékképek lehetővé teszik, hogy a behozó módszer teljesen érvényesüljön. Feltűntetik egy iskola látóképét és tervrajzát, melyet egyébiránt mindenesetre a tényleges körülményekhez kell alkalmazni; ügyesen ábrázolják a fölkelő nappal szembe álló fiú miként határozhatja meg a főbb világtájakat s melléklik a szélrózsa rajzát is. Adnak tájképet az Alföldről s hegyvidékről egyaránt, valamint eszményi tájképet a föld felületének főbb alakjairól s a folyók fejlődéséről. Sőt már gömb alakban s némileg a többi égitestekhez való viszonyában is feltűntetik a földet.

A rajz maga, természetesen, csak vázlatos ugyan s a fősuly arra van fektetve, hogy a lapon való magyarázatot szemeikkel a távolabb ülők is követhessék; mindamellett tetszetős és gondos a kivitele s becsületére válik Jacob műintézetének. E körülmény s a pedagógia szempontjából teljesen helyeselhető szerkesztésmód egyaránt ajánlja e lapot, melyet a földrajz alapfogalmainak szemléltetésénél sikerrel lehet alkalmazni.

Ára, ha jól tudjuk, vászonra felhúzva 4 frt 50 kr. M. S.

*

VEGYTAN, ÁSVÁNYTAN és FÖLDTAN. Elemi képezdék, polgári és felsőbb leányiskolák számára, írta *Rybár István*, a VI. ker. állami tanítónőképezde tanára. Budapest, 1888. Kókai Lajos bizománya.

Ezen iskolai könyv a jelen hó folyamában fog megjelenni és ugyanazon szerző «*elemi vegytanának*» második, ásvány- és földtannal bővített kiadása. A régi könyvecske átalakítást azért nyert, mert a miniszteriumi tanterv a vegytant a megnevezett iskolákban az ásvány- és földtannal kapcsolatban kívánja taníttatni.

E könyvecske három szakaszra oszlik. Az első szakasz a szervetlen vegyületekkel és a legfontosabb ásványokkal foglalkozik. A második szakaszban szó van a legérdekesebb tudnivalókról a kőzet- és földtan körében; s végre a harmadik szakasz a leghasznosabb szerves vegyületeket és tápanyagokat tárgyalja.

A tanítást a legközönségesebb anyagok (a levegő és víz) megismertetésével kezdi; azoknak úgy alaki, mint természettani és vegyi sajátságait véve tekintetbe. Ez után azon bonyolódottabb vegyi összetételű anyagok következnek, melyek vagy földünk kérgének alkotásában, vagy ipari tekintetben játszanak fontos szerepet. Az anyagok alkalmazására mindenütt különös súly van fektetve. Minthogy a megértés könnyítésére számos, világos illusztráczió is van a könyvbe felvéve, azt hiszszük, hogy ez átdolgozás ép úgy meg fog czéljának felelni, mint a szerző előbbi könyvecskéje: az elemi vegytan. Ajánljuk az illető iskolák figyelmébe.

*

GAZDASÁGTAN. *Felsőbb leányiskolák és polgári leányiskolák számára.* Irta: *Sebestyénné Stetina Ilona.* Budapest 1888. Méhner Vilmos kiadása. Ara fűzve 60 kr., angol vászonkötésben 80 kr.

Eme legújabban megjelent művecske szorosan a miniszteri tanterv értelmében készült, s ehhez képest a felsőbb leányiskolákra megszabott tananyagot két szakaszban tárgyalja. Az első szakaszban a *közgazdaságtan* alapfogalmait ismerteti a gazdasági élet négy alapnyilvánúlása szerint: a termelésről, a forgalomról, a javak megoszlásáról és a fogyasztásról szóló fejezetekben. A mű második része tulajdonképen *háztartástan*, mely a háztartás berendezéséről, a lakásról, a ruházatról, az élelmezésről, és a háztartási munkák megosztásáról szóló fejezetekben a legszükségesebb háztartástani ismereteket tanítja rövid, világos és élénk előadásban. Addig is míg az ismertetésre kerülhet a sor, mint a legújabb tanterv értelmében írt s részben egyedül álló tankönyvet a legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

*

TERMÉSZETTAN ÉS CSILLAGÁSZATI FÖLDRAJZ *felsőbb- és polgári leányiskolák VI. osztálya számára, valamint magánhasználatra.* Irta: *Eckert Antal*, polgári iskolai tanár. Budapest, Franklin-Társulat. 1888. Ára 80 kr.

E könyv — a mint előszavában olvassuk — tankönyvirodalmunkban hézagot kiván pótolni, a mennyiben a felsőbb- és polgári leányiskolai tanterv módosításai a nevezett iskolák IV-ik osztályának fizikai tananyagában is lényeges változásokat okoztak. A szerző lelkiismeretesen törekszik feladatának megfelelni; híven ragaszkodik a tantervhez s ha itt-ott többet is ád, mint a mennyit a tanterv megkövetel, az épen nem szolgál

könyvének kárára. Addig is, míg behatóbban ismertetnők, Eckert könyvét melegen ajánljuk az érdekelt körök figyelmébe, mint valóban hézagpótló munkát. Kiállítása csinos, ábrái pontosak és szépek, a mint a Franklin-Társaság kiadványainál megszoktuk, s ára aránylag igen olcsó.

É.

*

Méhner Vilmos kiadónál a következő polgári iskolai tankönyvek jelentek meg s küldettek be általa szerkesztőségünkhöz :

1. **Olvasókönyv a polgári iskolák I. oszt.** számára. Szerkesztik Gyertyánffy István és dr. Kiss Áron. Ára fűzve 60 kr., angol vászonkötésben 80 kr.

2. **Olvasókönyv a polgári iskolák II. oszt. számára.** Ára fűzve 60 kr., angol vászonkötésben 80 kr.

3. **Magyar nyelvtan mondattani alapon.** I. rész. Polg. iskolák és középiskolák első osztálya számára. Irta Király Pál. Ára fűzve 80 kr., angol vászonkötésben 1 frt.

4. **Ugyanaz** a II. osztály számára. Ára fűzve 60 kr., angol vászonkötésben 80 kr.

5. **Ásványtan a kőzet- és földtan alapvonalaival.** A polgári iskolák I. és III. osztályai s a felső népiskolák számára. 166 képpel. Irta Miklós Gergely. Ára fűzve 96 kr., angol vászonkötésben 1 frt 20 kr.

6. **Növénytan.** A polgári iskolák I. és III. oszt. számára. 225 képpel. Irta Miklós Gergely. Ára 1 frt, angol vászonkötésben 1 frt 20 kr.

7. **Állattan** a polgári iskolák számára. 250 képpel. Irta Miklós Gergely. Ára 1 frt, angol vászonkötésben 1 frt 20 kr.

8. **Kémia.** Polgári iskolák és tanítóképző-intézetek számára. 53 rajzzal. Irta dr. Kovács János. I. rész. Ára fűzve 80 kr., angol vászonkötésben 1 forint.

9. **Ugyanaz II. rész.** 58 ábrával. Ára fűzve 80 kr., angol vászonkötésben 1 frt.

10. **Földrajz.** A polgári iskolák I. osztálya számára. 16 színezett, a szövegbe nyomott térképpel és számos rajzzal. Homolka Józseftől. Irták Baló József és dr. Hajnóczy R. József. Ára 1 frt, angol vászonkötésben 1 frt 20 kr.

11. **Világtörténelem.** I. rész. A polgári leányiskolák számára. 4 színezett és számos a szövegbe nyomott képpel. Irta Kozma Gyula. Ára fűzve 1 frt, angol vászonkötésben 1 frt 20 kr.

12. **Ugyanaz** polgári fiuiskolák számára. Ara fűzve 1 frt, angol vászonkötésben 1 frt 20 kr.

13. **Háztartástan.** A polgári leányiskolák számára. Irta Sebestyénné Stetina Ilona. Ára fűzve 60 kr., angol vászonkötésben 80 kr.

14. **Német nyelvtan és olvasókönyv.** I. rész. A polgári iskolák számára. Irta dr. Herrmann Antal. Ára fűzve 80 kr., angol vászonkötésben 1 frt.

NŐNEVELÉSI SZEMLE.

Miniszteri rendelet a magyar nyelvi fogalmazásról.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr f. év május 2-án 2195. sz. a. valamennyi tanfelügyelőhöz a következő nagyfontosságú rendeletet bocsájtotta ki:

«Midőn a m. é. junius hó 18-án 8304. sz. a. kelt rendeletemmel az állami elemi iskolai tanítónőképezdék igazgató tanácsainak meghagytam, hogy a felvételi vizsgálatok alkalmával készülő írásbeli dolgozatokat az illető növendék tanévi érdemjegyének és az általa látogatott iskolának megjelölésével hozzám terjeszszék fel, akkor azon meggyőződésben voltam, hogy az ország nagyszámú felső nép- és polgári leányiskolájából kikerült, rendesen legjobb növendékek által készített és egységes elvek szerint megbirált ezen dolgozatokból az utóbb megnevezett iskolákra vonatkozó figyelemre méltó tanulságokat fogok meríthetni.

A 70 különböző iskolából jött mintegy 200 növendék által a folyó tanév elején az öt állami elemi iskolai tanítónőképezdében tartott felvételi vizsgálatnál készített ugyanannyi magyar nyelvi és számtani dolgozatoknak az országos közoktatási tanács által megejtett megvizsgálása föntebbi föltevésemet teljesen igazolta.

Ezen megvizsgálásból az tünt ki, hogy bár a vizsgálatot tett 200 növendék közül 157-nek volt kitünő és jeles és csupán 6-nak elégséges évi osztályzata a magyar nyelvből, mégis a magyar nyelvi dolgozatok közül csak 26 találtatott kitünőnek vagy jelesnek, ellenben 127 elégségesnek vagy elégtelennek. A számtani dolgozatoknál az arány ugyan kedvezőbb, mindazonáltal a nyelvi dolgozatokból levonható tanulságok amazokra is kiterjeszthetők. — Az évi osztályzatok és a felvételi írásbeli dolgozatok eredménye között az utóbbiak rovására mutatkozó ezen viszás arány, bár arra a helyenként az évi osztályzatok osztogatásában mutatkozó enyheség is befolyással lehet, főképen mégis azon helytelen állapotnak tulajdonítandó, hogy felső és polgári leányiskoláinkban a tanítás túlnyomóan szóbeli és elméleti, és hogy a gyakorlásra és az írásbeli dolgozatokra elegendő gondot nem fordítanak.

E tényről a dolgozatok is tanuskodnak, melyeken feltünő a rendességnek, csinosságnak és a szép írásnak hiánya; elszomorító a helyesírási hibák nagy száma (még a kitünő és jeleseknek talált dolgozatokban is) és a helyesírás szabályainak alkalmazásában észlelhető ingadozás és bizonytalanság; feltünő a csak félig-meddig szabatos irálynak és fogalmazó képességnek hiánya és a szerfölött gyermekes gondolkodásmód és kezdetleges értelmi fejlettségnek nyilvánulása. Midőn a felső nép- és

polgári leányiskolák növendékeinek szine-java ily kirívó módon tanusítja, hogy nyolcz évi tanulása ideje alatt az anyanyelven még helyesen és szépen írni sem tanult meg, akkor ezért egyes-egyedül csak az illető iskolákat lehet felelőssé tenni.

Ezen alkalommal még nem nevezem meg azon nagyobbára községi és felekezeti jellegű leányiskolákat, melyek a megvizsgált növendékeket ily készületlen állapotban bocsátották ki: hanem megelégszem azzal, hogy reámutassak az oktatásnak ezen tagadhatatlan hiányára és azon módokra, melyeken az orvosolható.

A polgári leányiskolák számára mult év augusztus hó 11-én 29,000. sz. a. kiadott, valamint az addig fenállott tantervben is osztályonként megállapítottam az írásbeli dolgozatok minőségét, czélját és idejét. Az új tantervben azonfelül mint legkevesebb követelést kimondottam, hogy írásbeli dolgozatok az első osztályban mennél gyakrabban, de csak iskolában, — a II. és III. osztályban legalább kéthetenként csak az iskolában, a IV. osztályban felváltva otthon és az iskolában készítendők. Ugyanott szabályokat állítottam fel, melyek az írásbeli dolgozatokat illetőleg valamint a magyar, úgy más nyelvek tanításánál szem előtt tartandók.

A tantervben foglalt ezen utasítások lelkiismeretes követése azonban csak azon esetben fog eredményhez vezetni, hogyha az a tanító részéről a dolgozatok pontos, pedáns és helyes módszerrel végzett javításával egybe fog kapcsoltatni. Minthogy a túlterhelés kikerülése végett a növendékekkel aránylag keveset lehet iratni, annyival inkább megkövetelem, hogy ezen kevés számú dolgozat megbirálásánál és javításánál a tanító intenzivebb munkát fejtsen ki és azokat nem pusztán alkalomnak vegye a növendékek osztályzatának megállapítására, hanem oly eszköznek, mely által tanítása eredményéről szerez önmaga meggyőződést, hogy ideje korán a fogyatkozások szükségszerű pótlásáról gondoskodhassék; mert a tanítás eredményének nem abban kell pusztán állani, hogy a tanuló elméjébe egy csomó ismeretanyagot felhalmozzunk, hanem főként oda kell törekedni, hogy a szerzett ismereteknek szó- és írásbeli előadásában a tanuló a kellő jártasságot és könnyedséget megszerezze, ez lévén az önálló tudásnak legbiztosabb mértéke.

Ez okoknál fogva szükségesnek találom, hogy a tanítókat az írásbeli dolgozatok készíttetésénél és javításánál különösebben is követendő következő eljárási elvekre figyelmeztessem:

1. Minden írásbeli dolgozatnak mint a tanítás gondosan előkészített eredményének a tanítás és gyakorlás első fokán közvetlenül az iskolai munkából kell erednie s vele szerves kapcsolatban lennie, a tanítás további fokain lassanként arra is kell a tanulókat szoktatni, hogy ismereteik körével kapcsolatos, de a mellett elvont természetű tételek fejtegetésével is foglalkozhassanak. A szabad dolgozatok tárgya necsak a magyar nyelvi oktatás tárgyi köréből meríttessék, hanem más tantárgyakból is; ezért a tanári tanácskozmányok alkalmával más tantárgyak tanítói is kötelesek tételeket ajánlani és az esetleg elfogadott tételekre a tanulókat az oktatás alkalmával előkészíteni s ily esetben a dolgozatot a magyar nyelvtan tanárával egyetértve átvizsgálni.

2. Az írásbeli dolgozatoknál különös gond fordítandó a rendességre, a csinosságra és a szép írásra.

3. Az írásbeli dolgozatok füzeteiben a tanító a hibákat, a mennyire ideje engedi, a tanulóval és a tanulótársakkal találtassa fel s javíttassa ki; aztán maga is átvizsgálván az iratokat, a hibákat minőségük szerint gondosan jelölje meg. — A kijavított füzeteket a legrövidebb idő alatt kell visszaadni, mert akkor még az érdeklődés élénkebb és a javítás hatása több haszonnal történik.

4. A tanító önmaga számára tanszaka rendszere nyomán gondos lajstromát állítsa egybe a tételeknek és szabályoknak, melyek ellen növendékei vétettek és ezen rendszer szerint beszélje meg a hibákat az egész osztálylyal, a nélkül, hogy ekkor még kiosztaná a füzeteket. Mert a hibák, melyeket a tanulók elkövetnek, onnan származnak, hogy a már rendszeresen tanult dolgok egy részét elfeledték; ennélfogva nem elég a hiba elszigetelt kijavítása, hanem szükséges a feledésbe ment rendszeres ismeret kapcsolatos felélesztése. Ezen alkalommal főleg arra kell ügyelni, hogy a hibás alakokat a növendékek ne ismételjék, ne hangoztassák, se a táblára ne írják, mert a mit gyakran hall a fülök, s főleg a mit szemmel látnak, ahhoz hozzá szoknak. E javításokat a tanulók kezdetben az iskolában, később otthon a füzet szélén eszközlik és a javításhoz röviden oda csatolják a tételt vagy szabályt is, melynek értelmében azt eszközölték. Minden feladat javítása ily módon mintegy új ismétlését nyujtja a tanultaknak, a növendékek önmunkásságát folyton serkenti és tudatosságukat emeli.

5. Sok iskolában még mindig szokásban lévén, hogy a növendékek tankönyvek helyett maguk készítette jegyzetekből tanulnak, melyek hiányos ellenőrzés mellett a helyesírási és nyelvtani botlások melegágyai és a szépírásnak megrontói, szükségesnek látom újból elrendelni, hogy ily jegyzetek készítése vagy egészen mellőztessék, vagy az illető iskola szükségletének megfelelő tankönyv használata mellett a lehető legcsekélyebb mértékre szoríttassék. Az utóbbi esetben azonban mulhatatlanul szükséges, hogy ezen jegyzetek is épen olyan gondosan javíttassanak, mint bármely írásbeli dolgozat.

Meghagyom a tanfelügyelőségnek, miszerint ezen rendeletem tartalmát valamint a polgári és felső leányiskolák, úgy a megfelelő fokozatú fiúiskolák tanítótestületeivel közölvén, azokat a benfoglaltaknak pontos követésére utasítsa és az igazgatóknak kötelességévé tegye, miszerint az írásbeli dolgozatok kezelését gondosan ellenőrizzék.

Egyszersmind felhivom a tanfelügyelőséget, miszerint hivatalos látogatásai alkalmával ezen rendeletem végrehajtásáról mindenkor alaposan győződjék meg és az esetleg észlelt hiányok orvoslása iránt intézkedjék».

*

A fővárosi polgári lányiskolai igazgatók és szaktanárok memoranduma a magyar nyelvi fogalmazványok tárgyában. — A Közoktatásügyi tanács *Jelentés*-ének folyóiratunkban való közzététele után a főváros kir. tanfelügyelője, Békey Imre értekezletre hívta össze a fővárosi közs. polg. lányiskolai igazgatókat és magyar nyelvi szaktanárokat, mely értekezlet hosszabb eszmecsere után megbízta *Pósa Ferencz* igazgatót egy emlékirat szerkesztésével, melyet a főváros kir. tanfelügyelője jelentés kiséretében felterjesztett a közokt. miniszteriumhoz. A «*Polgári*

Iskola» május 1-én megjelent száma egész terjedelmében közli a *Memorandum*ot, a melynek velejét mi is kötelességünknek tartjuk olvasóinkkal megismertetni.

A *Memorandum* «nem ismeri el a *Jelentés* alapját oly szilárdnak, hogy képes legyen elviselni azon nehéz vádak óriási súlyát, melyeket támogatni hivatva van. Az alap megingatásából azonban csak azt akarja következtetni, hogy a *Jelentés* a valónál sötétebb színben látja az állapotokat». — Azután így folytatja: «*mi magunk sem vagyunk megelégedve munkánk eredményével. Megdöbbenve kezdtük t. i. tapasztalni, hogy évről-évre nehezebb lesz megfelelhetni a tanterv szabta követelményeknek, mert a leánynövendékek mind csekelyebb értelmi fejlettséget tanusítanak*, ámbár a legfényesebb bizonyítványokkal jönnek az elemi iskolából.» A bajt tehát nem leplezi maga a *Memorandum* sem; e tekintetben csaknem teljes a megegyezés a két munkálat közt. Az okok kutatásában és felderítésében is legnagyobb részt megegyeznek; csak egy nagy felfogásbeli különbség, mondhatni ellentét van a kettő közt. A *Memorandum* ugyanis tévedésből-e, vagy szándékosan úgy adja elő a dolgot, mintha a *Jelentés* a magyar nyelvi fogalmazványok fogyatékosságáért egyedül, úgy főképen a felső nép- és polg. iskolai tanárokat okolná, s őket mintegy «pelengérre akarná állítani», holott a «Jelentés»-ben csakis az iskolákról (ezek, s nem a tanítók nagyzásáról), csakis a tanítási rendszer (s nem a tanítók) hibáiról, tényekről és intézményekről s nem személyekről van szó.

A *Memorandum* maga így foglalja egybe fejtegetéseinek eredményét a befejező részben:

A 200 dolgozatból nem lehet biztosan megitélni a nagy tömeget, annál kevésbbé, mivelhogy ez nem a java, s az izgatott lelkiállapot nincs kellőképen méltányolva.

Hogy bajok vannak, már 8 év óta tudjuk; iparkodtunk is kideríteni azok okait és segíteni tőlünk telhetőleg; kértük a tanterv revizióját; a tanfolyam 2 évvel való megtoldását hoztuk javaslatba; minek következménye a nagyzás meg nem érdemelt vádja lőn. A bajok egyéb okait felismertük azon körülményben, hogy sok tanuló nem is tölt 4 évet a polg. iskolában; az osztályok túltömöttségében, különösen nem oda való elem betódulása folytán; továbbá az elemi iskolából átlépő tanulók elégtelen előkészültségében; végre abban, hogy a jelenlegi korosztály nagy fokú értelmi fejletlensége nem állván arányban a tanterv szabta követelményekkel, túlterhelés áll be. A helyesirás el nem érése tekintetében utalunk magasabb tanintézetekre, hol ugyanezen jelenséggel találkozunk.

Azon vádnak, hogy a tanítás túlnyomóan elméleti, más szóval, hogy az összes tanítók egyéni működése a bajoknak egyedüli kútforrása, kimutattuk tarthatatlanságát és igazságtalanságát, utalva a tényleges okokra. A gyenge osztályozás vádját elismerjük indokoltnak, de kimutatjuk egyúttal, hogy itt egy általános leányiskolai kórjelenséggel van dolgunk. A javasolt újítasok czélszerűségét elismerjük, az írásbeli gyakorlatokra vonatkozó útmutatást pedig üdvözöljük.

Részünkről pedig a bajok megszüntetését főkép a tanfolyam két évvel való meghosszabbításától várjuk; mivel kapcsolatban czélravezetőnek találjuk annak kimondását, hogy a tanítónőképezdébe való felvétel a betöltött 16-ik évtől tétessék függővé.

A «Mária Dorothea» egyesület intézetének szabályzata.

1. A «Mária Dorothea» egyesület tanítással, vagy neveléssel foglalkozó női tagjai számára az alapszabályok 3., 20. és 21. §§-ai értelmében «Tanítónők otthona» czím alatt Budapesten a főváros hatósága által e czélra felajánlott telken intézetet állít.

2. Az intézet jótékonyságát az alapszabályok értelmében csak a következő egyesületi tagok vehetik igénybe:

a) oly okleveles tanítónők és nevelőnők, kik legalább 3 évig iskolában működtek, vagy a *tanítás önfentartási eszközül szolgált nekik*;

b) okleveles kisdednevelőnők és gyermekkertésznők, kik e pályán legalább 3 évig gyakorlatilag működtek;

c) Magyarországon bizonyítványt nyert külföldi nevelőnők, zongora- és nyelvmesternők, ha e pályán legalább tiz évet töltöttek és magyarországi honosítást nyertek.

Feddhetlen magaviselet elengedhetlen kellék: nyomor és rendkívüli baleset szükség esetén még a fentebbi szabályok mellőzését is lehetővé teszi, de csak addig, míg az ily felvétel felett a legközelebbi közgyűlés határoz. Az egyesület régibb és nagyobb tevékenységet kifejtett tagjai egyenlő feltételek mellett előnyben részesülnek.

3. Az intézet javára az egylet vagy mások által alapított legalább 4000 forintot tevő alapítványok helyére ingyenes benlakókul az előbbeni pontban foglaltak közül is csak munkaképtelenné vált, vagy nyugalomba lépett szegény tanítónők és nevelőnők vehetők fel. Ezek holtuk napjáig tagjai az intézetnek, a jótéteménynek esetleg szükségessé válható megvonása vagy a benlakás jogának megszüntetése a felügyelő bizottságnak véleményes javaslata alapján csakis az egyleti választmány által mondható ki.

4. A fizető állandóan benlakók csak az alapítványokon kívül levő helyekre vétetnek fel önkéntes jelentkezés alapján. Az ilyenek teljes tartásért a választmány által évről-évre megállapítandó összeget előleges havi részletekben tartoznak fizetni. A felmondás mindkét fél részéről negyedévi határidőben állapíttatik meg, az egyesületi elnökségnek azonban a választmány utólagos jóváhagyása mellett joga van a súlyos erkölcsi, vagy házi fegyelmi vétség esetében 24 órai felmondással is élni.

5. Ideiglenes tartózkodásra az intézetben az igazgató és gondnoknő egy hétig, az elnöknő egy hóra adhat engedélyt. Ugyanezek jogosítottak megszálló vendégek befogadására is, kik azonban csak nők, vagy 15 éven alul levő gyermekek lehetnek. Az ideiglenesen itt tartózkodók által fizetendő díjat az intézeti felügyelőség javaslatára időről-időre a választmány határozza meg.

6. Minden benlakó a házi szabályok keretén belül és az általános társadalmi s közegészségügyi követelmények tekintetbe vételével, teljesen szabadon rendelkezik szobájával, öltözetével és magán tulajdonával, látogatókat fogadhat s kimenetele is teljes szabadságában áll s csak egyesekre nézve lehet netalán előforduló kellemetlenségek következtében a felügyelő bizottságnak e jogokat korlátozni. Minden benlakó szabadon használhatja továbbá az intézet közös helyiségeit, zongoráját, könyvtárát stb. Abban az esetben, ha mosatásról, világításról önállóan akar gondoskodni, ezt az egyesület által megszabott bérösszeg megcsonkítása nélkül megteheti, valamint joga van, betegség esetén, saját szobájában

étkezni, egyébként azonban csak külön díj fizetése mellett. Minden benlakó köteles azonban az intézet háziszabályait pontosan megtartani, az igazgatónak ide vonatkozó utasításait követni és végül — a mennyire lehet — a «Mária Dorothea» egyesület irodai teendőiben segédkezni. A fegyelmet bontó tagok felett első sorban az állandóan benlakó tagok testülete határoz s az ügy csak fellebezés után kerül a felügyelő bizottság s esetleg a választmány elé.

7. Az otthon háztartását és irodáját külön tiszteletdíj mellett az igazgatónő vezeti, kit az állandóan benlakók és a felügyelő bizottság együttes hármas kijelölése alapján a választmány általános szavazattöbbséggel választ meg. Az igazgatónő a felügyelő bizottság előadója s a választmányi üléseken szavazati joggal bír.

8. A felügyelő bizottság öt tagból áll, kiket a választmány esetleg évről-évre, de mindenkor csak tanítással és neveléssel foglalkozó, vagy foglalkozott női tagjaiból választ. A bizottság maga választja évről-évre elnökét, ki egyúttal az otthonra közvetlen felügyelő gondnok. A gondnok Budapestről távozásakor, vagy másnemű akadályoztatása esetén a felügyelő bizottság tagjai közül helyettest kér. A gondnok, vagy az igazgatónő a választmány minden ülésén tartozik az otthon állapotáról szóbeli s esetleg írásbeli jelentést tenni.

9. A jelen szabályzatot, valamint a házszabályokat csak a választmány változtathatja meg s akkor is csak úgy, hogy az állandóan benlakó tagok és a felügyelő bizottság a tervbe vett változtatásra nézve előzetesen már tanácskoztak.

*

A Mária Dorothea egyesület tanítónői szakosztálya folyó évi május hó 26-án Sebestyénné Stetina Ilona elnöklete alatt rendes havi értekezletet tartott. Mintegy negyvenen jelentek meg a tagok közül és néhány vendégen kívül Békey Imre min. oszt. tanácsos és főv. kir. tanfelügyelő is megtisztelte az ülést jelenlétével. Ez értekezletre két dolgozat volt kitűzve. *Odor Emilia* gyakorlati tanítást tartott a *felsőbb leányiskola VI. osztályában a földrajzi szélességről és hosszúságról.* Kitünő módszerével nagy könnyűséggel tette felfoghatókká a gyermekekre nézve különben nehéz földrajzi fogalmakat. Igazi minta-előadást tartott. *Bogya Irma* a «*Stilszerű műhimzésről*» értekezett. Sok fáradsággal és gonddal gyűjtötte össze hozzá az adatokat s igen érdekes tanulmányt nyujtott. Bemutatott több görög, római, perzsa, arab, magyar stb. stilszerű mintát, valamint egy általa összeállított mintakendőt, melyet a hatodik osztály növendékeivel hímeztet. Megismertette a jelenlevőket a műhimzés tanításánál követett módszerével és különösen hangsúlyozta, hogy több értelemmel és ízléssel kellene a műhimzést tanítani s leányainkat e téren is a szép megvalósítására képesíteni.

A szakosztály mindkét dolgozatot tetszéssel fogadta és megéljenezte.

B. J.

*

A serdülő leányok olvasmányainak tárgyában elhatározták, hogy a német, franczia és angol ifjúsági művekből is készítenek jegyzéket. Zirzen Jankát és Szarvas Gábornét a német, De Gerando Antoninát és Bacherné Goldzieher Ilonát a franczia és Bossányi Ivánnét, James Annát és

Berta Ilonát az angol művek jegyzékének összeállítására kérte fel a szakosztály. — Végül elhatározták, hogy Gonda Béláné szül. Nagy Irma, a nőnevelési irodalom buzgó munkásának elhunyta alkalmából kegyeletünknek kifejezést adandó, felkérik Radnai Jenőnét, hogy a jövő szeptemberben tartandó értekezleten a korán elköltözött volt társnőről írt életrajz által a szakosztály kebelében emlékezetét megújítsa.

*

A Mária Dorothea egyesület rendkívüli közgyűlése. Egyesületünk folyó évi május hó 27-én Tóth József tanfelügyelő elnöklete alatt rendkívüli közgyűlést tartott az uj városháza tanácstermében. Több fontos tárgyat intéztek el. Örvendetes tudomásul szolgált, hogy az egylet vagyona a 30,000 frtot meghaladja. A közgyűlés felállva hallgatta meg Mária Dorothea főherczegnőnek Zirzen Janka úrnőhöz, az egylet gyűjtő bizottságának elnökéhez intézett ama levelét, melyet jelen füzetünk más helyen egész terjedelmében közöl.

A közgyűlés elhatározta, hogy a főherczegnőhöz köszönő feliratot intéz. György Aladár jelentette ezután, hogy a főváros megengedte a tanítónők otthonának villaszerű felépítését. Az épület 29,000 frtba fog kerülni. Ugyanő kidolgozta az «Otthon» szervezetét, melyet a közgyűlés részletes tárgyalás alá vevén, jóváhagyás végett föl fog terjeszteni a belügyminiszteriumhoz.

Magáévá tette a közgyűlés a kisdednevelési kiállítás eszméjét is, azon feltétel alatt, hogy az egyesületet anyagi felelősség nem fogja terhelni. E czélból aláírásokat indítottak meg s eddig mintegy 1600 frt összeg biztosíttatott aláírásokkal e czélra. Fraknói Vilmos apát és Bulyovszky Gyuláné úrnő kijelentették, hogy aláírt illetékeiket minden körülmény közt lefizetik az egyesület javára. Hozzájárult a közgyűlés továbbá ahhoz, hogy Eperjes mellett Czemétén beteg tanítónők részére az ajánlott kedvező feltételek mellett egyesületi fürdőházat létesítsenek.

Bayer Karolina úrnő e czélra azonnal 20 forintot ajánlott fel. B. J.

*

«Rajz a női kézimunkák szolgálatában» czím alatt közölt a «*Család és Iskola*» április 15-ki (7-ik) száma egy kis czikket *Kőrösi Borcsa* tanítónőtől, a mely a *reutlingeni* műipariskola példájára s az abban meghonosított rajztanítási módszerre hivatkozva sürgeti a következőket: 1. A női kézimunka oktatását szorosabb kapcsolatba kell hoznunk a rajztanítással, mint a hogy eddig történt. 2. Ennek alapján, mihelyt a növendék az elemi kezdeten túl van, oly dolgokat rajzoltassunk vele, a melyeket a női kézimunkánál mint ékítményeket felhasználhat. 3. Szakítsunk az idegen izlés majmolásával, s használjuk fel a magyar diszítő stíl motivumait. Ez utóbbi tekintetben a czikkíró utal különösen *Huszka* könyvére és *Gyarmathy* Zsigmondné gyönyörű gyűjteményére, melyet kalotaszegi régi magyar varrottasokból állított össze.

KIMUTATÁS

A «MÁRIA DOROTHEA» EGYESÜLET VISSZAÉRKEZETT GYŰJTŐÍVEIRŐL.

(Kilenczedik közlemény.)*

A *4382.* sz. íven. Gyűjtő: Katonáné Tasnády Róza, tanítónő Nagyváradon. Tárnoky Piroska 10 kr. Bözörményi Gizella 10 kr. Kohn Margit 10 kr. Szeghalmy Etelka 10 kr. Kiss Czeczilia 10 kr. Moskovits Teréz 10 kr. Kohn Netti 10 kr. Nádd Erzsébet 10 kr. Groszmann Klára 10 kr. Wesztfried Szeréna 10 kr. Nádudvari Mariska 10 kr. Mertz Gizella 10 kr. Rothbarth Mariska 10 kr. Groszmann Teréz 10 kr. *Összesen 1 frt 40 kr.*

A *10538.* sz. íven. Gyűjtő: Egan Lujza, Budapesten. Horn Edéné 2 frt. Szautner 1 frt. Gmelin Gabriella 50 kr. Egan Alfréd 2 frt 40 kr. Kabrhe 1 frt. Krellwitz 1 frt. Egan Edéné 2 frt. Koch Anna 5 frt. Henisch Caroline 2 frt. Hendel Lajosné 60 kr. Éder Berta 30 kr. Horn Pistáné 1 frt. Braumann Vilma 30 kr. Ertl Anna 50 kr. N. N. 30 kr. *Összesen 19 frt 90 kr.*

A *10599.* sz. íven. Gyűjtő: Glaser Karola, Nagy Endréden. Szendrői Rózsika 10 kr. Straubertné 30 kr. Straubert Gyuluska 15 kr. Straubert Béla és Jenő 30 kr. Szendrői Mariska 15 kr. Pilich Ilonka 10 kr. Pilich Andorka 10 kr. Szant Kornél 10 kr. Bóbics Károly 11 kr. Sulyok Mór 40 kr. Lippner Lajos 20 kr. Bartha L. 10 kr. N. N. 20 kr. V. M. 20 kr. Sankovics György 30 kr. Kadókovics Mariska 19 kr. *Összesen 3 frt.*

Gyűjtő: Orsetti Emilia áll. tanítónő képezdei igazgató Győrött. Heinrich Józsa *671.* sz. ívén: Cs. E. 10 kr. V. J. 50 kr. P. F. 50 kr. Sorsjegyárulásból befolyt perczent 50 kr. M. G. 10 kr. St. L. 10 kr. Sz. J. 10 kr. Találtam 10 kr. Staab Evelin 50 kr. Litschauer Teréz 30 kr. K. J. 10 kr. *Összesen 2 frt 90 kr.*

Schön Irma *672.* sz. ívén: Bay Ferencz 1 frt. Irgalmas nővérek 1 frt. Fleischmann Jeny 20 kr. Gold Ida 10 kr. Schön Bernát 10 kr. N. N. 50 kr. N. N. 40 kr. Sellesinger Terka 25 kr. Schmid S. 20 kr. Boskovitz Flóra 20 kr. N. N. 40 kr. Boskovitz Hermin 20 kr. *Összesen 4 frt 55 kr.*

Staab Evelin *673.* sz. ívén: Idkor Józsefné 50 kr. Staab Lénárdné 30 kr. Staab Lénárd 40 kr. Staab Evelin 1 frt 30 kr. Stöckl Laura 25 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 2 frt 85 kr. Beküldetett 1 frt 85 kr.*

* A megelőző közleményeket l. az 1887. évf. VI—VII. f. 323—28., VIII. f. 386—94., IX. f. 449—57., X. f. 498—520., és az 1888. évf. I—II. f. 65—80., III. f. 148—60., IV. f. 214—228. és V. f. 273—84. lapjain. *Szerk.*

Hirschler Berta *674.* sz. ívén : Máxa Ferencz 2 frt. Fischer Hermin 40 kr. Arany Dániel 1 frt. Kanitz Henrik 50 kr. N. N. 15 kr. König Jolán 10 kr. Hirser Katicza 10 kr. B. A. 10 kr. Hirschler Perta 15 kr. *Összesen 4 frt 50 kr.*

Beck Klementin *675.* sz. ívén: Baditz Imréné 1 frt. Pottyondi Gézáné 1 frt. Baditz Imre 1 frt. Baditz Ottó 1 frt. Mészáros Gyuláné 1 frt. Baditz Lajosné 1 frt. *Összesen 6 frt.*

Szunerics Mariska *676.* sz. ívén: Huber Józsefné 30 kr. Berzay Elek 1 frt. Malonyi István 50 kr. Özv. Mészáros Józsefné 50 kr. Szil-István 1 frt. Klein Tibor 50 kr. Ifj. Szunerics Gyula 20 kr. Hortoi bágyi 50 kr. B. József 50 kr. Khun Gyula 50 kr. Hügel Henrikné 1 frt. Aigel Henrik 1 frt. Mayer Károlyné 2 frt. Rordor Mária 1 frt. Koller Julia 1 frt. L. P. 20 kr. Kohn S. 40 kr. X. Y. 10 kr. N. N. 10 kr. Ruppenthal Lajos 3 frt 20 kr. Huszár Dezső 10 kr. K. J. 40 kr. Rábel László 25 kr. M. A. 50 kr. *Összesen 16 frt 75 kr.*

Pischl Ida *677.* sz. ívén : Németh Elek 1 frt. Németh Ida 50 kr. N. N. 1 frt. Zathureczky Gézáné 1 frt. Gyürki Ferencz 1 frt. Gyürky Józsefné 50 kr. Özv. Lumnitzer Károlyné 50 kr. Peregi Imréné 1 frt. Landherr 1 frt. Landthaller Cornélia 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. Stinner Józsefné 60 kr. Lázár Ilona 50 kr. Mártin Teréz 10 kr. Kreskay Jánosné 10 kr. Schöpf Lujza 10 kr. Schöpf Paula 10 kr. Fischer Miksa 50 kr. Brujmann 20 kr. Czvikli Mátyás 1 frt. N. N. 20 kr. G. J.-né 50 kr. N. N. 20 kr. Czvikli Károlyné 50 kr. Kolbi Nándorné 1 frt. Schöpf Sándorné 45 kr. Römel Emilia 1 frt. N. N. 20 kr. Falb Mari 40 kr. Falb Mátyásné 80 kr. Előry Kálmánné 1 frt. Grátz Emilia 40 kr. Dorfmeiszter K. 20 kr. Späth Györgyné 1 frt 20 kr. Mayer Sándor 50 kr. Späth Gyula 50 kr. Falb Mátyás 50 kr. Cseh János 50 kr. Bene Noe 50 kr. Özv. Gömbösné 20 kr. Benedekné 20 kr. Fadgyas Mari 20 kr. Falk Ferenczné 20 kr. Goll Fanny 10 kr. Háczky Alojzia 50 kr. Mártin Sándorné 20 kr. Özv. Lacsny Endréné 20 kr. Lányi Dezső 20 kr. Özv. Falk Lajosné 40 kr. Özv. Szombath Sámuelné 40 kr. Kelemen Gizella 50 kr. N. N. 20 kr. Weisz Sándor 20 kr. Özv. Roth Jónásné 50 kr. Grünwald Teréz 40 kr. Id. özv. Grunwald J. 20 kr. Lancsek Dávidné 20 kr. N. N. 20 kr. Bejczi Etelka 20 kr. Falb Ferenczné 1 frt. Demesrovitzné 20 kr. Körmendyné 30 kr. Dr. Szabó 40 kr. N. N. 10 kr. X. Y. 20 kr. Y. X. 30 kr. Ó. R. 30 kr. Olgyay Károly 1 frt. B. G. 30 kr. Barényi 1 frt. J. J. 30 kr. Zankó Blanka 50 kr. Pischl Izabella 50 kr. Pischl Ida 35 kr. *Összesen 34 frt.*

Gál Diamanta *678.* sz. ívén : Gál Diamanta 40 kr. Heller Eduard 2 frt. Krausz Miklós 2 frt. Ónody Marczi 50 kr. P. Sándor 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. Berényi Sándor 20 kr. Krausz Ignácz 10 kr. R. M. 10 kr. Láczay Dénes 10 kr. L. K. D. 10 kr. Láczay Dánia 10 kr. Láczay Dániel 40 kr. V. J. 10 kr. Cupidó (!!) 30 kr. X. 30 kr. N. N. 30 kr. *Összesen 7 frt 50 kr.*

Benes Pohunilla *679.* sz. ívén : Toffant Ella 10 kr. Toffant Irma és Ilka 20 kr. X. Y. 10 kr. Latesz József 20 kr. Hensler Antónia 10 kr. Spittka Mari 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 20 kr. E. L. 10 kr. A. A. 1 frt. N. N. 10 kr. M. Gy. 10 kr. F. F. 10 kr. Krup 10 kr. L. 10 kr. S. T. 10 kr. D. 10 kr. K. 10 kr. L. M. 50 kr. L. O. 50 kr. F. K. 40 kr. M. T. 50 kr. *Összesen 4 frt 90 kr.*

Szabó Ilon *680.* sz. ívén: Weiner Emma 20 kr. Weiner Mariska 20 kr. Schwarz Károly 50 kr. Weiner Sándor 30 kr. Pekkáry Miklós 20 kr. Özv. Sonnevendné 50 kr. Sonnevend Gyula 50 kr. Prey Jánosné 20 kr. Szabó Adolfin 20 kr. Krautsack Emma 20 kr. Füredi Béla 30 kr. Varga Gyula 20 kr. Neumann Mariska 20 kr. N. N. 50 kr. Kosch 50 kr. Módli 50 kr. Edelmann 20 kr. Dr. Dallos József 20 kr. Reitermeyer Dániel 1 frt. Pálinkás Géza 50 kr. Dr. N. N. 30 kr. Hajdu Pál 30 kr. Szabó Károlyné 1 frt. *Összesen 8 frt 70 kr.*

Drescher Irma *681.* sz. ívén: Oppenheim Albert 30 kr. Contra T. 20 kr. T. E. 30 kr. Hartmann Hajnal 10 kr. Contra T. 10 kr. Contra T. 10 kr. A. B. 10 kr. N. N. 10 kr. D. J. 70 kr. *Összesen 2 frt.*

Szakonyi Irma *683.* sz. ívén: Darás Vilma 10 kr. Lázár Józsefné 10 kr. Bogyainé 20 kr. Oszeszli Antalné 10 kr. Tretter Mariska 10 kr. Darás Krisztina 10 kr. Kaan Irma 10 kr. Gerócs Anna 20 kr. Pataki Vilma 10 kr. Rózsavölgyi Paulina 10 kr. Biba Kornélia 10 kr. Váry Szakonyi Józsa 20 kr. Anton Rózsi 20 kr. Pländer Györgyné 10 kr. Schneider Mariska 20 kr. Grünbaum Jozefin 20 kr. Blau Janka 10 kr. Blau Emilia 10 kr. Janda Hedvig 10 kr. Rosenstock Betti 10 kr. Sander Lajos 10 kr. Loui Lina 10 kr. Masznyák Róza 10 kr. Banotay Matild 10 kr. Belló Jánosné 20 kr. Zrinyi Józsefné 20 kr. Lausch Tinka 10 kr. Supka Béláné 10 kr. Reichné 10 kr. Janda 10 kr. Fürst Róza 10 kr. Bauerné 10 kr. Bettelheim Carolina 20 kr. Trintálné 20 kr. Buday Mariska 10 kr. Roth Ilona 10 kr. N. N. 40 kr. *Összesen 5 frt.*

Mondschein Róza *684.* sz. ívén: Rozenberger J. 50 kr. Lovrrie András 50 kr. Raab F. 1 frt. Steinberger Arnold 1 frt. M. A. 20 kr. Strausz Éva 60 kr. Weisz Regina 20 kr. Zaboly Emma 20 kr. Zaboly Alajos 50 kr. K. P. 50 kr. S. F. 50 kr. Borona Ferencz 50 kr. J. H. 1 frt. Schrenger W. 50 kr. Magruttó Róbert 50 kr. J. F. 1 frt. Sokolic A. 55 kr. F. J. 80 kr. Mondschein Eliz 50 kr. Csimbókos Muki 20 kr. N. N. 30 kr. Senki 10 kr. Réfy E. 50 kr. Lázár 30 kr. F. M. 30 kr. Jakiz Béni 15 kr. J. J. 10 kr. Ungár Olga 40 kr. Österreicher Rezsin 40 kr. N. N. 5. 40 kr. L. L. 30 kr. Weisz Sándor 25 kr. Cechmester Janka 30 kr. Fenyvesy Miksáné 15 kr. Dr. Dudási 50 kr. Grünwald Lajosné 30 kr. Eisenstädter Henriette 30 kr. T. 25 kr. *Összesen 16 frt 50 kr.*

Killius Józsa *686.* sz. ívén: Killius Jozéfa 1 frt. Killius Iréne 50 kr. Killius Józsa 50 kr. Killius Richárd 20 kr. Killius Viktor 20 kr. N. N. 30 kr. N. N. 10 kr. T. J. 10 kr. B. K. 10 kr. Irén 10 kr. Kleopatra 10 kr. W. M. 10 kr. J. B. 10 kr. B. A. 10 kr. Nagy Lajos 10 kr. Mérei Kálmánné 10 kr. N. N. 30 kr. *Összesen 4 frt.*

Tóth Teréz *687.* sz. ívén: N. N. 10 kr. Tóth Bálintné 1 frt 70 kr. *Összesen 4 frt.*

Heler Anna *689.* sz. ívén: Egy árva 5 frt. Szegesdy Pál 1 frt. Ügybarát 1 frt. H. Ferencz 1 frt. Havas Istvánné 1 frt. Helcz Kálmán 1 frt. Helcz Jánosné 1 frt. Helcz Anna 1 frt. *Összesen 12 frt.*

Peitl Anna *690.* sz. ívén: K. B. 10 kr. Sandly István 10 kr. Tima Lajos 10 kr. Derdák Lőrincz 40 kr. Wiebógen Ferencz 10 kr. Tima Her-

min 10 kr. Téczely János 10 kr. Gaspanics Vincze 10 kr. Reichard Elek 10 kr. Krizmanits Jánosné 10 kr. Hohnaglerné 20 kr. Németh Szidónia 20 kr. Nika Róza 10 kr. Hohnagler Vilma 10 kr. Czinder Mariska 15 kr. Tolnai Lázár 15 kr. Tolnai Lázárné 15 kr. Teuletück Mihály 20 kr. Peék Gyula 35 kr. Peék Károly 10 kr. Rosenberger Béla 20 kr. A. Ernő 20 kr. Dr. Kánosi Mór 10 kr. Weisz Károlyné 10 kr. Fischer Irma 10 kr. Preisz Malvin 10 kr. Steiner Gizella 10 kr. Horváth Mari 10 kr. Szagmeiszter Emilia 25 kr. Wolf Albert 20 kr. Schwarz Jenő 20 kr. Nagy Irén 25 kr. Beck Jánosné 25 kr. Gy. Cz. 40 kr. Balog Ignáczné 40 kr. Bohacsek 30 kr. Cs. 30 kr. N. N. 20 kr. A. Béla 10 kr. A. 10 kr. Egy valaki 10 kr. Brunnerné 10 kr. Schwarz Sámuel 50 kr. Molnár Ilka 10 kr. Peék Gizella 10 kr. Felter Gyula 15 kr. Kiss Erzsike 25 kr. *Összesen 8 frt 25 kr.*

Ujházy Julia *691.* sz. ívén: Faragó Linuska 1 frt. Lindey János 1 frt. Hügel Péter 1 frt. Horváth Andor és neje 1 frt. Eckhart Márta 50 kr. Zsigmond Pál 20 kr. Zsigmond Etelka 20 kr. Hoffmann J. 1 frt. Béres Mihály 1 frt. Nikolits Péterné 50 kr. Nikolits Irma 50 kr. Nikolits Sándor 50 kr. Virágh Lajosné 50 kr. Heidenreich Kálmán 50 kr. Dr. Fényes Kálmán 1 frt 50 kr. *Összesen 10 frt 90 kr.*

Látos Rózsa *692.* sz. ívén: Angol kisasszonyok Veszprémben 3 frt. Cserny 20 kr. Földes 1 frt. Fördős 10 kr. Bösendorfer 10 kr. Ritter 20 kr. Nmm. 12 kr. Csete 1 frt. N. N. 18 kr. Veigh Róza 10 kr. Márton Miklósné 10 kr. Szücs Kálmánné 20 kr. Erdődy Vilma 10 kr. Mayer Erzsébet 20 kr. Özv. Széptóth Antalné 10 kr. Latos Mariska 20 kr. Berán Dávid 10 kr. *Összesen 7 frt.*

Bandl Izabella *693.* sz. ívén: Sztarill Ferenczné 1 frt. Sz. J. 11 kr. Bohus 1 frt. Lengyel Sándorné 50 kr. E. Albin 1 frt. Horovitz 1 frt. Szabó József 10 kr. Morvay Lajos 20 kr. Dragadéros Károly 20 kr. Bornemissza Leó 20 kr. Idegen 1 frt. Szabó József 1 frt. Bohuss Teofilné 1 frt. Lévay Z. 1 frt 1 kr. Molnár Pál 10 kr. K. Mór 50 kr. Majvas 10 kr. Sátor Jenő 1 frt. Bánd Irma 50 kr. Bándl Klémi 50 kr. Lóránt Adorján 1 frt. Rózsa Sándor 10 kr. Győry Béla 10 kr. Pipatits Lóránd 10 kr. B. Elek 20 kr. N. N. 10 kr. T. 10 kr. Fekete József 10 kr. Schultz A. 10 kr. Puchin 10 kr. Szombathelyi 10 kr. Huber K. 10 kr. Stadlerné 30 kr. Stadler 20 kr. Bodnár Szidi 1 frt. Szabó Józsefné 1 frt. Rábay Károly 1 frt. *Összesen 17 frt 72 kr.*

Füzik Aranka, Singer Hermin *694.* sz. ívén: Joob Lajos 11 kr. Kiss Károly 20 kr. Stadler Antal 40 kr. Spitzer Lajos 20 kr. Schwarcz Zsigmond 20 kr. Schwarz István 20 kr. G. 20 kr. Tatael Léni 20 kr. Beck Vilmosné 40 kr. Rohein Terézia 40 kr. Kocsisné 20 kr. Sadlné 10 kr. Udvarhelyi Gyuláné 20 kr. Garay Sándor 20 kr. Hirsch Árpádné 20 kr. Hoffmann Józsefné 20 kr. Vértessy Iván 30 kr. Biró Vincze 40 kr. Töttösy Mari 10 kr. Döme Teréz 20 kr. Csák Antalné 20 kr. Ferber Irma 20 kr. Vértessy Béláné 30 kr. Báró Rieschné 1 frt. Polátsek M. 20 kr. Biró Józsefné 20 kr. P. Jánosné 20 kr. Soo Ignácz 30 kr. Janky Lajos 25 kr. Mérei Ignáczné 10 kr. Csathó A. 20 kr. Magyar Ferenczné 20 kr. H. A. 20 kr. Kiss József 30 kr. Trsztyánszky Margit 10 kr. Seligmann Izabella 20 kr. Egy m. kir. hivatalnok 10 kr. Anatimvik György 20 kr. Rosenberg Dorothea 20 kr. Kulin Berta 20 kr. Farkas Lászlóné 10 kr. Weisz Katicza 20 kr. Breller Lajosné 10 kr. Garai Margit 10 kr. Beck Erzsike 10 kr. Beck Jenny 40 kr. Hoffmann Gizella 30 kr. Kohn

Salamon 20 kr. Strausz Janka 10 kr. Poós Zsigmondné 10 kr. Braun Pál 30 kr. Krausz Helén 10 kr. Krausz Ignáczné 10 kr. Kiss Jánosné 20 kr. Neumark H. 10 kr. Neumark Józsefné 10 kr. Neumark Helén 10 kr. Kubinyi Anna 10 kr. Domby Anna 10 kr. Domby Károly 10 kr. Fábry Pál 10 kr. Krausz Lajosné 10 kr. Krausz Irma 10 kr. Sants Albert 10 kr. Rika Jánosné 10 kr. Soner Ignácz 10 kr. Dr. Singerné 20 kr. M. Dániel 10 kr. Kollerné 20 kr. Koller Viktor 20 kr. N. N. 27 kr. *Összesen 14 frt 3 kr.*

Fisch Jolán *695.* sz. ívén: Sefeld 1 frt. Dr. Rosenberg 1 frt. Steiner József 50 kr. Fisch Ignácz 30 kr. N. N. 20 kr. Fisch Róza 1 frt. Koch Sándor 50 kr. Spitzer Adolf 50 kr. Rottmann Mór 50 kr. N. N. 50 kr. Klein József 50 kr. Land Ármin 40 kr. Nagy Ferenczné 50 kr. Roznier Jakob 50 kr. Steiner Márton 30 kr. Fischer Kálmán 30 kr. Fisch Fanny 40 kr. Steiner Jakab 30 kr. Fisch Miksa 20 kr. Hess Anna 10 kr. *Összesen 9 frt 50 kr.*

Wesely Emilia *696.* sz. ívén: Vas S. 1 frt. Brankovits S. 20 kr. Bauer Gyula 1 frt. Iskolanővérek 1 frt. E. F. Rieger 1 frt. Braumann E. 10 kr. Wessely 70 kr. Markó 1 frt. *Összesen 6 frt.*

Aglár Gizella *697.* sz. ívén: Váradyné 1 frt. Sevnyi Antal 2 frt. Grünbaum Béla 3 frt. Dr. Gergő Samuné 2 frt. Vizi Henrikné 1 frt. Hirschler Jakabné 5 frt. N. N. 5 frt. N. N. 1 frt. Sch. 1 frt. N. N. 40 kr. N. N. 20 kr. Presburger Julia 2 frt. N. N. 2 frt. Babos Istvánné 2 frt. Bükhel Jánosné 2 frt. N. N. 1 frt. Leithner Jozefa 40 kr. Prey Jánosné 20 kr. K. Ármin 20 kr. Pollák S. 20 kr. Wiener Julia 2 frt. Láng Mihályné 40 kr. Mittli Ödönné 50 kr. Haas Rozsinka 60 kr. Udvary Ferenczné 1 frt. Schwarz Resali 1 frt. Roth Zsigmondné 1 frt. Schwarz Szidi 60 kr. R. G. 1 frt. Fuchs Ferencz 1 frt. Hartnerné 50 kr. N. N. 20 kr. Rieber Jánosné 30 kr. Katár Dénesné 2 frt. Pogány Istvánné 1 frt. Kerecsényi Ilona 1 frt. Tegjey Lajosné 1 frt 50 kr. N. N. 60 kr. Rákosyné 60 kr. N. N. 40 kr. Blumenfeldné 1 frt. Böszörményiné 30 kr. Berényi Hedvig 50 kr. Geber Julia 40 kr. Aglár Gizella 1 frt. P. H. 40 kr. Z. Mór 20 kr. N. N. 40 kr. R. Ede 1 frt. Fritz Rozsinka 60 kr. Ritscherné 25 kr. Berger Johanna 50 kr. Wiener Bertalanné 1 frt. Grünbaum Betti 1 frt. Polczer Kálmánné 1 frt. Láttuk: 40 kr. Rankovszkyné 50 kr. Kluge Pál 20 kr. Németh Vilma 30 kr. Hutter Vilma 50 kr. Geber Janka 25 kr. N. N. 1 frt 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. *Összesen 63 frt 30 kr.*

Goldstein Adél és Schwarz Jenni *698.* sz. ívén: Springer Károly 1 frt. Névtelen 10 kr. X. Y. 50 kr. B. S. 20 kr. Berger Irma 10 kr. W. M. 30 kr. G. Farkas 50 kr. N. N. 30 kr. G. T. 30 kr. S. 20 kr. G. L. 20 kr. N. E. 10 kr. N. A. 25 kr. N. N. 10 kr. B. 10 kr. P. H. 20 kr. Tröstner 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. H. G. 30 kr. F. M. 20 kr. N. N. 10 kr. K. K. 20 kr. R. Gy. 10 kr. B. Gy. 10 kr. L. J. 20 kr. B. B. 10 kr. S. 20 kr. K. M. 10 kr. J. R. 10 kr. H. S. 10 kr. N. N. 10 kr. Névtelen 10 kr. N. N. 10 kr. X. Y. 10 kr. K. 10 kr. D. 10 kr. J. 10 kr. Névtelen 10 kr. Helfy Zsigmond 10 kr. Regina 50 kr. H. 50 kr. M. 50 kr. R. Adél 20 kr. Anonym 10 kr. Perlaky Gizella 50 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 20 kr. Sz. G. 10 kr. N, N. 10 kr. N. N. 10 kr.

G. M. 50 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. V. N. 20 kr. R. 20 kr. N. N. 10 kr. Egy diák 50 kr. Princz Ferencz 10 kr. *Összesen 12 frt 65 kr.*

Neubauer Riza *699.* sz. ívén: Neubauer Károly 1 frt. Major Nándor 1 frt. Pfeiffer Lászlóné 1 frt. Zink Jánosné 50 kr. Holzmann Ferencz 50 kr. Cs. K. 40 kr. Skultéty Lászlóné 50 kr. Falb Ferenczné 50 kr. Szűts János 1 frt. Blau Jakab 20 kr. Engel Helene 30 kr. Catner Gyuláné 50 kr. Kutas Lajos 40 kr. Ifj. Rehle Dániel 40 kr. Taár Gizella 30 kr. Osztovics Fánny 50 kr. X. Y. 10 kr. Szabó Ferencz 10 kr. Fischer Adél 20 kr. Balogh Károly 30 kr, Porumeh Dani 1 frt 20 kr. K. N. 10 kr. Ujházy Elemér 20 kr. Sóváry T. 10 kr. Póczi János 10 kr. Póczi Jánosné 10 kr. N. N. 10 kr. Csanesz Józsi 10 kr. Spitzer Salamonné 10 kr. Lindenfeld Józsefné 10 kr. Schönberger Károly 50 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. P. 20 kr. Szabó Jánosné 10 kr. S. J. 20 kr. Limbek 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 13 frt 50 kr.*

Pálmay Lenke és Triltsch *702.* sz. ívén: Özv. Gothard Istvánné 1 frt. Özv. Putz Jánosné 1 frt. Schell 20 kr. Aumüller Ferencz 1 frt. N. N. 20 kr. Kovács Sándor 20 kr. X. J. 20 kr. N. N. 20 kr. Steffanics M. 10 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 4 frt 20 kr.*

Weiland Ida és Heidelang Katicza *704.* sz. ívén: Almási Ferenczné 20 kr. Ifj. Hindelang Ignáczné 20 kr. H. J. 30 kr. F. F. 20 kr. N. N. 30 kr. H. S. 10 kr. Falvay J. 20 kr. Party Anna 10 kr. M. J. 10 kr. Héritz Mari 10 kr. H. P. 20 kr. Wegenauer 40 kr. Gombolai István 20 kr. Dunay 40 kr. Dworsak 40 kr. Lobinger 50 kr. Bartmann 40 kr. Weiland Mária 20 kr. Weiland Ida 20 kr. Hindelang K. 30 kr. *Összesen 5 frt.*

Schaič Olga *705.* sz. ívén: Wimmer Sándor 10 kr. Foltényi Lujza 10 kr. Knöpfler Mitzi 10 kr. Benedikt Erzsike 10 kr. Benedikt Erna 10 kr. Benedikt Károly 10 kr. Schaič Emma 10 kr. Kass Hajnalka 10 kr. Schmidt Jeni 10 kr. Nikolits Miléva 10 kr. Pokomandi D. 10 kr. Szalai Arthur 10 kr. Szagaičán Isa 10 kr. N. N. 10 kr. Balta Erzsike 10 kr. Balta Béla 10 kr. Trockna Lenke 10 kr. Vidovics Vida 10 kr. Dragomér Kornélia 10 kr. Biró Aranka 10 kr. Lata Hugó 10 kr. Widákovics Gyula 10 kr. Risztics Milava 10 kr. Hummel Blanka 10 kr. Szeiffmann E. 10 kr. Govorczin Zoe 10 kr. Weisz Vetti 10 kr. Láng Tóni 10 kr. Mandukič Izidor 10 kr. Maxand János 10 kr. Poppov Milutin 10 kr. Schaič Klementin 10 kr. Bassel Alize 10 kr. Wunder Irma 10 kr. Szőllősi Etelka 10 kr. Joánovics Tisza 10 kr. Reinlein Irma 10 kr. Foltényi N. 10 kr. Milunov Jenő 10 kr. Szekrényi Lajos 10 kr. Szekrényi Ida 10 kr. Szekrényi F. 10 kr. Lekics Tivadar 10 kr. Botta János 10 kr. Keleti Aranka 10 kr. Keleti Viola 10 kr. Keleti Sarolta 10 kr. Keleti Imre 10 kr. Bandl Mari 10 kr. Bandl Katalin 10 kr. Bandl Hermin 10 kr. Bandl Rezső 10 kr. Bandl Tóni 10 kr. Szauervald V. 10 kr. Zacherl Róza 10 frt. Pircher Ede 10 kr. Stiefel Rudolf 10 kr. Reinhold Z. 10 kr. Megeles Mari 10 kr. Tokin Szára 10 kr. Micsin Vida 10 kr. Albach Gizella 10 kr. Remeke Louise 10 kr. Fronius Adél 10 kr. Mina Marie 10 kr. Putnik Milka 10 kr. Hahn Matild 10 kr. Truchses Jeni 10 kr. Truchses P. 10 kr. Ludvig Paula 10 kr. Schaič Olga 30 kr. *Összesen 7 frt 30 kr.*

Schwarz Lujza *706.* sz. ívén: Brüll József 50 kr. Sacsar Simon 20 kr. Ifj. Zelnitbauer János 30 kr. Schwartz Hugó 50 kr. Szepesi Simon 50 kr. Koller Imre 30 kr. Horovits József 30 kr. B. J. 30 kr. Id. Zelnit-

bauer János 50 kr. Szabó János 50 kr. Bezlánovich Wendel 50 kr. Feder Ottokár 18 kr. Schwartz Géza 20 kr. Goldschmied Jákó 30 kr. Jármay J. 50 kr. Aufhauser Ferencz 20 kr. Polassek Albin 10 kr. Gaal Ödön 40 kr. Schwartz Hugóné 50 kr. N. 2 kr. *Összesen 6 frt 80 kr.*

Jerfy Margit *707.* sz. ívén: Jerfy Adél 2 frt. Jerfy Margit 1 frt. Ifj. Jerfy Antal 50 kr. Jerfy Antal 2 frt. Jerfy Iván 50 kr. Wirth Károly 30 kr. N. N. 1 frt. Lengerer Pista 50 kr. N. N. 30 kr. *Összesen 8 frt 10 kr.*

Szlovák Jenke *708.* sz. ívén: Szlovák Sománé 20 kr. Bárány Miklósné 20 kr. Bárány Miklós 20 kr. Bárány Béla 20 kr. Szlovák Emil 20 kr. Horváth Béla 20 kr. Szlovák Ilona 30 kr. Kicska Berta 20 kr. Sziráczky Irén 20 kr. Ponyiczky Etel 40 kr. Marsal Sománé 20 kr. Pól Dánielné 30 kr. Neumann Jenőné 20 kr. Özv. Dancs Lászlóné 20 kr. Kis János 20 kr. Dancs Béla 20 kr. Kovács Sándorné 20 kr. Kovács Szeréna 10 kr. Kvatsalani 20 kr. Lányi Anna 20 kr. Benka Gyuláné 20 kr. Luka János 20 kr. Sinkovits István 10 kr. Sinkovics Jenő 10 kr. Opavszky J. 10 kr. Pál testvérek 20 kr. Szent Irmay Pál 20 kr. T. 20 kr. Sch. 10 kr. N. N. 10 kr. Stein Jánosné 20 kr. Rohoska Etelka 20 kr. Hajós Pál 10 kr. A. A. 30 kr. Molnár János 10 kr. Silberstein Fülöpné 20 kr. Jékel Endre 20 kr. Szlovák Jenke 1 frt. *Összesen 8 frt 10 kr.*

Relle Mariska és Lakits Etelka *709.* sz. ívén: Lakits Vendel 50 kr. Szilágyi József 1 frt. Relle Mariska 1 frt. Gyöngyösy János 1 frt. Neustein 1 frt. Schwarz 1 frt. Krajcsovits L. 1 frt. Grósz Miklós 1 frt. H. Zsiga 1 frt. Berkover 1 frt. Dr. N. N. 1 frt. G. 1 frt. Horváth Lajos 1 frt. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. J. V. 1 frt. Jurenák Imre 1 frt. Plathy József 1 frt. Babics János 5 frt. Schwarz Armin 5 frt. R. K. 1 frt. Beck 10 kr. N. N. 10 kr. J. K. 10 frt. Fisch Soma 1 frt. Staád István 20 kr. N. N. 50 kr. W. István 3 frt. Tavaszy Antal 2 frt. Dr. Pártos Bertalan 1 frt. Kertész Antal 1 frt. Schütz 2 frt. Káldy Gyula 1 frt. Kovách Géza 50 kr. Kovách Etelka 50 kr. Lakits Aranka 30 kr. Lakits Etelka 1 frt. Lakits Olga 20 kr. *Összesen 51 frt 10 kr.*

Czigler Gizella és Friedrich Riza *710.* sz. ívén: Erdős Jusztin 2 frt. Mayer Dömötör 1 frt. Özv. Tonesz Mártonné 1 frt. N. N. 50 kr. Dr. Buzány Gergely 1 frt. N. N. 40 kr. Singer Adél 50 kr. N. N. 50 kr. Szakács Antalné 50 kr. Witzenmuthner J. 40 kr. Mayer Edéné 40 kr. Weygandt Károlyné 40 kr. Kohn János 1 frt. Ohen Gyuláné 50 kr. Varasdyné 30 kr. Stieder Teréz 50 kr. N. N. 20 kr. Tülok Kazimerné 40 kr. B. L. 20 kr. N. N. 20 kr. Rella Sándorné 30 kr. Hoffmann Ida 40 kr. N. N. 20 kr. Szelestey Gyula 20 kr. Fischer Terézia 10 kr. N. Gy. 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. Sz. J. 20 kr. Angler Málvin 10 kr. Magyari Mihályné 20 kr. *Összesen 14 frt 30 kr.*

Tikk Mariska *711.* sz. ívén: Tikk Mariska 50 kr. Tikk László 50 kr. Tikk József 50 kr. Németh S. 20 kr. Fischer Olga 20 kr. Páslek Karolin 20 kr. Fischer Tinka 20 kr. Ivánits Lajos 1 frt. Simon József 20 kr. Tikk Antal 20 kr. Österreicher Rezsin 40 kr. Császár Mariska 20 kr. Hegyi Juliánna 10 kr. Hegyi Mariska 10 kr. Polánszky Róza 20 kr. Duzár István 50 kr. Kovács Irén 10 kr. Kordé Juliska 10 kr. Tikk János 10 kr. Neubauer Teréz 10 kr. Laurence J. 50 kr. Hencz Kornél 10 kr. Svastits Jenny 10 kr. Svastits Gyula 10 kr. Svastits Jenő 10 kr. Svastits Mihály 10 kr. Horváth Jenő 10 kr. Tanay Anna 10 kr. Paraszty Juliska 10 kr. *Összesen 7 frt.*

Jausz Jozefin *712.* sz. ívén: Trinkl Pauline 1 frt. Tpi .... Stefan 37 kr. Friedrich Matild 40 kr. Friedrich Lajos 1 frt. Friedrich Gyula 50 kr. Friedrich Pista 39. sz. N. N. 21 kr. N. N. 33 kr. N. N. 11 kr. N. N. 30 kr. Timkó György 24 kr. Robiter András 50 kr. S. 1 frt. B. 1 frt. Haán Ferencz 1 frt. Dr. Thomas Lajos 2 frt. W. J. 1 frt. Steiner Irén 1 frt. Jausz Jozefin 65 kr. *Összesen 13 frt.*

Jagitza Ilona *713.* sz. ívén: Mihálkony Árpád 1 frt. Karszmann József 10 kr. Dúzs Lajos 10 kr. Velding János 10 kr. Mihályfy 10 kr. Mihályfy 10 kr. Chémer 10 kr. Csizmazia Jenő 10 kr. Csizmazia Mari 10 kr. Csizmazia Julia 10 kr. Szendrődy Mihály 20 kr. Illés Ferencz 10 kr. Killer Gyula 10 kr. Angyal Ferencz 20 kr. Murnyánszky Béla 20 kr. M. M. 10 kr. Fischler Mári 20 kr. Dajovits Ferenczné 20 kr. Fischler Lajosné 20 kr. Halász Lajosné 30 kr. Wéber Magda 30 kr. Dr. Pót Radó 60 kr. Jagitza V. 1 frt. Salamon József 50 kr. Salamon Józsefné 50 kr. Hofner János 30 kr. Hofner Anna 10 kr. Jagitza Etelka 20 kr. Perczel Cz. 30 kr. Perczel Leona 40 kr. Lensky Mari 40 kr. Dr. Halász Géza 50 kr. Lengyel Ilona 20 kr. Lengyel Zsigmondné 20 kr. Lengyel Margit 20 kr. Jagitza Erzsi 20 kr. Y. Fuhrmann Károly 50 kr. Sugitza Anna 20 kr. Szepessy Mari 10 kr. Szepessy Ilka 10 kr. Kirchkropfné 40 kr. Jagitza Ilona 1 frt. Jagitza Ida 20 kr. *Összesen 12 frt 10 kr.*

Doránszky Mariska *714.* sz. ívén: Remold Miklós 20 kr. H. J. 50 kr. Lendvay Lajos 30 kr. Zelovich Kornél 20 kr. Steiner Aladár 20 kr. Dobó Aladár 20 kr. Dömötör Iván 50 kr. Együd Lajos 50 kr. N. N. 20 kr. M. 20 kr. P. 50 kr. W. 10 kr. M. G. J. 20 kr. V. F. 20 kr. Hufvajel János 50 kr. Mihájlovics István 20 kr. Lehooty Gáspár 15 kr. Doránszky Károly 40 kr. Gschwindt Lőrincz 10 kr. Illés Károly 20 kr. Simon Zsigmond 10 kr. W. J. 10 kr. K. S. 10 kr. K. J. 10 kr. N. N. 10 kr. B. J. 10 kr. Nagy Róza 40 kr. Pavlovics Mariska 10 kr. Gömöry Kálmán 10 kr. D. H. 10 kr. Raffaj Antal 20 kr. Schrottman Lajos 10 kr. Huszár 20 kr. Horváth István 20 kr. T. Lajos 20 kr. Dobsa Mihály 20 kr. Boross János 50 kr. Szentpétery Sámuel 30 kr. Szilágyi József 20 kr. N. N. 10 kr. X. Y. 20 kr. N. 20 kr. Farkas Örzse 10 kr. N. N. 10 kr. Rátkay Imrr 10 kr. N. N. 20 kr. Dégi Julcsa 10 kr. N. N. 20 kr. Németh Kálmán 20 kr. Lengyel Gyula 50 kr. Hankó György 50 kr. E. István 50 kr. Fodor Imre 50 kr. Rozs Emil 50 kr. N. N. 15 kr. Együd Lajos 2 frt. *Összesen 15 frt.*

Posch Mari és Horváth K. *715.* sz. ívén: Krausz Irén 10 kr. Goda Zsófia 10 kr. Kálóczy Lajosné 1 frt. Jády Ilona 10 kr. Gold Margit 20 kr. Gold Leontin 10 kr. Horváth Jánosné 10 kr. Remsey Jánosné 10 kr. Hüttner Gyula 10 kr. Horváth Mariska 10 kr. Horváth Katicza 10 kr. Horváth János 10 kr. Özv. Horváth Jánesné 10 kr. Haeffner Ernőné 10 kr. Özv. Ofner Jozéfa 10 kr. Pálffy Pálné 10 kr. Molnár Dezső 10 kr. Demetrovits Szilárd 10 kr. Demetrovits Mariska 10 kr. Blau Anna 10 kr. N. N. 10 kr. Jászoly Attila 10 kr. S. Arbel 10 kr. N. N. 10 kr. Legény Lajos 10 kr. Krausz Ilona 10 kr. N. N. 10 kr. Krausz Jenő 10 kr. Friedmann Berta 10 kr. Toch Róza 10 kr. Jády Margit 10 kr. Spák Lajosné 10 kr. Spák Fanny 10 kr. Özv. Schmidt Istvánné 1 frt. Czikann Berta 50 kr. Timár Fanny 30 kr. Hoffmann Betti 20 kr. N. N. 30 kr. Stadler Anna 20 kr. Gaál Józsefné 10 kr. Szabó Erzsike 10 kr. Lefler Károlyné 20 kr. Urfy Gizike 10 kr. Posch Józsa 10 kr. Posch Mari 10 kr. Özv. Edl

Adolfné 1 frt. Kletzár Ágostné 50 kr. Mencs Ignáczné 20 kr. Walzer Róza 10 kr. Réthy 10 kr. Horváth Sári 50 kr. Özv. Szentmihály Ferenczné 20 kr. Urfy Pál 30 kr. E. 30 kr. W. 40 kr. N. N. 10 kr. M. 20 kr. Sch. Alajosné 1 frt. Gaszt Jánosné 10 kr. Jerfy Antalné 1 frt. Németh Ernőné 30 kr. Fillinger Ferenczné 30 kr. Sebestyén Erzsi 1 frt. Sághy Gáborné 1 frt. Lippóczy Miksáné 50 kr. Vlaszaty Jánosné 50 kr. Németh Józsefné 20 kr. Eitner Emilia 1 frt. Puntigam 50 kr. Halász Eliz 50 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 19 frt 40 kr.*

Eckerdt Etelka *716.* sz. ívén: Eckerdt József 2 frt. Hadházy Paula 10 kr. Eckerdt Klára 10 kr. Eckerdt Laczi 10 kr. Eckerdt János 10 kr. Timkó Iván 10 kr. Timkó Ivánné 10 kr. Timkó Blanka 10 kr. Timkó Sándor 10 kr. Timkó Gizella 10 kr. Asztalos 1 frt. Marzsó Pál 20 kr. Jakabfalvay Kálmánné 10 kr. B. B. 10 kr. X. X. 10 kr. Fáy Jolánta 10 kr. *Összesen 4 frt 50 kr.*

Orsetti Emilia *717.* sz. ívén: K. M. 10 kr. N. A. 10 kr. F. J. 10 kr. N. G. 10 kr. M. J. 10 kr. V. J. 10 kr. L. R. 10 kr. A. 10 kr. Sz. 10 kr. B. Gy. 10 kr. V. S. 1 frt. N. N. 10 kr. L. J. K. 10 kr. G. 10 kr. H. M. 10 kr. R. F. 10 kr. F. D. E. 10 kr. J. V. 10 kr. Szilveszter estélyi tombola jövedelme 3 frt 60 kr. *Összesen 6 frt 30 kr.*

Petrovits Mariska és Volf Erzsébet *718.* sz. ívén: Hemmen F. 2 frt. Dr. Klein 1 frt. Winter Döme 50 kr. Dr. N. 50 kr. Illmann Ottó 20 kr. M. Gy. 30 kr. Dr. Zinich A. 1 frt. Németh Ferencz 20 kr. Dr. Vazul 30 kr. Ternájgo Caezár 50 kr. Dr. Assenberg Miksa 50 kr. D. Weisz 50 kr. K. 20 kr. Neumann 20 kr. Ottenberg Tivadar 20 kr. Hamvas 20 kr. Sch. Gyula 20 kr. Demeter 50 kr. Kell Manó 20 kr. Zemplényi 50 kr. Rozgonyi Alajos 20 kr. Keresztes Mihály 20 kr. N. N. 50 kr. N. N. 20 kr. *Összesen 10 frt 80 kr.*

Orsetti Emilia *6641.* sz. n. gy. ívén: Ziskay Mariska 1 frt. Gludovácz Emma 25 kr. Orsetti Emilia 2 frt. Heinrich Józsa 2 frt. Litschauer Teréz 2 frt. *Összesen 7 frt 25 kr.*

Karsay Jolán *3111.* sz. ívén: Karsay Jolán 2 frt.

Az Orsetti Emilia, igazgatónő rendelkezésére bocsátott íveken begyűlt összeg: **500 frt 75 kr.**

A *82.* sz. íven. Gyűjtő: Komócsy Anna Székesfehérváron. F. F. 10 kr. Dr. Spitzer, ezredorvos 20 kr. Steiner Lipót 20 kr. Vadászfy 20 kr. Zsiray Károly 10 kr. Polónyi 20 kr. Tóháti Miklós 10 kr. Mayer Frigyes 30 kr. Tamássy 10 kr. Bergmann 20 kr. Pinterich Lajos 10 kr. Stein György 10 kr. Udvardy 10 kr. Hauptmann Anna 25 kr. Komócsy István 15 kr. Vaniss Fánni 10 kr. Vaniss Mariska 10 kr. Szabó néni 10 kr. Kadisch Ernő 10 kr. Schier Lajos 10 kr. Németh Jolán 20 kr. Kovács Ignáczné 10 kr. Pitkin Teréz 10 kr. Krausz Margit 10 kr. Krausz Emil 10 kr. Dr. Krasz A. 10 kr. Komócsy Pál 10 kr. Komócsy Anna 15 kr. Komócsy Ferencz 10 kr. Özv. Komócsy Pálné 10 kr. Láng Mórné 10 kr. B. 10 kr. Cz. 10 kr. *Összesen 4 frt 35 kr.*

A *83.* sz. íven. Gyűjtő: Czakó Kálmánné. Boda Sándorné 50 kr. Leske Vladimir 10 kr. Jámborné 50 kr. Hodsa Szelim 20 kr. Wieder Antalné 20 kr. Tóth Alojzia 10 kr. Hotzig 20 kr. Roder bácsi 10 kr. Sujanszky 20 kr. Grossinger István 20 kr. Pölöskey Sándor 30 kr. Freund Adolf 30 kr. M. 10 kr. Beksics Gusztávné 40 kr. Simó Ferenczné 40 kr.

Szidónia 30 kr. X. Y. 50 kr. N. N. 30 kr. O. P. 30 kr. P. P. 15 kr. Czakó Kálmánné 1 frt 20 kr. *Összesen 6 frt 55 kr.*

Az *1863.* sz. íven. Gyűjtő: Kralovánszky Istvánné kép. igazg. Budapesten. V. B. 40 kr. Tankó János 50 kr. W. 30 kr. X. Y. 20 kr. Y. 20 kr. K. J. 20 kr. W. 20 kr, S. 20 kr. H. Á. 20 kr. É. J. 60 kr. *Összesen 3 frt.*

A *2046.* sz. íven. Gyűjtő: Lukovits Emilia Budapesten. Kolacskovszky Szilárd 10 kr. Tergina Gyuláné 10 kr. Szilágyi F. Lajos 20 kr. Dr. Báthori István 10 kr. Alex Albert 10 kr. Kiss Gyula 10 kr. Kiss Gyuláné 10 kr. Czigler 20 kr. Klenovits György 20 kr. Aujeszky Lipótné 40 kr. Klenovitsné 20 kr. Lomnitzyné 50 kr. Molnár János 50 kr. Sánta Péter 20 kr. Baráth Ferencz 20 kr. Makláryné 50 kr. Lomnitay Vilmácska 10 kr. Makláry Margit 30 kr. Lukovits István 50 kr. Lukovits Emilia 40 kr. *Összesen 5 frt.*

A *2060.* sz. íven. Gyűjtő: Báthory Etelka Budapesten. Czigler 20 kr. Klenovics György 20 kr és Paula 20 kr. Szilágyi F. Lajos 20 kr és neje 10 kr. Aujeszky Lipót 50 kr. Dr. Báthory 20 kr. Báthory P. 10 kr. Tergina Gyuláné 10 kr. Domniczky V. 20 kr. Sánta Kiter 20 kr. Kiss Gyuláné 20 kr. Makláry Margit 20 kr. Lukovits Emi 10 kr. Báthory Nándorné 20 kr. Özv. Mészáros Jánosné 50 kr. Lukovits Pista 20 kr. S. J. 30 kr. Koderle Róza 40 kr. Báthory Istvánné 70 kr. Báthory Etelka 1 frt. *Összesen 6 frt.*

A *2076.* sz. íven. Gyűjtő: Tarczy Czeleszta Budapesten. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. —bet 20 kr. N. N. 1 frt. Tóni bácsi 1 frt. X. J. 10 kr. Nadányi Jenőné 1 frt. Sarkady 1 frt. Dr. D. 40 kr. N. N. 30 kr. N. N. 10 kr. Szathmáry Pista 20 kr. Z. V. 30 kr. *Összesen 6 frt.*

A *2739.* sz. íven. Gyűjtő: Gáspár Annuska Csernátfalván. Dely Jozefin 20 kr. Köpe Katalin 20 kr. Steitz Adél 25 kr. Stoff János 21 kr. Egy jó szív 10 kr. Balázs Péter 10 kr. S. András 20 kr. Bede Dani 10 kr. Papp János 10 kr. Thomas Mari 10 kr. Boda János 30 kr. Magyari Pál 25 kr. Gáspár Anna 20 kr. *Összesen 2 frt 31 kr.*

A *2874.* sz. íven. Gyűjtő: Haniszkó Zayda Anna Zólyomban. Blaho Anna 40 kr. Kozacsek Anasztázia 1 frt. Domaneszky G. 50 kr. *Összesen 1 frt 90 kr.*

A *2881.* sz. íven. Gyűjtő: Harrach Etelka fels. l. isk. tanítónő Alsó-Meczenzéfen. R. G. 20 kr. Kaczvinszky Viktor 5 frt. L. V. 60 kr. N. N. 50 kr. Orbán Bertold 1 frt. N. N. 40 kr. Kussinfalvy Arnold 1 frt. Bartalos Jánosné 50 kr. N. N. 20 kr. Gedeon J. 1 frt. Özv. Gedeon Jánosné 40 kr. Schvartzer Stefike 20 kr. Brosch Irma 20 kr. Harrach Etelka 2 frt. *Összesen 13 frt 20 kr.* Utólagosan beküldetett Orbán névre 1 frt. *Összesen 14 frt 20 kr.*

A *2937.* sz. íven. Gyűjtő: Özv. Hlavács Dánielné. Bauer József 1 frt. Grünbaum Miksa 50 kr. Tabermann Gusztáv 1 frt, Koffler Ágoston 1 frt. N. N. 10 kr. Vallisek 50 kr. *Összesen 4 frt 10 kr.*

A *2970.* sz. íven. Gyűjtő: Hort Erzsi tanítónő Szegeden. Daniss Mariska 50 kr. Boldizsár Ferencz 30 kr. Deutsch 50 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. Jámbori Mari 20 kr. Andor 40 kr. J. Brausvetter Ottil 20 ke. Vavrecsko Nándorné 20 kr. Penszl Jánosné 40 kr. Penszl Emilia 50 kr. Schmidt Rezső 20 kr. *Összesen 3 frt 80 kr.*

A *3171.* sz. íven. Gyűjtő: Király Janka Szereden. Kátay Mari 10 kr. Kátay Ferdi 10 kr. Katona Ilona 10 kr. *Összesen 30 kr.*

A *3462.* sz. íven. Gyűjtő: Maksai Vilma áll. tanítónő Málomban. Glósz Sámuel 20 kr. Simon Zsigmondné 20 kr. Gergely István 10 kr. B. Győrffy Gézáné 1 frt. Péter Antalné 40 kr. Horváth 10 kr. Maksai Vilma 1 frt. Bánffy Dezső 1 frt. Bánffy Alice 1 frt. Geelhaar Anna 1 frt. Tordy Sándor 30 kr. Faragó Lajosné 20 kr. Feldmó M. 50 kr. H. Antal 20 kr. Faragó Lajos 10 kr. Lakatos József 20 kr. Rubert Paula 20 kr. Stein Adolf 1 frt. Méku György 20 kr. Fiala Vincze 10 kr. *Összesen 9 frt.*

A *3601.* sz. íven. Gyűjtő: Miskolczy Király Berta. Hegner Rozália 50 kr. Faubel G. 50 kr. Schön Róza 10 kr. Hollub Vincze 10 kr. Lachva Irma 20 kr. Hártl Klára 40 kr. Haringáss Gizella 30 kr. Ulm Elizabeth 10 kr. Engler Anna 20 kr. Rakosán Mária 10 kr. Wannek J. 30 kr. Benger 20 kr. M. K. Berta 30 kr. *Összesen 3 frt 30 kr.*

A *3632.* sz. íven. Gyűjtő: Moravecz Karolin tanítónő Szabadkán. N. N. 20 kr. Csajkás Etel 10 kr. Beczkó Róza 10 kr. Herczeg Johanna 20 kr. Mánich Mari 20 kr. Donáth Anna 10 kr. Biermann Leon 10 kr. Frey Anna 10 kr. Szeli Erzsi 10 kr. Dorozsmai Etel 10 kr. Braun Flóra 10 kr. Graff Marianna 10 kr. Csatt Zsófia 10 kr. Steiner Regina 10 kr. Klauber Olga 10 kr. Zubjevitsné 10 kr. Weisz Jakabné 10 kr. Müller Johanna 10 kr. Balogh Regina 10 kr. Klein Róza 10 kr. Koch Nina 10 kr. Veitzenfeldné 10 kr. Lakó Jusztina 10 kr. Klauber Riza 10 kr. *Összesen 2 frt 70 kr.*

A *3750.* sz. íven: Paal Magdolna Mezőkövesden 1 frt.

A *3816.* sz. íven. Gyűjtő: Özv. Perényi Mártonné Budapesten 2 frt. Perényi Vilmos 50 kr. Perényi István 50 kr. *Összesen 3 frt.*

A *3890.* sz. íven. Gyűjtő: Philipp Paula áll. vezértanítónő Vörösváron. Jobszt Ottilia 50 kr. Mayer Anna 1 frt. Niedermüller Ferencz 20 kr. Niedelmüller Teréz 10 kr. Kálmán Marie 50 kr. N. N. 20 kr. *Összesen 2 frt 50 kr.*

A *4262.* sz. íven. Gyűjtő: Schmelhegger Viktória Budapesten. Zinhober Mari 1 frt.

A *4311.* sz. íven: Stanesits Irma 1 frt.

A *4379.* sz. íven. Gyűjtő: Farkasné Tarnóczy Jolán Budapesten 1 frt. Grosz Mariska 50 kr. Sailler Irma 13 kr. Seidl Margit 50 kr. Einczinger Janka 20 kr. Prosz Mariska 20 kr. Sténitska Hermin 52 kr. Mayerberg Józsa 20 kr. Petz Irma 20 kr. Krausz Ilona 20 kr. Kohn Károly 10 kr. Krausz Zsigmond 30 kr. Fischer Karolin 20 kr. Einczinger S. 20 kr. Gürsch Emma 50 kr. Bittl Mariska 40 kr. Szelestey Ida 50 kr. Hermann Kornélia 20 kr. N. N. 10 kr. Sz. J. 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. Áldásy 1 frt. Özv. Herman Lipótné 40 kr. N. N. 20 kr. Wabel Jozefine 20 kr. Gottlieb Sarolta 20 kr. *Összesen 8 frt 55 kr.*

A *4436.* sz. íven. Gyűjtő: Török Berta, árvah. igazg. Kolozsváron 1 frt.

A *4609.* sz. íven. Gyűjtő: Weiszberger Antónia Budapesten 2 frt. Braunsteiner Olivér 10 kr. Braunsteiner Márta 10 kr. Braunsteiner Eszter 10 kr. Bohdaneczky Etel 10 kr. Sémfy Izabella 10 kr. Biedermann Szidi 10 kr. Brust Irén 10 kr. Wasservogl Zsófi 10 kr. Mendlik Anna 10 kr. Mendlik Magda 10 kr. Mendlik Lujza 10 kr. Hellvig Eugénia 10 kr. Süttő Ida 10 kr. Kronvink Lajos 10 kr. Klein Francziska 10 kr.

Novotni Veronika 10 kr. *Összesen 3 frt 60 kr.* Postadíjra levonva 10 kr. *Marad 3 frt 50 kr.*

A *10452.* sz. íven. Gyűjtő: Urbán Mihály ref. lelkész Záhonyban. Pemberger Gyula 1 frt. Parall Tóth Ilona 1 frt. Komers Anna 1 frt. Urbán Mihály 1 frt. *Összesen 4 frt.*

Az *5182.* sz. íven. Gyűjtő: Kohn Samu ur. Schäff Miksa 1 frt. Brandman József 1 frt. Schönberger D. 10 kr. Oberbaum 20 kr. Bruck Zs. 10 kr. Fejér László 10 kr. M. Mihály 10 kr. Reiter Arthur 10 kr. Reiter 10 kr. Wollner Hugó 10 kr. Gross Mihály 10 kr. Schmidt Károly 10 kr. Fried 10 kr. Frey 10 kr. Kende Zs. 10 kr. Klein Ignácz 10 kr. Bródy Géza 10 kr. Tauber J. 10 kr. Steiner 10 kr. Kende Bertalan 20 kr. *Összesen 4 frt.*

A *149.* sz. íven. Gyűjtő: Pákh Berta Péczelen. Szokolovits József 2 frt. Williger Julia 10 kr. Pákh Berta 50 kr. *Összesen 2 frt 60 kr.*

A *174.* sz. íven. Gyűjtő: Glücklich Ida Budapesten. G. Zs. 10 kr. N. N. 10 kr. X. Y. 10 kr. A. B. 10 kr. R. S. 10 kr. U. J. 10 kr. L. M. 10 kr. Gy. Zs. 10 kr. K. G. 10 kr. B. F. 10 kr. L. A. 25 kr. J. R. 10 kr. P. R. 10 kr. M. R. 10 kr. P. R. 10 kr. H. L. 10 kr. A. E. H. 10 kr. O. F. 10 kr. N. M. 10 kr. R. T. 10 kr. A. C. 10 kr. G. J. 10 kr. G. S. 10 kr. G. K. 10 kr. G. J. 10 kr. G. V. 10 kr. G. E. 10 kr. K. O. 10 kr. H. E. 10 kr. X. X. 10 kr. H. Zs. 10 kr. N. O. 15 kr. *Összesen 3 frt 40 kr.*

A *260.* sz. íven. Gyűjtő: Zagróczky Jolán. Zsigmondy M. 1 frt. Wojnárovits Teréz 20 kr. Vasváry Irén 20 kr. Zsigmondy Ernő 20 kr. Aga Emánuel 20 kr. Jelenffy Kornélia 40 kr. Kiss Amália 50 kr. Ch. K. 20 kr. M. M. 20 kr. *Összesen 3 frt 10 kr.*

A *993.* sz. íven. Gyűjtő: Rohn Nándorné. Dániel Róza 10 kr. Bocz Czehe Mari 20 kr. Maha Adél 20 kr. Schelder Gizella 20 kr. Kabai Imre 10 kr. Gabos Dénes 10 kr. Gábos Áron 10 kr. Eperjessy Feri 20 kr. Szabó Móriczné 10 kr. *Összesen 1 frt 30 kr.*

A *994.* sz. íven. Gyűjtő: Rohn Nándorné. Szent-Istványi Antal 20 kr. Szent-Istványi Nándor 20 kr. Szent-Istványi Béla 20 kr. Özv. Mahr Karolin 20 kr. Özv. Reguly Mórné 20 kr. Mahr Adél 20 kr. Téglás István 10 kr. Galló Dénes 15 kr. Egeni Samu 10 kr. Rozsonda József 20 kr. Bócz Czehe Mária 20 kr. Bedő Nemes Berta 10 kr. *Összesen 2 frt 5 kr.*

A *995.* sz. íven. Gyűjtő: Rohn Nándorné. Horváth László 1 frt. Téglás István 20 kr. Kegyesi Elemér 1 frt. Weisz J. 1 frt. Szieghart Elek 10 kr. Nagy Mózes 10 kr. Bedő József 10 kr. Kiss Mózes 20 kr. Nedelkay 20 kr. Hunfalvy Lajos 10 kr. Egen Samu 10 kr. Siculus 10 kr. Sch. 20 kr. Telek József 10 kr. Horváth Eleonora 20 kr. Valaki 10 kr. Benedekné 10 kr. Szieghart 20 kr. *Összesen 5 frt 10 kr.*

Az *1089.* sz. íven. Gyűjtő: Ekkert Irma, az aradi áll. f. leányiskola igazgatója. Hegyesy Károly 10 kr. N. N. 20 kr. Salacz Gyula 50 kr. Ifj. Salacz Gyula 10 kr. Salacz István 10 kr. Salacz Erzsike 10 kr. Salacz Ilonka 10 kr. Salacz Béla 10 kr. Özv. Ekkert Antalné 1 frt. Kutsuba József 1 frt. *Összesen 3 frt 30 kr.*

Az *1101.* sz. íven. Gyűjtő: Nemecskay Irma főv. tanítónő. Popper Lajos 1 frt. Popper Lajosné 1 frt. Popper Ilona 5 frt. N. N. 10 kr. Matlekovits Róza 2 frt. M. G. 10 kr. B. T. 1 frt. Wendler Irma 1 frt. Mátray Mariska 13 kr. Didi 12 kr. Ila 11 kr. Emey Margit 1 frt. Régnier M. 30 kr. Halácsy Ilona és Margit 20 kr. *Összesen 13 frt 6 kr.*

Az *1931.* sz. íven. Gyűjtő: Sárcsevics Betti, a magy. gazd. árvah. igazgatója Budapesten. Kövér Viktorné 5 frt. Kutassy Ferenczné 5 frt. *Összesen 10 frt.*

Az *1950.* sz. íven. Gyűjtő: Proschinger Josefine Rozsnyón. Szehner János 2 frt. Lohozán Pál 2 frt. Noffer 2 frt. Schellengh Emil 1 frt. Liptay Ede 30 kr. Markó J. 1 frt. Dr. M. 1 frt. N. N. 20 kr. Kéry Kamilla 1 frt 10 kr. Komáromy Béla 1 frt. N. N. 20 kr. Sebők Andór 40 kr. Rotter Lajos 20 kr. Strobl Lajos 20 kr. Rennlinger 20 kr. Mihályi Kálmán 20 kr. Balajty 20 kr. Fehér Endre 50 kr. Feledi Ferenczné 30 kr. Tirsér Istvánné 1 frt, Biedemay 30 kr. Janisch János 30 kr. Lantos 50 kr. Proschinger Ludovika 1 frt 90 kr. Proschinger Józsa 1 frt. Sztasskófern 1 frt. *Összesen 20 frt.*

A *2100.* sz. íven. Gyűjtő: Aberle Hermin Nagyvárad-Váralján. Pollák Mária 10 kr. Mandelbaum Erzsébet 10 kr. Spitz Jolán 20 kr. Freiberger Szeréna 10 kr. Körtvélyesi Irma 10 kr. Aberle Hermina 1 frt. *Összesen 1 frt 60 kr.*

A *2124.* sz. íven. Ambrózy Julia Nagykőrösön 1 frt.

A *2195.* sz. íven. Gyűjtő: Barabás Anna tanítónő Kövenden. Tanka Erzsi 20 kr. Tanka Juli 10 kr. Tanka Ilona 10 kr. Tanka Irma 20 kr. Ajtaváry 10 kr. Gál Lajos 20 kr. Ifj. Gál Lajos 10 kr. Kovácsi Lila 10 kr. Sárdi Anna 10 kr. Gál Vilma 10 kr. Gál Anna 10 kr. Bardócz Lila 10 kr. Gál László 20 kr. Gál György 40 kr. Létay Irma 50 kr. Gál Sándorné 30 kr. Fodor Antónia 20 kr. Gál Miklósné 1 frt. Létay Sándorné 40 kr. Nagy Pálné 40 kr. Barabás Anna 45 kr. Járdi Imréné 60 kr. Gál Anna 20 kr. Dali Andrásné 25 kr. Gál Berta 20 kr. Pálfy Ida 40 kr. *Összesen 7 frt.*

A *2265.* sz. íven. Gyűjtő: Benke Nándorné Dorozsmán. X. Y. Z. 10 kr. X. 10 kr. Y. 10 kr. Z. 10 kr. Z. Y. 10 kr. Szalayné 10 kr. Ring Anna 10 kr. Siági Jolánka 10 kr. Siági Pösze 10 kr. Farkas Vincze 20 kr. Egy valaki 20 kr. Eszes Ilonka 10 kr. Benke Jolánka 10 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 1 frt 60 kr.*

A *2428.* sz. íven. Gyűjtő: Czikann Berta tanítónő Győrött. Schmidt Kamilla 1 frt. Özv. Ráth Károlyné 2 frt. N. N. 1 frt. Dr. Balics Lajos theol. tanár 1 frt. Wünsch Mariska 1 frt. Ruppenthal Lajos 1 frt. Müller Károlyné 1 frt. Opitz Mariska 1 frt. Pollák Helén 50 kr. Hőfer Jánosné 1 frt. Sonnenfeld Regine 50 kr. Özv. Giffing Mihályné 50 kr. Späth Györgyné 1 frt. Czikann Berta 2 frt. *Összesen 14 frt 50 kr.*

A *2588.* sz. íven. Gyűjtő: Ehmayer Berta 1 frt 80 kr. Ehmayer Antónia 10 kr. Ehmayer Rikhárd 10 kr. *Összesen 2 frt.*

A *2591.* sz. íven. Gyűjtő: Ekkert Irma, az aradi f. leányisk. igazgatója. Bökényi Valeria 10 kr. Rónay Dóra 10 kr. Károsy Irma 10 kr. Károsy Gizella 10 kr. Deutsch Elza 10 kr. Dani Gizella 10 kr. Weiler Mariska 10 kr. Erdensohn Margit 10 kr. Tabakovits Hajnal 10 kr. Gecző Anna 10 kr. Politzer Margit 10 kr. Tonesz Aranka 10 kr. Schwarcz Karolin 10 kr. Adler Vilma 10 kr. Hönich Aranka 10 kr. Rónay Dezsi 10 kr. Pollák Irén 10 kr. Bing Giza 10 kr. Szelisky Józsa 10 kr. Csathó Jolán 40 kr. Drescher Eugénia 10 kr. Bing Betti 10 kr. Spitzer Aurél 10 kr. Schlesinger Fánni 10 kr. Winkler Karolin 10 kr. Domány Józsa 10 kr. Singer Etelka 10 kr. Allerham Kata 20 kr. Lilienberg Lujza 10 kr. Ring Józsa 10 kr. Rosenberg Ella 10 kr. Kunz Ilona 10 kr. Wizer Margit 10 kr.

Wizer Ilona 10 kr. Kertay Ilma 10 kr. Kohn Gizella 10 kr. Nagy Margit 10 kr. Kerner Margit 10 kr. Stepán Ilona 10 kr. Geszti Fanny 10 kr. Kullik Mari 10 kr. Molitorisz Vilma 10 kr. Dutsch Szidónia 10 kr. Grünwald Vilma 20 kr. Tisch Karolina 10 kr. Gotthein Mariska 10 kr. Szabó Margit 10 kr. Bildbauer Irma 10 kr. *Összesen 5 frt 30 kr.*

A *2926.* sz. íven. Gyűjtő: Hertell Anna Budapest. Kiss Lujza 10 kr. Horváth Frida 20 kr. Pecháta Lajos 10 kr. Pecháta Józsi 10 kr. N. N. 10 kr. Kölber 20 kr. Weninger 10 kr. Forti Marcsi 10 kr. Hochholtzer Jolán 10 kr. Hochholtzer Ernő 10 kr. Hocholtzer Géza 10 kr. Éberling Istvánné 20 kr. Martinovits Irén 20 kr. Becker Hilda 10 kr. Becker Brunó 10 kr. Hertell Anna 1 frt 10 kr. *Összesen 3 frt.*

A *3188.* sz. íven. Gyűjtő: Kleinné Frank Mária Zólyomban. A III. leány-osztály. *Összesen 1 frt 20 kr.*

A *3271.* sz. íven. Gyűjtő: Vadász Mariska 20 kr. X. Y. 20 kr. Friedmann nővérek 30 kr. Dr. Vadász Lipót 1 frt. Z. 20 kr. Klein Ella 10 kr. *Összesen 2 frt 10 kr.*

A *3371.* sz. íven. Gyűjtő: László Anna Homoród-Almáson. Sándor Lajos 40 kr. Péterfy Aron 20 kr. Nagy Gyula 10 kr. Egy valaki 10 kr. R . . . . i 10 kr. Bedő Dezső 20 kr. László Albert 10 kr. Nagy Sándor 20 kr. Kelemen Lajos 10 kr. Deák Mózes 10 kr. Máté Lajos 10 kr. Lukács János 10 kr. Kiss András 20 kr. K. György 10 kr. Farkas József 40 kr. Győry István 40 kr. Barra Lajos 1 frt. László Anna 20 kr. *Összesen 4 frt 10 kr.*

A *3384.* sz. íven. Gyűjtő: Légrády Mária tanítónő, Kis-Harta pusztán Brachfeld Jakab 50 kr. Brachfeld Samu 20 kr. Berger Lila és Tera 50 kr. Tarnai Erzsi 50 kr. László Zsigmond 1 frt 13 kr. Tarnai Béla 20 kr. Tarnai Bora 20 kr. Tarnai Pista 20 kr. Tarnai Gyuri 20 kr. T. B. 50 kr. Ivánka Pál 1 frt. Halász Sándor 1 frt. Milesz Lajos 26 kr. S. 40 kr. Rihner Károly 1 frt. Bossányi Ödön 50 kr. Csikai Imre 1 frt. Eötvös 50 kr. G. D. 50 kr. Dr. Szlávy Olivér 2 frt. Tarnai Jakab 1 frt. Tarnai János 1 frt. Dr. Robitsek József 1 frt. Eördögh 1 frt. Dr. Bischitz 1 frt. Ifj. Dr. Robitsek Ilona 1 frt. Milesz 1 frt. *Összesen 19 frt 29 kr.*

A *3403.* sz. íven. Gyűjtő: Letanóczky Julia Szolnokon. Bagossy Klára 50 kr. Sárkány Ilona 20 kr. Schreder Izabella 10 kr. Vass Alajosné 10 kr. Mihálka Ilona 10 kr. Marik Irén 10 kr. Fiedler Irma 30 kr. Titl Gizella 10 kr. Wárlám Mária 5 kr. Lendvay Róza 5 kr. Berde Julia 10 kr. Mahay Jolán 5 kr. Schopf Lida 10 kr. Gottwald Ida 10 kr. Muzsik Jolán 5 kr. Heynke Mária 10 kr. Engl Erzsébet 8 kr. Faul Ilona 5 kr. Schönfeld Róza 10 kr. Gottwald Mariska 10 kr. Cseh Etel 10 kr. Balogh Julia 10 kr. Fekete Mária 20 kr. Barcsek Etel 10 kr. Csizmadia Klotild 10 kr. Blaschek Anna 10 kr. Tóth Vilma 10 kr. Fehér Erzsébet 5 kr. Fülöp Adrienne 20 kr. Varlám Viktória 5 kr. Csollák Vilma 8 kr. Török Etel 4 kr. Güuther Etelka 20 kr. Ujházy Sarolta 40 kr. Juhász Ignáczné 40 kr. Sárközy Györgyné 10 kr. Zelenka Jánosné 10 kr. Kőrösy Lajos 50 kr. Kristóffy Lászlóné 20 kr. Letanóczky Róza 45 kr. *Összesen 6 frt.*

A *3580.* sz. íven. Gyűjtő: Koncsek Lajos 10 kr. Bély Mihály 10 kr. Várné 10 kr. Guttmann Irma 10 kr. Rattingerné 10 kr. *Összesen 50 kr.*

A *3694.* sz. íven. Gyűjtő: Neumayer Teréz Mohácson. Herz Miklós 60 kr. Reinitz Jakab 1 frt. Neumayer Teréz 40 kr. *Összesen 2 frt.*

A *3868.* sz. íven. Gyűjtő: Polereczky Irma Mező-Kövesden. Fáy

Adrienne 40 kr. Sax Béla 10 kr. Sz. 10 kr. Grünberger 10 kr. Kl. 20 kr. Joskanics Vilmosné 10 kr. Madarászy Mihály 20 kr. Bossányi István 20 kr. Varga Pálné 20 kr. Schimmer József 30 kr. Knüpper 10 kr. Eperjessy Sándorné 1 frt. Holló Kálmán 50 kr. Pankovits József 10 kr. Kántor Béla 2 frt. Taróky 20 kr. Ambrósy 20 kr. Ifj. Hoiziánné 50 kr. Csizmadia Józsefné 10 kr. Kiss János biró 20 kr. Nagy Albert 20 kr. Dr. Ráczkewy József 1 frt. Szilárdy Francziska 1 frt. Tarbay Ida 10 kr. Farkas Anna 10 kr. Szemán Erzsi 10 kr. Értelmes Erzsébet 10 kr. *Összesen 9 frt 40 kr.*

A *4131.* sz. íven. Gyűjtő: Szalay Etelka. Istvánffy Anna 10 kr. Istvánffy Mariska 10 kr. Nagy Zsuzsánna 10 kr. Kolossy Ágnes 20 kr. *Összesen 50 kr.*

A *4271.* sz. íven. Gyűjtő: Stefézius G. Ujpesten. Liebner Szidónia 30 kr. Kursinszky Bálint 20 kr. N. N. 10 kr. X. Y. 10 kr. Kovács G. 20 kr. Turtsányi Ottilia 10 kr. Pafnuzius E. V. 10 kr. Orub 10 kr. S. F. 15 kr. Schmidt A. 30 kr. *Összesen 1 frt 65 kr.*

A *4291.* sz. íven. Gyűjtő: Schuster Irma 1 frt.

A *4323.* sz. íven. Gyűjtő: Stefézius G. Ujpesten. Leinecker Izabella 10 kr. Kozterzitz E. 10 kr. Tichtl Mariska 10 kr. *Összesen 30 kr.*

A *4324.* sz. íven. Gyűjtő. Stefézius G. Újpesten. Glaser J. 20 kr. Betyár Mátyás 20 kr. Váray József 20 kr. N. N, 10 kr. X. Y. 10 kr. Kovács Gizella 20 kr. Turtsányi Ottilia 20 kr. Sebirad Ignatia 10 kr. S. F. 15 kr. S. G. 15 kr. *Összesen 1 frt 60 kr.*

A *4366.* sz. íven: Takács Janka tanítónő K.-Laczházán 2 frt.

A *4416.* sz. íven. Gyűjtő: Tokaji Eliz M.-Bogáton. Fosztó Lászlóné 50 kr. Poldy Apollonia 50 kr. Solokán Kristóf 40 kr. Pásztor Sándor 40 kr. Pálffy Dénes 40 kr. Varga István 20 kr, László János 1 frt. Boér Miklós 20 kr. Kecskeméthy Samuné 1 frt. Sinkay Jánosné 20 kr. Fosztó Gézáné 60 kr. Hirsch Jakab 60 kr. *Összesen 6 frt.*

A *4496.* sz. íven. Gyűjtő: Vakhold Gézáné óvónő Hosszúfalun. Vakhold Gyula 10 kr. Jilk Emilie 20 kr. Barthóné 10 kr. Kupcsayné 20 kr. Szmikné 20 kr. Herszényiné 20 kr. N. N. 20 kr. *Összesen 1 frt 20 kr.*

Zagróczky Jolán felsőbb l. isk. tanítónő, *4632.* sz. ívén. Gyűjtők: Breznay Mariska és Pribnov Lujza a mármarosszigeti felsőbb l. isk. IV. oszt. növendékei. Zagróczky Jolán 1 frt. Breznay Mariska 50 kr. Kengyela Irma 20 kr. Kiss Margit 20 kr. Eisenstädt Jenny 10 kr. Pribnov Lujza 10 kr. Szabó Ilona 20 kr. N. N. 10 kr. Nemesáki A. 10 kr. Bauer Kati 20 kr. Steiger Galia 20 kr. Hoffmann János 20 kr. H. T. 10 kr. N. N. 20 kr. Kaszó Jolán 50 kr. Tenjung Mária 20 kr. Ágoston Ilona 10 kr. Fábián Márta 10 kr. Veiser Gizella 10 Kovássy Ilona 10 kr. Gavallér Jolán 20 kr. N. N. 10 kr. Hegyessy Róza 10 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 5 frt.*

A *4475.* sz. íven. Gyűjtő: Tutsek Ilona tanítónő Torda-Túron 2 frt 0 kr. Schmidt Rezső 10 kr. Schmidt Rezső 10 kr. Marinka Ignáczné 10 kr. Péter Mari 10 kr. Dávid Antal 1 frt. Özv. Kocsis Dénesné 10 kr. Özv. Kocsis Dénesné 10 kr. Halmágyi Károlyné 10 kr. Halmágyi Róza 10 kr. Orbók Sándorné 10 kr. Retezár Antal 20 kr. Retezár Irén 20 kr. Retezár Czeczil 20 kr. Lukáts Lázár 10 kr. Lukáts Gergely 10 kr. Albert Kálmán 10 kr. Albert Béla 10 kr. Schuszter György 10 kr. Tordai Árpád 10 kr. Harmath Józsefné 10 kr. Huszár Frigyes 10 kr. Ferenczi Józsefné

10 kr. Ifj. Ferenczi Józsefné 10 kr. Ferenczi Janka 10 kr. Kis Teréz 10 kr. N. N. 10 kr. Horovitz B. 50 kr. Nagy Gyula 40 kr. Várfalvi Terike 10 kr. Bogdánfy Ida 10 kr. Bogdánfy Dánielné 10 kr. Bogdánfy Dániel 10 kr. Bogdánfy Vilmos 10 kr. Tarsoly Kálmánné 10 kr. Tarsoly Kálmán 10 kr. Felszeghy Dezsőné 40 kr. Felszeghy Dezső 30 kr. Felszeghy Jolán 30 kr. Tutsek Istvánné 10 kr. Tarsoly Irma 10 kr. *Összesen 8 frt 70 kr.*

Gyűjtő: Wollmann Elma, a pozsonyi áll. felsőbb leányiskola igazgatónője.

Thamásy Ilona *483.* sz. ívén: H. W. 10 kr. Vaday Béla 10 kr. Z. F. 10 kr. A. F. 10 kr. Zay Bálint 10 kr. Tholnay 10 kr. Peregrényi 10 kr. Debreczenyi M. 10 kr. Domokos Anna 20 kr. S. S. 20 kr. Tegze Gáborné 10 kr. Hagara Zsiga 10 kr. Petrovich Ignácz 20 kr. Ungár 20 kr. N. N. 20 kr. P. Z. 30 kr. Győry 10 kr. X. Y. Z. 10 kr. N. N. 20 kr. Literáty E. 20 kr. Lengyel Endre 20 kr. N. N. 20 kr. Göbl Jakab 20 kr. G. T. 20 kr. A. B. C. 20 kr. N. N. 20 kr. Maróthy Marcza 20 kr. D. L. 10 kr. N. N. 10 kr. P. E. 10 kr. M. J. 10 kr. J. Matild 10 kr. M. M. 20 kr. *Összesen 5 frt.*

Bobok Karola *486.* sz. ívén: Heiszer István 2 frt.

Kadisch Lujza *487.* sz. ívén: Leitersdorf Elize 50 kr. Leitersdorf Lipót 50 kr. Oszvaldt Eliz 50 kr. Effenberger Gizella 50 kr. Effenberger Vilma 50 kr. Spitzer Zsófi 50 kr. Blau Katalin 60 kr. Engel K. 50 kr. Ctritsch 50 kr. Schaar Filippine 40 kr. Dr. Löwinger Vilmos 50 kr. Mandl Henriette 60 kr. Schloss Sarolta 40 kr. *Összesen 6 frt 50 kr.*

Kadisch Stefi *488.* sz. ívén: Iritz A. 1 frt. Schik Róza 50 kr. Raabe Ágosta 50 kr. Steinbarzer Károly 1 frt. Dr . . . . . 50 kr. Seidler Josefin 50 kr. Furay István 2 frt. Apaniek 1 frt. Forray Béla 1 frt. N. N. 1 frt 20 kr. Kádisch S. és L. 1 frt. *Összesen 10 frt 20 kr.*

Mihalik Margit *489.* sz. ívén: Marikovszky Géza 1 frt. Gúha Viktor 50 kr. Ifj. Guha Viktor 20 kr. Neogrády Jenő 20 kr. Neogrády Irén 20 kr. Armand 10 kr. Neogrády Lajos 15 kr. Podhradszky A. 20 kr. Özv. Hainczl Józsefné 50 kr. Mihalik D.-né 40 kr. Ruhay Zsiga 20 kr. Alexy Piroska 50 kr. Alexy Sándor 50 kr. Stefan 20 kr. Csenke A. 20 kr. Dedinszky Gy. 20 kr. Dr. . . . . 20 kr. Perjessy László 50 kr. Dedinszky Erzsébet 20 kr. Dedinszky Irén 20 kr. Latinák Rudolf 1 frt. Latinák Frigyes 1 frt. Mihalik Dezső 1 frt. Mihalik Margit 1 frt. *Összesen 10 frt 35 kr.*

Pisztóry Irén *490.* sz. ívén: E. E. 50 kr. Scherz Szent Iványi 1 frt. Kovács Györgyné 1 frt. V. Kováts Julia 50 kr. Schedius Paula 1 frt. Neiszidler Károly 1 frt. Dr. Németh Dezső 1 frt. Roth 1 frt. Nekorich Izabella 1 frt. Ortvay Tivadar 1 frt. Érdy Elsa 1 frt. Dr. Pauer Imre 1 frt. Sperlágh Sándorné 1 frt. N. N. 20 kr. P. Z. 20 kr. P. R. 2 frt. B. J. 20 kr. S. . . . . s. . . . . l. . . . 25 kr. Anna 40 kr. Ellinor 20 kr. Pisztóry Irén 1 frt. *Összesen 16 frt 45 kr.*

Guha Berta *491.* sz. ívén: Marikovszky Géza 1 frt. A. Dezső Nagy-Rőcze 50 kr. Illés, Valeria és Hedvig 50 kr. Neogrády Irén 20 kr. Armand 10 kr. Neogrády Lajos 15 kr. Podhradszky A. 20 kr. Brodszky Ignácz 40 kr. Suchomel Béla 1 frt. Lutmák R. 2 frt. Zsembery Tivadar 50 kr. Latinák Frigyes 1 frt. Daisz Dezső 20 kr. Bichler Leó 10 kr. Bródszay Gyula 50 kr. Neumann 20 kr. Ulreich János 30 kr. Buzágh István 60 kr. Guha Viktor 1 frt 55 kr. Schneider Ernő 1 frt. *Összesen 12 frt.*

Vanicsek Camilla *492.* sz. ívén. Vanicsek Camilla 1 frt. Dobos István pléb. 50 kr. Fülöp József 10 kr. Brantner Albin 10 kr. R. E. 40 kr. Urbán József 50 kr. Vanicsek Camilla 20 kr. V. C. 20 kr. *Összesen 3 frt.*

Weisz Mathild *493.* sz. ívén: Weldt Mária 1 frt. Haubner 1 frt. Schmidt Sándorné 1 frt. Wrehovszky Nándor 1 frt. Zimmermann Emilia 1 frt. Weisz Ernő Lajos 20 kr. Ifj. Weisz József 25 kr. Ifj. Weisz Gyula 40 kr. Sternád Károly 50 kr. Weisz József E. L.-né 1 frt. Friedrich Károly 50 kr. Piat Adolf 40 kr. Wrihovszky E. 1 frt. Szerencsés K. 50 kr. Weisz Mathild 1 frt. Weisz József 2 frt 25 kr. *Összesen 13 frt.*

Bognár Erzsi *494.* sz. ívén: Gr. Batthyány Józsefné 5 frt. Özv. Br. Mannsberg Ágostonné 1 frt. Batthyány Erzsi 20 kr. Tomanovich Ferencz 1 frt. Bognár Imréné 50 kr. Bognár Fáni 50 kr. Bognár Erzsi 50 kr. *Összesen 8 frt 70 kr.*

A Wollmann Elma igazgatónő rendelkezésére bocsátott íveken begyűlt összeg **87 frt 20 kr.**

A *10382.* sz. íven: Szeremley Sámuel lelkész Hódmező-Vásárhelyen 1 frt.

Fleischhakker Laura igazgatónő *1349.* sz. ívén. Gyűjtő: Budayné F. Leontin, áll. tanítónő, Fehértemplomon. Budayné L. 1 frt. X. 30 kr. Dvorak Károly 40 kr. Joanovics Gyeszika 20 kr. Stosič Zorka 20 kr. Zarics Ksandi 30 kr. Müller 10 kr. Spahl Vilmos 20 kr. Sladky Ignácz 15 kr. Klein Adolf 10 kr. Nadler Ferencz 20 kr. Winkovics Th. 10 kr. Vlek Milanen 20 kr. Heller Mari 50 kr. Jovanovits F. 10 kr. N. N. 20 kr. Krestu Th. 20 kr. Wassis Marie 30 kr. Poppovits Sofie 20 kr. Fassel József 20 kr. A. D. 20 kr. M. B. Kohn 20 kr. J. L. 30 kr. Zivanovics Katicza 10 kr. Blaty Elize 10 kr. Rihbr M. 15 kr. Cossu Carolin 10 kr. Kremlupky 20 kr. Sandner Károly 30 kr. Mihailovits Jolán 20 kr. Oppenheimer Ármin 10 kr. Schwartz Regina 10 kr. Nied . . . . ki 10 kr. Palkovits Róza 10 kr. N. N. 10 kr. Schwartz Hugó 10 kr. Paulik 10 kr. X. 10 kr. Radak 10 kr. N. N. 10 kr. K. 10 kr. Adolf T. 10 kr. Fibis 10 kr. W. 10 kr. S. 10 kr. *Összesen 8 frt 50 kr.*

A *2467.* sz. íven. Gyűjtő: Csigó Mária tanítónő Sümeghen. Lövenstein J. 20 kr. Kell Izabella 10 kr. Hohlmán Mór 10 kr. Spiegel Jakab 10 kr. Márkus Salamon 10 kr. Özv. Takács Józsefné 40 kr. Tóth József 10 kr. Horváth Róza 10 kr. Mild Mihály 1 frt. Rácz Béla 50 kr. M. M. 20 kr. Özv. Szántó Istvánné 20 kr. M. Istvánné 50 kr. Raitz Irén 50 kr. Jánka Anna 10 kr. Mild Irén 20 kr. Spránitz Julia 25 kr. Scheiber Hermin 20 kr. N. N. 10 kr. Würzburger Lujza 20 kr. Fischer Matild 10 kr. Darnay 20 kr. Müller Ödönné 10 kr. Epsteinné 20 kr. Apfel 10 kr. Scheiber Margit 20 kr. Kell Ilona 10 kr. Pozsonyi Vilma 10 kr. Scheiber 10 kr. Horvát Dezső 20 kr. Scheiber Gizella 10 kr. Mrr. Teri 10 kr. Jandó Pálné 10 kr. Mrr. Jánosné 10 kr. Ad . . . . 50 kr. Ch. L. 1 frt. Horváth József 20 kr. Kondor 10 kr. Hadnagy 25 kr. N. N. 10 kr. Mayer Róza 10 kr. Jandó Rezső 10 kr. Kondor Teréz 20 kr. Nagy Rozália 20 kr. M. M. 10 kr. Füzik Gyuláné 30 kr. Mojzer Imréné 20 kr. Schmidt Ferenczné 20 kr. Wassmany 10 kr. N. N. 10 kr. Kubányiné 50 kr. Stamborszkyné 50 kr. Takách Vilma 40 kr. Bükhel Gyula 20 kr. Lukonich Gáborné 50 kr. *Összesen 12 frt 80 kr.*

A *2511.* sz. íven. Gyűjtő: Demjén Ilona Tasson. N. N. 50 kr.

D. Sch. 1 frt. Losonczy Sándorné 1 frt. Czenner Gyuláné 2 frt. Kollerné 30 kr. Lipcsey Mórné 1 frt. *Összesen 5 frt 80 kr.*

A *2734.* sz. íven. Gyűjtő: Gallik Mari tanítónő Sümeghen. Scheiber Hermin 50 kr. Kell Helén 10 kr. Kell Ida 20 kr. Kell Irma 10 kr. Epstein Vilmosné 30 kr. Fischer Matild 20 kr. Strobel Erzsébet 10 kr. Kronberger Róza 20 kr. Goldfried Hermin 15 kr. Kohn Hermin 10 kr. Bricht Mari 10 kr. *Összesen 2 frt 5 kr.*

A *2942.* sz. íven: Pelczer Irma főv. tanítónő 1 frt.

A *3248.* sz. íven. Gyűjtő: Tóth Korda Aranka. A. B. 10 kr. D. E. 10 kr. G. H. 10 kr. K. L. 10 kr. N. O. 10 kr. R. S. 10 kr. U. V. 10 kr. N. N. 10 kr. Kórody János 30 kr. B. J. 20 kr. Tóth Korda Aranka 1 frt. Tóth Aranka 20 kr. X. Y. 10 kr. Tombatz Z. 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 3 frt.*

A *3455.* sz. íven. Gyűjtő: Mácsovits Ilona Kaposváron 50 kr. Rajcsányi Mariska 20 kr. Gyarmathy Margit 20 kr. Goldstein Ferencz 20 kr. Hutter Lajos 20 kr. Greschl Katalin 20 kr. Ifj. Goldstein Ferencz 20 kr. Klein Ignáczné 10 kr. Feldmayer Amália 10 kr. Rechnitzer Márk 10 kr. Özv. Ujváryné 10 kr. Klein Zsigmond 10 kr. Koch János 20 kr. Rubelhoffer József 10 kr. Drugovics Erzsébet 10 kr. Weisz Czeczilia 20 kr. Weisz Szidónia 10 kr. Weisz Karolin 10 kr. Angermayer Mari 10 kr. Rosenspitz Teréz 10 kr. Benki Györgyné 10 kr. Hofbauer Mórné 10 kr. U. M. 30 kr. Nobel Józsefné 10 kr. Lengyel Ignáczné 10 kr. Özv. Pártai Tivadarné 10 kr. *Összesen 4 frt.*

Szabó Lenke *4120.* sz. ívén. Gyűjtő: A «Tordaaranyos megyei tanító testület». Szabó Lenke tanítónő 16 kr. Székely Ilona 20 kr. Székely Rébi 10 kr. Tosztó Berta 20 kr. Polonyi Mariska 10 kr. Tóth Anna 9 kr. Lőrincz Margit 10 kr. Czigerián Auguszta 10 kr. Filesz Ida 10 kr. Nagy Flóra 10 kr. N. N. 25 kr. Tolmiák Rezső 10 kr. Halász Gáspár 10 kr. Vincze Béla 10 kr. Kanyaró Mihály 10 kr. Walai Márton 20 kr. Sárosi József 20 kr. Ajtai 20 kr. Nagy Béla 20 kr. Varga Dénes 10 kr. Boloni István 10 kr. Szilágyi István 10 kr. Molnár János 10 kr. Borbély József 10 kr. Nagy Gyula 50 kr. P. János 20 kr. Csákány János 30 kr. Gábor Józsefné 50 kr. Dr. Tordai Arnold 30 kr. Túri Sándor 20 kr. Bertalan József 10 kr. Miron és Takács 50 kr. Gáll Gizella 10 kr. Nagy Anna 10 hr. *Összesen 6 frt.*

A *4185.* sz. íven: Szilágyi Róza Dálnokon 20 kr.

A *10515.* sz. íven. Gyűjtő: Jász Margit tanítónő. Rosenberg Márta 10 kr. Löwinger Mártha 10 kr. Kölcsery Margit 10 kr. Tabákovics Mariska 10 kr. Jász Margit 20 kr. Ekkert Irma 20 kr. N. N. 20 kr. *Összesen 1 frt.*

A *130.* sz. íven. Gyűjtő: Griesbach Ella Bálinczon. Doucha Beatrice 10 kr. Fantus Czeczilia 10 kr. Ifj. Grisbach Ede 20 kr. Fülöp Béla 20 kr. Tafferner Béláné 20 kr. Griesbach Ilona 20 kr. Griesbach Ella 1 frt. Szenner Ferencz 40 kr. Ortlieb Emma 20 kr. Wistamano 10 kr. Tafferner Bertha 10 kr. *Összesen 2 frt 80 kr.*

A *131.* sz. íven. Gyűjtő: Griesbach Ella X. Y. 20 kr. Ch. Ch. 50 kr. N. 50 kr. C. 50 kr. Taf . . . . 1 frt. *Összesen 2 frt 70 kr.*

A *150.* sz. íven. Gyűjtő: Csik Mariska Galgóczon. Csiky Mihály 1 frt. Csik Imre 1 frt. Csik Eugenia 2 frt. Tabódy József 1 frt. Leposis Ferencz 5 frt. Posszer István 1 frt. Csik Mariska 2 frt. Jenny Antalné

1 frt. Jenny Antal 1 frt. X. Y. Z. 1 frt. A nyitrai tisztviselők fogyasztási szövetkezetének üzletvezetője 1 frt. Skárniczel Béla 1 frt. Sarlo Vendel 1 frt. Skarniczel 1 frt. *Összesen 20 frt.*

A *182.* sz. íven. Gyűjtő: Than Irma Pozsonyban. Szabó Ferencz 1 frt. Kögl Lajos 1 frt. Dr Hehe Antal 1 frt. Mile Áron 1 frt. Vilkovics Imre 1 frt. Br. Bodhmer Olga 1 frt. Mihályffy Elvira 1 frt. Mihályffy Feri 1 frt. *Összesen 8 frt.*

A *433.* sz. íven. Gyüjtő: Szitás Berta Tallóson. Dr. Barts József 1 frt.

A *749.* sz. íven. Gyűjtő: Robitsek Irma főv. tanítónő. Komáry Erzsébet 10 kr. Robitsek Alice 15 kr. Robitsek Edit 10 kr. Robitsek Sándorné 1 frt. Robitsek Anna 10 kr. Petschochenné 1 frt. Petn . . er 1 frt. Balogh Ármin 1 frt. Id. Wagner Dánielné 1 frt. Wagner Emilné 50 kr. Professor Wagner Joh. 2 frt. W. M. 1 frt. Wailer k. a. 10 kr. Robitsek Irma 20kr. *Összesen 10 frt 25 kr.*

A *750.* sz. íven. Gyűjtő: Komáry Erzsébet főv. tanítónő. Robitsek Irma 10 kr. A nőnem egy tisztelője 10 kr. Mariska és Gyula 20 kr. Irénke 10 kr. Mariska 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. R. J. 10 kr. N. N. 20 kr. X. Y. 20 kr. N. N. 10 kr. Özv. Koch Jánosné 1 frt. Koós Ödönné 50 kr. Özv. Mersics Dezsőné 50 kr. A férfinem egy tisztelője 10 kr. A női nem egy tisztelője 20 kr. E. R. 20 kr. X. Y. 1 frt. Dr. Traiber Vincze 1 frt 10 kr. *Összesen 6 frt 10 kr.*

Az *1093.* sz. íven. Gyűjtő: Merényi Matild Budapesten. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. B. G. 20 kr. F. J. 20 kr. G. T. 50 kr. M. A. 10 kr. G. E. 20 kr. N. N. 20 kr. H. R. 30 kr. Valaki 10 kr. Senki 10 kr. Irénke 10 kr. G. 20 kr. Gosney 50 kr. G. J. 20 kr. Teltsch Fáni 20 kr. Drexler M. 50 kr. D. N. 20 kr. Hermin 20 kr. Schreiber E. 50 kr. Herzog Józsefné 40 kr. Sas Mihály 50 kr. Janovitz E. 20 kr. Vámbéry Rusztem 20 kr. Landgraf Jánosné 30 kr. Demeter 50 kr. Wellermann 50 kr. Mandl Helén 50 kr. Merényi Matild 2 frt. N. N. 20 kr. *Összesen 10 frt.*

Az *1097.* sz. íven. Gyűjtő: Merényi Matild. Rattocsmann Tivadar 1 frt. J. Györgyné 10 kr. Rubner Vilmos 1 frt. Schuster Gyuláné 1 frt. *Összesen 3 frt 10 kr.*

Az *1098.* sz. íven. Gyűjtők: Tolnay Vilma és Mariska Budapesten 20 kr. T. G. 40 kr. Tolnay Alice 20 kr. N. N. 10 kr. O. Z. 10 kr. E. S. 20 kr. Huby Anna 20 kr. Kandó Irén 10 kr. Kandó Gyula 10 kr. T. K. 10 kr. O. G. 10 kr. Özv. Tolnay Jánosné 30 kr. Dömők Ilona 20 kr. Tolnay Gedeonné 50 kr. Tolnay Ida 20 kr. *Összesen 3 frt.*

Gyüjtő: Bischitz Dávidné Budapesten. Vidor Samuné *1977.* sz. ívén Nagy-Kanizsán. Vidor Samuné 6 frt. Bún Samu 1 frt. Kemény Mór 20 kr. Altmann Mór 50 kr. Krámer Lajos 30 kr. Weisz Julcsa 50 kr. Freund Karolin 10 kr. Löwenbach Jozefa 20 kr. Klein Julcsa 20 kr. Kaiser Józsa 30 kr. Kovács Pál 10 kr. Östreicher Benedek 10 kr, Grünbaum Sarolta 50 kr. Sommer Sándorné 2 frt. Rosenberg Pauline 2 frt. Blau Pálné 2 frt. Kartschmaroff Regine 1 frt. Scherr Seline 50 kr. Klein Julie 50 kr. Fischl Pálné 50 kr. Betti Olopp 50 kr. Dobrin Antónia 1 frt. Lessner Hermine 50 kr. Székely Tivadar 30 kr. Nucsecz József 50 kr. L. . . . . d . . . 50 kr. Graner 10 kr. Sattler Lajos 15 kr. Gyűjtés a Casinóban 5 frt. Gelsei Guttmann Vilmosné 6 frt. *Összesen 33 frt 5 kr.*

Az *1978.* sz. íven: Hangl Anna 2 frt. Hercskó József 1 frt. A. S. 1 frt. *Összesen 4 frt.*

Az *1983.* sz. íven: K. L. 20 kr. L. D. 10 kr. K. J. 10 kr. S. E. 10 kr. S. M. 10 kr. S. L. 10 kr. S. G. 10 kr. S. N. 10 kr. D. N. 50 kr. Frau D. 30 kr. *Összesen 1 frt 70 kr.*

Az *1984.* sz. íven: Bischitz Dávidné 5 frt. Bischitz Terry 50 kr. Bischitz Lajos 50 kr. Bischitz Arthur 50 kr. Csik Gyuláné 50 kr. Biedermann Sarolta 50 kr. Biedermann Sándor 25 kr. Biedermann Jenő 25 kr. Biedermann Leona 20 kr. Biedermann Irén 20 kr. Bischitz Vilmos 20 kr. Bischitz Andor 20 kr. Bischitz Pali 20 kr. Bischitz Gyuri 20 kr. Csik Aurél 20 kr. Csik Clari 20 kr. Csik Colli 20 kr. Csik Miklós 20 kr. *Összesen 10 frt.*

A Bischitz Dávidné úrnő ívein begyűlt **összeg: 48 frt 75 kr.**

A *2486.* sz. íven: Csuka Ilona 50 kr.

A *2558.* sz. íven. Gyűjtő: Benedek Ilona ev. ref. tanítónő Sárospatakon 1 frt. Macskásy Jolán 30 kr. Maklári Margit 30 kr. Szahady Etel 40 kr. Zsindely Mária 30 kr. Kálniczky Margit 40 kr. Husz Olga 40 kr. Szabó Emma 20 kr. Trocsányi Juliánna 10 kr. Hajzer Ilon 15 kr. Szinyei Emma 10 kr. Horkay Anicza 10 kr. Zsindely Etus 10 kr. Márkon Mária 20 kr. Antalfi Erzsi 20 kr. Both Zsuzsánna 30 kr. Both Juliánna 20 kr. Abaházy Erzsi 20 kr. Nagy Erzsébet 10 kr. Radácsi Erzsébet 20 kr. Radácsy Margit 10 kr. Szivós Irén 20 kr. Korláth Jolán 10 kr. Wintner Juliánna 20 kr. Tusay Mária 10 kr. Nagy Szeréna 10 kr. Zsoldos Ilma 10 kr. Szakácsi Erzsébet 10 kr. Zsoldos Etelka 10 kr. Nagy Kamilla 10 kr. *Összesen 6 frt 45 kr.*

A *2582.* sz. íven. Gyűjtő: Ekkert Auguszta főv. polg. isk. tanítónő. Gerlóczy Paula 20 kr. Herzfelder Stefanie 20 kr. Fellner Jolán 20 kr. Strasser Emma 20 kr. Biró Ilona 20 kr. Szántner Gizella 20 kr. Wiesel Lilla 20 kr. Sthymmel Irén 20 kr. Heuffel Irén 20 kr. Buzarovits Margit 10 kr. Wilhelm Ida 10 kr. Geiger Olga 10 kr. Prohorz 50 kr. Bálint Mari 10 kr. Reisz Hermina 20 kr. Hampel Francziska 20 kr. *Összesen 3 frt 10 kr.*

A *2776.* sz. íven: Gligorescuné Budapesten 50 kr.

A *2987.* sz. íven: Husszy Gizella 50 kr.

A *3366.* sz. íven: Landerer Emilia 50 kr.

A *3434.* sz. íven. Gyűjtő: Löwinger Bertalanné, hevesi tanítónő. Elfer Jakab 1 frt. Ungar Ignáczné 50 kr. Vécsei Miksa 50 kr. Engel Károlyné 50 kr. Blau Salamonné 50 kr. Ifj. Braun Jakab 50 kr. Dr. Füzessy József 1 frt. Weiszmann Ignácz 50 kr. Weiszmann Mór 50 kr. Löwinger Bertalanné 50 kr. *Összesen 6 frt.*

A *3544.* sz. íven. Gyűjtő: Májer Emma tanítónő. Adakozók: az ev. ref. leánynev. intézet növendékei Debreczenben. Zalay Irma 20 kr. Honis Katalin 10 kr. Gerzon Mária 10 kr. Popper Ilona 10 kr. Szabó Lenke 20 kr. Lusztig Mariska 25 kr. Scheer Janka 10 kr. Gyulay Emilia 10 kr. Fischer Frida 30 kr. Pethe Erzsébet 30 kr. Munkácsi Julia 10 kr. Ottlyk Erzsike 10 kr. Trux Ilona 10 kr. Rosenberg Paula 10 kr. Esztelneky Szacsvay Jolán 10 kr. *Összesen 2 frt 25 kr.*

A *3570.* sz. íven. Gyűjtő: Spitz Anna ujvárosi tanítónő. Adakozók: iskolai növendékek: Spitz Anna 50 kr. Biebert Mária 10 kr. Opitz Riza 10 kr. Kutas Margit 10 kr. Kutas Karolina 10 kr. Kutas Ernesztin 10 kr.

Dura Mariska 10 kr. Dura Kornélia 10 kr. Opitz Józsa 10 kr. Opitz Stefánia 10 kr. Dopler Erzsi 10 kr. Nits Karolin 10 kr. Vágovits Kata 10 kr. Mondovits Böske 10 kr. Horváth Betti 10 kr. Szabó Mariska 10 kr. Bécsi Erzsébet 10 kr. *Összesen 2 frt 10 kr.*

A *3579.* sz. íven. Gyűjtő: Mézes Julia Szászvárosban 50 kr. Fornszek Béla 50 kr. *Összesen 1 frt.*

A *3618.* sz. íven. Gyűjtő: Molnár Etelka Szászvárosban. Fornszek Béla 50 kr. Kolumbán Samu 22 kr. Vitus Lajosné 20 kr. Molnár Etelka 50 kr. *Összesen 1 frt 42 kr.*

A *3705.* sz. íven. Gyűjtő: Petrovitsné Németh Anna Nagy-Kikindán 20 kr. Petrovits Milan 20 kr. Petrovits Emilke 20 kr. *Összesen 60 kr.*

A *4040.* sz. íven. Gyüjtő: Seftsikné Rozner Lujza V. és VI. oszt. tanítónője Gyöngyösön. Titze György 16 kr. Herzog Kálmán 10 kr. Weisz Károly 10 kr. Téts Béla 20 kr. Weiszberger Salamon 10 kr. Krausz Rudolf 10 kr. Barna Lipót 30 kr. Schönfeld Ida 20 kr. Breuer Szeréna 20 kr. Sóhr Regina 10 kr. Sóhr Gizella 10 kr. Berger Katicza 20 kr. Borhy Ilona 20 kr. Vámosy Irma 20 kr. Grünhut Mariska 10 kr. Silberfeld Ilona 20 kr. Herczfelder Aranka 10 kr. Fehér Teréz 10 kr. Herczfelder Aranka 10 kr. Hoffer Hermin 10 kr. Breuer Janka 10 kr. Kohn Julia 10 kr. Stern Ilona 20 kr. Schönfeld Ilona 12 kr. Seiler Jolán 10 kr. Bálint Netka 10 kr. Kohn Ilona 10 kr. Schwartz Kornél 30 kr. Hirschler Emma 10 kr. Schönberg Szidi 10 kr. Kohn Pepi 10 kr. Ray Irén 10 kr. Kiss Margit 10 kr. Blumenthal Rózsi 10 kr. Weisz Etel 10 kr. Bukovits Etel 10 kr. Petes Anna 10 kr. Grüszner Regina 10 kr. Mészáros Mari 10 kr. Szaniszló Erzsi 10 kr. Grűnwald Aranka 20 kr. Gyürös Erzsi 10 kr. Héber Gizella 20 kr. (A 15 krnyi postadíj levonásával) *5 frt 63 kr.*

A *4895.* sz. íven. Gyűjtő: Janka Gyula lelkész Barkaszón 20 kr. Korláth József 10 kr. *Összesen 30 kr.*

Az *5319.* sz. iven. Gyüjtő: Elek Gyula Kolozsváron. Fazekas József 50 kr. N. N. 20 kr. Dr. Bartók István 1 frt. Szász K. 10 kr. Eszenyei Erzsi 50 kr. Benedek Samu 20 kr. Benedek Árpád 20 kr. Kovács Sándor 10 kr. Kemény Rudolf 10 kr. Benczedy János 20 kr. Csiky Béla 10 kr. Paal Ferencz 50 kr. Dézsi László 30 kr. Kiss Samu 20 kr. Sárdi István 20 kr. Máthé János 10 kr. Lehner Balti 50 kr. *Összesen 5 frt.*

Az *5356.* sz. íven: A budapesti II. ker. áll. el. és polg. iskolai tanítóképezde tanári kara *20 frt 50 kr.*

A *10238.* sz. íven. Gyűjtő: Nagy Sándor ref. lelkész Csökölön. Virág Anna 10 kr. Nagy Sándor 10 kr. Györkös József 10 kr. Auszterlitz Sándor 10 kr, Gencsy Lajos 10 kr. Varga István 10 kr. Ft. Ujlaky József 10 kr. Nagy Lajos 10 kr. Egy valaki 10 kr. Nagy Téra 10 kr. *Összesen 1 frt.*

A *10392.* sz. íven. Gyűjtő: Szilágyi Márton ref. lelkész Füzes-Gyarmaton 50 kr. Szabó Ida 50 kr. *Összesen 1 frt.*

A *10567.* sz. íven. Gyűjtő: Szarvassy Gizella főv. tanítónő 30 kr. Markó Lujza 10 kr. Frich Gizella 10 kr. Zipszer Anna 10 kr. Somlyay Margit 10 kr. Albert Lujza 10 kr. Fekete Ilona 10 kr. Pléskó Irma 10 kr. Kohn Berta 20 kr. *Összesen 1 frt 20 kr.*

Gyűjtő: Fischer Sarolta Nagy-Apponyban. A *320.* sz. íven: Pollák Gabriella 1 frt. Pollák Lipót 1 frt. Pollák József 1 frt. *Összesen 3 frt.*

Pollák Berta *321.* sz. ívén: Pollák Teréz 25 kr. Pollák Bertha 25 kr. Pollák Ilona 25 kr. Pollák Janka 25 kr. Lang Ernestine 50 kr.

Hosely Janka 50 kr. Neumann Bertha 25 kr. Láng Róza 1 frt. Hofbauer Róza 25 kr. Ullmann Teréz 50 kr. Dr. Wiltsek Adolfné 50 kr. Wamberger Teréz 20 kr. Adler Teréz 20 kr. Adler Lina 30 kr. Freiberg Janka 20 kr. Freiberg Mathilde 40 kr. Bienenstok Róza 30 kr. Bienenstok Juli 50 kr. F. Helén 30 kr. *Összesen 6 frt 90 kr.*

A *322.* sz. íven: Bartfeld Jenőke okl. tanítónő 50 kr. Hecht Szerafin 1 frt. Grünfeld Róza 50 kr. Hecht Czeczil 1 frt. Fischer Sarolta 1 frt. Hecht Malvin 1 frt. *Összesen 5 frt.*

A három fentebbi íven begyűlt összeg **14 frt 90 kr.**

Gyűjtő: Schüler Mária áll. polg. isk. tanítónő Alsó-Kubinban.

Schmausz Antalné *1541.* sz. ívén: Schmausz Antalné 1 frt. N. N. 20 kr. Dr. Schmausz Antal 1 frt 20 kr. Gräber Ferencz 20 kr. Rátai Tivadarné 1 frt. Forkly Hermina 20 kr. *Összesen 3 frt 80 kr.*

Thészné Schüler Terka *1542.* sz. ívén: Schüler Jánosné 50 kr. Fernbach Péter 30 kr. Dr. Gruber Lajos 50 kr. Schüler János 20 kr, Graiber Jakab 30 kr. Graiber Mária 50 kr. Nagel Ede 20 kr. Ifj. Schüler Jángs 20 kr. Mayer Erzsi 20 kr. Majer Juliska 30 kr. Weindl Mariska 50 kr. Thész Györgyné 1 frt 80 kr. S. 30 kr. Mayer Rozinn 50 kr. *Összesen 6 frt 30 kr.*

Schäffer Janka *1543.* sz. ívén: Schäffer Janka 1 frt. Özv. Schäffer Janka 50 kr. Id. Raichl Péter 1 frt. Ifj. Raichl Péter 50 kr. Kaick Ferdinand 50 kr. *Összesen 3 frt 50 kr.*

Bácskai Hermin *1544.* sz. ívén: Bácskai Hermin 30 kr. Bácskai Béla 10 kr. Bácskai Antal 10 kr. Markovits Bella 10 kr. Mutyi 10 kr. Oroszy Gizella 20 kr. *Összesen 90 kr.*

Zsigárdy Flóra *1545.* sz. ívén: Czúmi Anna 10 kr. Pausz Vilmos 10 kr. Czúmi Lenke 30 kr. Fehér Béla 10 kr. Kis Irma 10 kr. Kis Endre 50 kr. N. N. 50 kr. Kis Andor 10 kr. *Összesen 1 frt 80 kr.*

Zsigárdy Flóra *1546.* sz. ívén: Zsigárdy Anna 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 2 frt. Zsigárdy Ilona 50 kr. Czinta Vilmos 30 kr. N. N. 50 kr. *Összesen 3 frt 60 kr.*

Meskó Jenőné *1547.* sz. ívén: Balgha Gabriella 10 kr. Balgha Melanie 10 kr. Balgha Hermin 20 kr. *Összesen 40 kr.*

Meskó Jenőné *1548.* sz. ívén: Balgha Jenő 50 kr. Balgha Ottilia 10 kr. Sarló Anna 10 kr. *Összesen 70 kr.*

Meskó Jenőné *1549.* sz. ívén: M. J. 10 kr. M. T. 10 kr. G. 10 kr. *Összesen 30 kr.*

Juba Miczi *1551.* sz. ívén: 1 frt.

Juba Miczi *1552.* sz. ívén: 1 frt.

Mayer Juliska *1554.* sz. ívén: Mayer Anna 20 kr.

Schüler Mária *1555.* sz. ívén: Schüler Mária 1 frt. N. N. 50 kr. R. E. 30 kr. H. A. 30 kr. K. F. 30 kr. E. R. 30 kr. E. N. 30 kr. C. Z. 30 kr. B. B. 20 kr. $(x+y)^2$ 20 kr. P. S. 10 kr. X. Y. 10 kr. Z. J. 20 kr. S. A. 1 frt. ./· 50 kr. *Összesen 5 frt 60 kr.*

Dombovits Dávidné *1556.* sz. ívén: Dombovits Anna 50 kr. Dombovits Mariska 20 kr. Dombovits Paulin 20 kr. Dombovits Anton 20 kr. Reile Rozina 20 kr. Glatz Erzsébet 10 kr. Glatz Anna 10 kr. Will Ede 10 kr. Dombovits Ignácz 50 kr. Dombovits Róza 20 kr. *Összesen 2 frt 30 kr.*

A Schüler Mária polg. isk. tanítónő rendelkezésére bocsátott íveken begyűlt összeg: **31 frt 40 kr.**

Gyűjtő: Gállffy Ignácz, polg. iskolai igazgató Miskolczon.

Baumgarten Fanny *792.* sz. ívén: Baumgarten Fanny 30 kr. Baumgarten Dániel 20 kr. Baumgarten Simonné 10 kr. Braun Zsigmond 10 kr. Lövy Mária 10 kr. N. N. 10 kr. Weisz Ignácz 10 kr. Glancz Jenő 10 kr. Sugar N. 10 kr. Brukner Hugó 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. B. G. 10 kr. K. S. 10 kr. T. G. 10 kr. F. H. 10 kr. S. F. 10 kr. S. J. 10 kr. K. J. 10 kr. Rosenduft Náthán 10 kr. N. N. 20 kr. K. L. M. 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. Lichtschein Miksa 10 kr. Kupfer Mórné 30 kr. Kupfer Irma 20 kr. Grünbaum Jenőné 20 kr. Wächter Adolf 20 kr. Raáb Ignáczné 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. Spitz Ignácz 10 kr. N. N. 20 kr. *Összesen 5 frt 40 kr.*

Farkas Matild *795.* sz. ívén: Farkas Matild 20 kr. Pontos Istvánné 10 kr. *Összesen 30 kr.*

Fűrész Ida *796.* sz. ívén: Francziska 10 kr. Marcsa 10 kr. Egy nagy lelkű adakozó 10 kr. Róza 10 kr. Irma 10 kr. Ida 20 kr. *Összesen 70 kr.*

Fischmann Ilona *797.* sz. ívén: Fischmann Joachimné 10kr. Dávidsohn Adolfné 10 kr. Skutecky Janka 20 kr. Dr. Grósz Józsefné 20 kr. *Összesen 60 kr.*

Gaiger Jolán *800.* sz. ívén: Gaiger Jolán 20 kr.

Hercz Teri *801.* sz. ívén: Hercz Miksa 20 kr. Hercz Teri 10 kr. Hercz Jenő 20 kr. Weisz Hermin 20 kr. Dr. Herczné 20 kr. Valdekné 20 kr. *Összesen 1 frt 10 kr.*

Koós Teréz *802.* sz. ívén: Koós Teréz 20 kr. Koós Soma 10 kr. Koós Sománé 20 kr. Koós Géza 10 kr. Koós Margit 10 kr. Dr. Zinger 10 kr. Grünvald Jakabné 20 kr. Feuerstein Ilonka 20 kr. Feuerstein Markusné 10 kr. Resofszky Gyula 20 kr. Özv. Kahle Frigyesné 10 kr. Popper Károly 30 kr. Koós Márton 10 kr. *Összesen 2 frt.*

Pintér Hajnalka *805.* sz. ívén: Pintér Piroska 10 kr. Pintér Ákos 10 kr. P. H. 10 kr. P. Gy. 15 kr. *Összesen 45 kr.*

Roth Irén *807.* sz. ívén: Majzler Jobné 40 kr. Roth József 20 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. Pick Jakabné 20 kr. N. N. 10 kr. Roth Irén 20 kr. Roth Irma 20 kr. *Összesen 1 frt 50 kr.*

Szerényi Anna *809.* sz. ívén: Szerényi Anna 50 kr. Lichtenstein Józsefné 50 kr. *Összesen 1 frt.*

Weisz Etel *810.* sz. ívén: Weisz Ignácz 25 kr. Goldsmann Adolf 20 kr. Deutsch Dávid 20 kr. *Összesen 65 kr.*

Bródy Irma *811.* sz. ívén: N. N. 10 kr. Klein Józsefné 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. Domán Fülöp 10 kr. Bródy Fanny 30 kr. N. N. 10 kr. Hönigsfeld 10 kr. Munk 10 kr. Wechsler Mórné 20 kr. Weisz Fanny 10 kr. N. N. 10 kr. Spitz Henrik 10 kr. Wassermann Mari 10 kr. Grünbaum Lipót 10 kr. Schwartzer Herman 10 kr. Friedmann Károly 20 kr. Kuhn Majer 10 kr. Hercz Sándor 10 kr. Weisz Ármin 10 kr. Neufeld 10 kr. N. N. 10 kr. Straus József 10 kr. Schwartz Vilmos 10 kr. S. Jakab 10 kr. D. Klein 10 kr. Hercz Miksa 20 kr. Bródy Irma 20 kr. Frank Henrik 20 kr. Balajthy 20 kr. Feuerstein 10 kr. Weber Simon 20 kr. Edelstein 10 kr. Ozv. W.-né 10 kr. Bródy Mari 20 kr. Frankel 10 kr. Weisz János 20 kr. Silberstein 10 kr. Edelstein 10 kr. *Összesen 5 frt 10 kr.*

Bergstein Regina *812.* sz. ívén: B. R. 50 kr. Klein Jakab 20 kr. S. J. 10 kr. J. S. 10 kr. S. J. S. 10 kr. S. G. 30 kr. A. B. 20 kr. B. L. 20 kr. B. B. 10 kr. A. K. 10 kr. K. K. 10 kr. Groszmann 20 kr. *Összesen 2 frt 20 kr.*

Fonyi Szabó Szerén *813.* ívén: Kerekes János 50 kr. Kerekes Jánosné 20 kr. Pányi ev. ref. egyház 30 kr. Literáty Gizella 20 kr. Bercsényi Dezső 20 kr. Bercsényiné 20 kr. Kerekes István 20 kr. Geyer Gyula 20 kr. Ferenczy Andor 10 kr. Fonyi Szahó Szerén 10 kr. *Összesen 2 frt 20 kr.*

Szeremley Rózsa *814.* sz. ívén: Szeremley Rózsa 10 kr. Bede Gyula 10 kr. *Összesen 20 kr.*

Lányi Mariska *815.* sz. íván: Bankalári Domokos 20 kr. Lányi Ilonka 10 kr. Czibula Jolán 10 kr. Lányi Dezső 10 kr. Lányi Mariska 10 kr. *Összesen 60 kr.*

Hirschfeld Zseni *816.* sz. íván: Hirschfeld Zseni 20 kr. Princz Jakab 40 kr. Hercz László 10 kr. Kecskés István 20 kr. Hesz Miklósné 20 kr. Rusz Imre 20 kr. Krausz Simon 10 kr. Rosenfeld Sámuel 10 kr. Török Mária 10 kr. Dr. nn. 30 kr. Ruller Mária 20 kr. Szepesy Ilona 10 kr. Szepesy Margit 10 kr. *Összesen 2 frt 30 kr.*

Weisz Jolán *818.* sz. ívén: Weisz Ignácz 10 kr. Goldsmann Adolf 20 kr. Deutsch Dávid 20 kr. Schnaser Bertalan 10 kr. Weiszné 10 kr. *Összesen 80 kr.*

A *819.* sz. íven: Krausz Berta *10 kr.*

Schweitzer Ilona *820.* sz. ívén: Schweitzer Sámuel 50 kr. S. P. 10 kr. N. N. 10 kr. Schweitzer Ilona 10 kr. Láng Frigyes 10 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. P. K. 10 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 1 frt 40 kr.*

Eckensperger Ilona *823.* sz. ívén: N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. *Összesen 1 frt.*

A *824.* sz. íven: Ferenczy Gizella *20 kr.*

Kállay Jolán *825.* sz. ívén: N. N. 10 kr. Kardos Lajos 10 kr. N. N. 10 kr. *Összesen 30 kr.*

Pfliegler Mariska *828.* sz. ívén: Grőber J. 10 kr. Pfliegler Mariska 10 kr. Müller György 10 kr. Földessy K. 10 kr. Ullmann Ludmilla 50 kr. *Összesen 90 kr.*

Spiegel Vilma *829.* sz. ívén: Schwartz Miksa 10 kr. Spiegel Kamilla 10 kr. Spiro Hermina 10 kr. Dr. Denkstein Mórné 10 kr. Schack Mariska 10 kr. Löbl Terézia 10 kr. Weiler Rózsa 10 kr. Spiegel Kornel 10 kr. Spiegel Erzsi 10 kr. *Összesen 90 kr.*

Weisz Karolin *830.* sz. ívén: *10 kr.*

Láng Olga *821.* ívén: *10 kr.*

Horowitz Regina *832.* sz. ívén: Engel Erzsébet *10 kr.*

Liebermann Biri *834.* sz. ívén: *10 kr.*

Stern Malvin *835.* sz. ívén: Stern Malvin 10 kr. Friedmann Sámuel 10 kr. Schwarz Jakab 10 kr. Braun Mór 40 kr. Hoffmann Lajos 20 kr. Stern Vilmos 10 kr. *Összesen 1 frt.*

Skulthéty Margit *837.* sz. ívén: Görgey M. 10 kr. N. N. 10 kr. G. N. 10 kr. Sz. M. 10 kr. T. P. 10 kr. Kun Etelka 50 kr. Horváth Lászlóné 40 kr. Stroblné 30 kr. Kun Lászlóné 10 kr. N. N. 20 kr. Prochaskáné 50 kr. Schmiedt Mihályné 10 kr. *Összesen 2 frt 60 kr.*

Tóth Mari *839.* sz. ívén: Katona Sándorné 20 kr. Simkovics Fe-

renczné 30 kr. Özv. Katona Józsefné 50 kr. Halászné Kónya Agnes 20 kr. *Összesen 1 frt 20 kr.*

Roth Hermin *842* sz. ívén : Roth Adél *20 kr.*

Weisz Regina *845.* sz. ívén : Weisz Ignácz *10 kr.*

Flamm Bella *855.* sz. ívén : Sármán Jolán 10 kr. Friedmann Nina 10 kr. Reichmann Mór 10 kr. Spiro Mór 10 kr. Guttmann Dávid 10 kr. *Összesen 50 kr.*

Waldmann Malvin *852.* sz. ívén : Guttmann Hermin 20 kr. Ferderber Teréz 10 kr. Fleiszigné 20 kr. Wechsler Simonné 10 kr. Mahr Károly 20 kr. *Összesen 80 kr.*

Mártonffy Anna *858.* ívén : Mártonffy Anna 20 kr. Buthy Lajosné 10 kr. Mártonffy Erzsi 10 kr. Veskay Jenőné 20 kr. Csák Györgyné 30 kr, Mattyák Ilona 20 kr. Vastagh Róza 20 kr. Francu Viktória 20 kr. *Összesen 1 frt 50 kr.*

Békéssy Leontin *860.* sz. ívén : Dr. N. 10 kr. Láng 10 kr. Békéssy Leontin 20 kr. Dr. Békéssyné 10 kr. *Összesen 50 kr.*

Grünfeld Laura *861.* sz. ívén : N. N. 20 kr. N. N. 20 kr. N. N. 10 kr. R. Margitka 10 kr. *Összesen 60 kr.*

Polatsek Vilma *862.* sz. ívén : *20 kr.*

Eigner Leontin *863.* sz. ívén : Vaktor József 20 kr. Özv. Berger Farkasné 10 kr. Grünstein Mór 10 kr. K. J. 10 kr. Özv. Patzauer Leonora 10 kr. Karfunkel Ferencz 10 kr. *Összesen 70 kr.*

A *891.* sz. íven : Wolner Róza 10 kr. N. N. 10 kr. Schwarzer S. 10 kr. Silbiger A. 10 kr. Hochmann 10 kr. Wolner Jakab 10 kr. *Összesen 60 kr.*

Soltész Ilona *864* sz. ívén : Soltész Jánosné 1 frt. Smajda Jánosné 20 kr. Haniszkó Sándor 10 kr. Soltész Ilona 10 kr. Pothorky János 20 kr. Mendik Márk 20 kr. Soltész Anikó 10 kr. Sárosy Károlyné 20 kr. *Összesen 2 frt 10 kr.*

Fogt Ilona *865.* sz. ívén : Szepessy Kálmán 10 kr. Szathmáry Király László 10 kr. D. D. József 10 kr. *Összesen : 30 kr.*

Engel Erzsébet *866.* sz. ívén : Engel Erzsébet 10 kr. N. N. 10 kr. Glück Mariska 10 kr. *Összesen 30 kr.*

Goldstein Jolán *867.* sz. ívén : Rozenthal Katinka 10 kr. Goldstein Szeréna 10 kr. Özv. Deutsch M. 10 kr. Weissberg Teréz 10 kr. Reichmann Sámuel 10 kr. Robicsek Mariska 10 kr. Kőrösy Ilona 20 kr. F. Y. M. 10 kr. N. N. 10 kr. Stern 10 kr. N. N. 10 kr. G. W. 20 kr. N. N. 25 kr. Goldstein Jolán 25 kr. *Összesen 1 frt 90 kr.*

Filep Helén *871.* sz. ívén : H. K. 10 kr. *Összesen 10 kr.*

Skultéty Adél *874.* sz. ívén : Skultéty Adél 10 kr. Pinelen Zsófia 10 kr. *Összesen 20 kr.*

A *890.* sz. íven : Buttermann Janka Miskolczon *10 kr.*

Singer Szeréna *888.* sz. ívén : Singer Vilmos 10 kr. Guttmann D. 10 kr. Klein Vilmos 10 kr. *Összesen 30 kr.*

Weisz Mária *886. sz.* ívén : Cseh István *20 kr.*

A *885.* sz. íven : Fráter Irma *50 kr.*

Pekár Anna *884.* sz. ívén : Pekár Sándor 10 kr. Máthé Ferencz 10 kr. Ganovszky Gyula 10 kr. Witthen Emilia 10 kr. Haill Gyula 10 kr. Polgár Imre 10 kr. Lenih Lajos 10 kr. *Összesen 70 kr.*

Tauszig Teréz *883.* sz. ívén : Kohn Lajos 10 kr. Steinmann Filipp

20 kr. N. N. 20 kr. özv. Baumanné 20 kr. Neu Hermann 20 kr. Neufeld Lipót 20 kr. Kohn Róbert 20 kr. Blumenstock I. 20 kr. Sugár Bertalan 20 kr. Spiegel Jakab 10 kr. Kohn Jakab 20 kr. Kálnai Lipót 20 kr. Sterk Izidor 20 kr. *Összesen 2 frt 40 kr.*

Buday Jolán *882.* sz. ívén: Gulyás Károlyné 10 kr. Kemenczky Miklósné 10 kr. Kemenczky százados 20 kr. Buday Jolán 10 kr. *Összesen: 50 kr.*

Hercz Berta *880.* sz. ívén: Dr. Vajda Adolfné 40 kr. Veisz Móriczné 20 kr. Hochmann Ignáczné 20 kr. Pollák Mórné 40 kr. Pollák Lajosné 30 kr. Hercz Vilmosné 20 kr. *Összesen 1 frt 70 kr.*

Stern Kornélia *881.* sz. ívén: *30 kr.*

Grünvald Margit *879.* sz. ívén: Grünwald Margit 10 kr. Gencsi Samuné 50 kr. Grünwald Jakadné 10 kr. Fischer Szerén 10 kr. B. Stern 10 kr. Frankné 10 kr. Feuerstein Ilon 10 kr. *Összesen: 1 frt 10 kr.*

Friedmann Ilona *878.* sz. ívén: Friedmann Ilona 20 kr. Friedmann Viktor 10 kr. *Összesen 30 kr.*

Fischer Mariska *877.* sz. ívén: Steinfeld Zsigmondné 10 kr. Kazainé 10 kr. Reiszné 10 kr. Deutsch Rózsa 10 kr. Grünfeld Sarolta 20 kr. Kleine 20 kr. Lővy E. 10 kr. Lázár Miksa 10 kr. Sugár Ignácz 10 kr. Politzer Rózsa 10 kr. Klein Gyula 10 kr. Kurländer Sz. 10 kr. Grünberger H. 10 kr. Heimlich Sz. 10 kr. Fischer Mariska 10 kr. Fischer Etelka 10 kr. *Összesen 2 frt.*

Friedmann Lujza *876.*sz. ívén: N. N. 10 kr. N. N. 10 kr. Dr. D. 10 kr. O. F. 10 kr. N. N. 10 kr. B. K. 10 kr. S. N. 10 kr. H. N. 10 kr. K. M. 10 kr. N. N. 10 kr. *Összesen: 1 frt.*

Schwarcz Hermin *875.* sz. ívén: Liszih Miksa 10 kr. Polánszky Antalné 10 kr. K. Klein 10 kr. M. G. 10 kr. N. N. 10 kr. Kohn Lázárné 10 kr. Baum Ignáczné 10 kr. Rott Ernesztine 10 kr. K. L. 10 kr. Kohn Leopold 10 kr. *Összesen 1 frt 10 kr.*

A *822.* sz. íven: Bródy Fáni *60 kr.*

A *868.* sz. íven: Friedmann Malvin *30 kr.*

A *840.* sz. íven: Pontos Anna *20 kr.*

A *826.* sz. íven: Veisz Berta *30 kr.*

A *848.* sz. íven: Bodnár Zsuzánna *20 kr.*

A *821.* sz. íven: Láng Olga *10 kr.*

A *889.* sz. íven: Szerdahelyi Sarolta *50 kr.*

A Gálffy Ignácz igazgató rendelkezésére bocsátott íveken begyűlt összeg: **62 frt 30 kr.**